

เหลียวหลังแลไกล : 6 เสาหลักสู่อนาคตราชทัณฑ์

#Key Foundations

สรุปผลการดำเนินงานสำคัญในปีงบประมาณ 2564 - 2565

คำนำ

นับตั้งแต่เริ่มปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 จนถึงสิ้นปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 รวมระยะเวลา 1,094 วันที่กรมราชทัณฑ์ได้พัฒนาและขับเคลื่อนภายใต้การนำองค์กรของ ดร. आयुष्म์ สินธพพันธุ์ อธิบดีกรมราชทัณฑ์ คนที่ 36 โดยกำหนดทิศทางการบริหารงานราชทัณฑ์ด้วยกรอบแนวคิดนโยบายเน้นหนักในแต่ละปีงบประมาณ ประกอบด้วย นโยบาย Quick Win 4 ด้าน ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ต่อด้วยนโยบาย Next Normal 5 ด้าน ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 และนโยบาย 6 เสาหลักสู่อนาคตราชทัณฑ์ (Key Foundations) ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ซึ่งถึงแม้ว่าหนังสือเล่มนี้จะมีเนื้อหามุ่งเน้นไปที่นโยบายและผลการดำเนินงาน ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 เป็นหลัก แต่ก็ได้ประมวลนโยบายและผลการดำเนินงานสำคัญในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 และ 2565 มาให้ได้รับทราบถึงความต่อเนื่องของโครงการกิจกรรม และความมุ่งมั่นตั้งใจของบุคลากรในองค์กรทุกระดับที่ช่วยกันปฏิบัติงานในหน้าที่จนประสบผลสำเร็จอย่างดียิ่งตลอดระยะเวลาทั้ง 3 ปี

สำหรับปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 กรมราชทัณฑ์กำหนดแนวคิดการบริหารงานด้วยนโยบาย “เหลียวหลัง แลไกลสู่อนาคตราชทัณฑ์” เพื่อช่วยใหเกิดฐานรากสำคัญในการเอื้อและสนับสนุนการพัฒนากรมราชทัณฑ์ ให้ยั่งยืนต่อไปในภายภาคหน้า ซึ่งประกอบด้วย 6 เสาหลักสู่อนาคตราชทัณฑ์ (Key Foundations) ได้แก่ หลักที่ 1 การขับเคลื่อนโครงการพระราชทานและโครงการอันเกี่ยวเนื่องกับพระบรมวงศานุวงศ์ หลักที่ 2 การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตามมาตรฐานสากล หลักที่ 3 การปรับปรุงระบบทัณฑปฏิบัติ ให้สอดคล้องกับหลักทฤษฎีอาชญาวิทยา หลักที่ 4 การสร้างความโปร่งใสโดยยึดหลักคุณธรรมและธรรมาภิบาล หลักที่ 5 การสร้างขวัญกำลังใจบุคลากร เจ้าหน้าที่ และหลักที่ 6 การส่งต่อผู้พ้นโทษและลดการกระทำผิดซ้ำ โดยผลการดำเนินงานที่สำคัญโดยสังเขป ทั้ง 6 เสาหลัก ได้ถูกรวบรวมมาถ่ายทอดในหนังสือเล่มนี้เพื่อแสดงให้เห็นผลการขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรม ที่ทุกคนในกรมราชทัณฑ์สามารถภาคภูมิใจในความสำเร็จอย่างแท้จริง

บรรณาธิการ

กันยายน 2566

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	2
สารบัญ	3
บทที่ 1 สรุปผลการดำเนินงานตามนโยบายปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 (Quick Win)	5
บทที่ 2 สรุปผลการดำเนินงานตามนโยบายปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 (Next Normal)	29
บทที่ 3 นโยบายการบริหารกรมราชทัณฑ์ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 (เหลี่ยมหลังแลไกล : 6 เสาหลักสู่อนาคตราชทัณฑ์)	55
บทที่ 4 แนวทางการปฏิบัติตามนโยบายในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566	67
บทที่ 5 หลักที่ 1 การขับเคลื่อนโครงการพระราชทาน และโครงการอันเกี่ยวเนื่องกับพระบรมวงศานุวงศ์	82
บทที่ 6 หลักที่ 2 การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตามมาตรฐานสากล	110
บทที่ 7 หลักที่ 3 การปรับปรุงระบบทัณฑปฏิบัติ ให้สอดคล้องกับหลักทัณฑวิทยา	137
บทที่ 8 หลักที่ 4 การสร้างความโปร่งใสโดยยึดหลักคุณธรรมและธรรมาภิบาล	149
บทที่ 9 หลักที่ 5 การสร้างขวัญกำลังใจบุคลากรเจ้าหน้าที่	155
บทที่ 10 หลักที่ 6 การส่งต่อผู้พ้นโทษและลดการกระทำผิดซ้ำ	165
บทที่ 11 รางวัลการขับเคลื่อนนโยบาย 6 เสาหลักสู่อนาคตราชทัณฑ์	169
บทที่ 12 สรุปรวมผลงานสำคัญอภิไคกรมราชทัณฑ์	173
บทส่งท้าย	190
คณะผู้จัดทำ	191

บทที่

1

สรุปผลการดำเนินงานในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564
(Quick Win)

สรุปผลการดำเนินงานตามนโยบายปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 (Quick Win)

“365 วัน ขับเคลื่อนราชทัณฑ์สู่ความสำเร็จ”

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ถือเป็นปีที่ 1 ของการบริหารกรมราชทัณฑ์ของ ดร.อายุตม์ สินธพพันธุ์ อธิบดีกรมราชทัณฑ์ คนที่ 36 ซึ่งถือเป็นปีที่กรมราชทัณฑ์ต้องเผชิญกับความท้าทายหลายด้าน ตั้งแต่สภาพปัญหาเรื้อรังที่คงอยู่มานานหลายทศวรรษ เช่น วิกฤติการณ์ผู้ต้องขังล้นเรือนจำ การกระทำผิดซ้ำของผู้พ้นโทษ พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอันรวดเร็ว รวมทั้งความพยายามอย่างต่อเนื่องในการยกระดับงานราชทัณฑ์ไทยสู่มาตรฐานสากล และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ในเรือนจำและทัณฑสถาน อธิบดีกรมราชทัณฑ์จึงได้มอบนโยบายเพื่อขับเคลื่อนองค์กรไว้ว่า “กรมราชทัณฑ์ยังคงมุ่งมั่นสานต่อการดำเนินงานที่สำคัญที่ผ่านมาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะโครงการอันเกี่ยวเนื่องกับพระบรมวงศานุวงศ์ รวมทั้งภารกิจด้านการควบคุมและแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง ให้สามารถกลับตนเป็นพลเมืองดี เพื่อปกป้องคุ้มครองสังคมให้มั่นคงปลอดภัย” โดยจะมุ่งเน้นการดำเนินงานภายใต้กรอบ 4 ด้าน ประกอบด้วย

นโยบายอธิบดีกรมราชทัณฑ์
ดร. आयुष्म์ สินรพพันธุ์
ปีงบประมาณ พ.ศ.2564

ด้านที่ 1 การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังให้เป็นมาตรฐาน

ด้านที่ 2 การแก้ไขปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ

ด้านที่ 3 การพัฒนาองค์กรให้ทันสมัยและโปร่งใส

ด้านที่ 4 การกลับคืนสู่สังคมและติดตามผู้พ้นโทษ

ด้วยการขับเคลื่อนการทำงานในลักษณะมุ่งเน้นแบบ Quick Win หรือการคิดเร็ว ทำเร็ว สำเร็จเร็ว เพื่อให้การดำเนินงานตามนโยบายที่กำหนดไว้ สามารถบรรลุผลได้รวดเร็วภายในระยะเวลาเพียง 1 ปี จึงปรากฏผลการดำเนินงานที่สำเร็จเป็นที่ประจักษ์ ดังต่อไปนี้

ด้านที่ 1 การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังให้เป็นมาตรฐาน

กรมราชทัณฑ์มีภารกิจหลักในการควบคุมและพัฒนาพฤตินิสัย โดยมุ่งเน้นการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังให้เป็นมาตรฐานสากล ทั้งข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังฉบับปรับปรุง (The Revised United Nations Standard Minimum Rules for the treatment of Prisoners) หรือข้อกำหนดแมนเดลา และข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำ และมาตรการที่มีใช้การคุมขังสำหรับผู้กระทำผิดหญิง (United Nations Rules for the Treatment of Women Prisoners and Non – custodial Measures for Women Offenders) หรือข้อกำหนดกรุงเทพ และเพื่อให้การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังมีมาตรฐาน กรมราชทัณฑ์จึงมุ่งเป้ายกระดับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังในทุกมิติ ตั้งแต่ปัจจัย 4 ขั้นพื้นฐาน และการยกระดับการรักษาพยาบาล โดยมีผลการขับเคลื่อนงานที่สำคัญในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ได้แก่

1) การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังให้เป็นไปตามข้อกำหนดแมนเดลาและข้อกำหนดกรุงเทพ

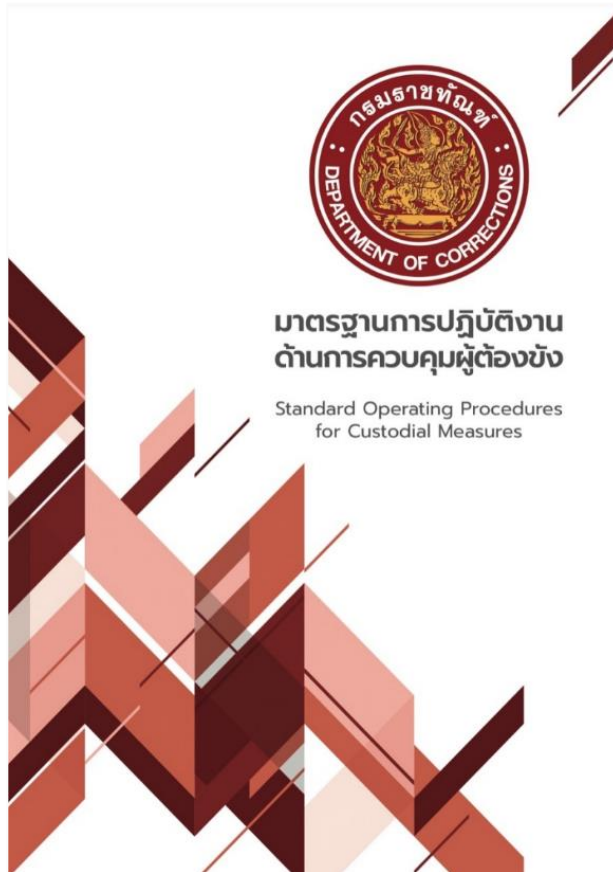
ข้อกำหนดแมนเดลา (Mandela Rules) ถือเป็นมาตรฐานหรือแนวทางการบริหารงานเรือนจำที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล โดยเฉพาะการเคารพและคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขัง ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 กรมราชทัณฑ์ได้ตั้งเป้าหมายในการยกระดับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในเรือนจำและทัณฑสถานทุกแห่งให้เป็นมาตรฐานสากลสอดคล้องกับข้อกำหนดแมนเดลา แต่ด้วยกรมราชทัณฑ์ในช่วงเวลานั้นประสบปัญหาความแออัด สภาพผู้ต้องขังล้นเรือนจำ การขาดอัตราการจ้างเจ้าหน้าที่ ฯลฯ กรมราชทัณฑ์จึงคัดเลือกเฉพาะเรือนจำกลุ่มที่มีศักยภาพในการพัฒนา และกำหนดแผนการขับเคลื่อนเรือนจำต้นแบบตามข้อกำหนดแมนเดลา เพื่อผลักดันให้เกิดการนำข้อกำหนดแมนเดลาไปปรับใช้จริงใน 3 เรือนจำ ได้แก่ เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร เรือนจำกลางสมุทรปราการ และเรือนจำกลางชลบุรี โดยมีเรือนจำต้นแบบที่ดำเนินการแล้ว ในปีงบประมาณก่อนหน้า ได้แก่ เรือนจำจังหวัดอุทัยธานี รวมมีการกำหนดเป้าหมายเรือนจำต้นแบบทั้งสิ้น 4 แห่ง

สำหรับการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามข้อกำหนดกรุงเทพ (Bangkok Rules) กรมราชทัณฑ์ได้นำข้อกำหนดกรุงเทพ มาปรับใช้กับผู้ต้องขังหญิงอย่างมีมนุษยธรรมตั้งแต่กระบวนการรับตัวจนปล่อยตัวพ้นโทษ โดยมีเรือนจำและทัณฑสถาน จำนวน 32 แห่ง ที่ผ่านการประเมินจากสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย(Thailand Institute of Justice: TIJ) และหน่วยงานภายนอก รวมถึงได้ขับเคลื่อนเพื่อยกระดับให้เป็นศูนย์การศึกษาทำงานด้านการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงตามหลักสากล จำนวน 13 แห่ง ได้แก่ เรือนจำกลางขอนแก่น เรือนจำกลางอุดรธานี เรือนจำกลางนครพนม เรือนจำจังหวัดชัยนาท เรือนจำจังหวัดสิงห์บุรี เรือนจำจังหวัดบึงกาฬ เรือนจำจังหวัดน่าน เรือนจำจังหวัดลำพูน เรือนจำจังหวัดพิจิตร เรือนจำจังหวัดสุโขทัย เรือนจำอำเภอฟล เรือนจำอำเภอมะสอ และเรือนจำอำเภอไชยา

2) การจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงาน (Standard Operating Procedures - SOPs)

กรมราชทัณฑ์ได้จัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงาน (SOPs) สำหรับเจ้าหน้าที่เรือนจำทั่วประเทศให้มีแนวทางในการปฏิบัติงานต่อผู้ที่อยู่ในการควบคุมให้มีมาตรฐานเดียวกันและเป็นไปตามหลักมาตรฐานสากล โดยมีเนื้อหาครอบคลุมการปฏิบัติงานด้านการควบคุมผู้ต้องขังของเรือนจำตั้งแต่ขั้นกระบวนการรับตัวผู้ต้องขังแรกเข้า กระบวนการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง กระบวนการควบคุมผู้ต้องขัง (การควบคุมภายใน การควบคุมภายนอก และการควบคุมผู้ต้องขังกลุ่มเฉพาะ)

กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม มาตรฐานการปฏิบัติงานด้านการควบคุมผู้ต้องขัง Standard Operating Procedures for Custodial Measures		
กระบวนการรับตัวผู้ต้องขังเข้าเรือนจำ : มาตรฐานการรับตัวผู้ต้องขัง		รหัสเอกสาร : COR-CM-001
วันที่มีผลบังคับใช้ : ๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๕	ผู้มีอำนาจอนุมัติ : ผู้บัญชาการเรือนจำ/ ผู้อำนวยการทัณฑสถาน	จำนวนหน้า : ๕ หน้า
หน่วยงานเจ้าของเรื่อง : กองทัณฑวิทยา กลุ่มงานมาตรการควบคุมผู้ต้องขัง	หน่วยงานผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง : เรือนจำทัณฑสถาน	ระดับของผู้เข้าถึง : ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับ

๑. ข้อกฎหมายระเบียบหนังสือสั่งการ/การอ้างอิงอื่น ๆ :

- ๑) ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำแห่งสหประชาชาติ ว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังฉบับปรับปรุง (ข้อกำหนดเมนเดลซา: Mandela Rules), ๒๐๑๕
- ๒) ข้อกำหนดสหประชาชาติ ว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำและมาตรการที่มีใช้การคุมขังสำหรับผู้ต้องขังหญิง (ข้อกำหนดกรุงเทพ: The Bangkok Rules), ๒๐๑๐
- ๓) พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๕ ถึงมาตรา ๑๙ มาตรา ๔๐ มาตรา ๔๑ มาตรา ๗๒ ถึงมาตรา ๗๔
- ๔) กฎกระทรวงการดำเนินการกักขังของต้องห้าม ตามมาตรา ๗๓ ในกรณีที่ไม่มีการดำเนินการเพื่อรื้อถอนตามกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๓
- ๕) กฎกระทรวงกำหนดทรัพย์สินของผู้ต้องขังเป็นสิ่งที่ต้องอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้กับรักษาไว้ในเรือนจำ พ.ศ. ๒๕๖๓
- ๖) กฎกระทรวงกำหนดระบบการจำแนกลักษณะของผู้ต้องขัง การควบคุมและการแยกคุมขัง และการย้ายผู้ต้องขัง พ.ศ. ๒๕๖๓
- ๗) ระเบียบกรมราชทัณฑ์ ว่าด้วยการตรวจร่างกายผู้ต้องขังเข้าเรือนจำและผู้ต้องขังเข้า-ออก เรือนจำ พ.ศ. ๒๕๖๓
- ๘) ระเบียบกรมราชทัณฑ์ ว่าด้วยเด็กในความดูแลของผู้ต้องขัง พ.ศ. ๒๕๖๓
- ๙) ระเบียบกรมราชทัณฑ์ ว่าด้วยการดูแลผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์หรือให้นมบุตร พ.ศ. ๒๕๖๓

3) การพัฒนาสภาพความเป็นอยู่และการดูแลสุขภาพอนามัยของผู้ต้องขัง

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 กรมราชทัณฑ์ได้พัฒนาสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานสำหรับผู้ต้องขัง 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านเรือนนอน 2) ด้านสุทธกรรม 3) ด้านโรงเลี้ยง 4) ด้านสถานพยาบาล และ 5) ด้านการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล ซึ่งมีเรือนจำและทัณฑสถาน ผ่านเกณฑ์การประเมินมาตรฐานเรือนจำครบทั้ง 5 ด้าน จำนวน 140 แห่ง นอกจากนี้ อธิบดีกรมราชทัณฑ์ได้ให้ความสำคัญกับการขอเพิ่มงบประมาณค่าใช้จ่ายจำเป็นขั้นพื้นฐานของผู้ต้องขัง

ประกอบด้วย 1) เครื่องนุ่งห่ม (เครื่องแบบ ผ้าผัดอาบน้ำ ผ้าเช็ดตัว ชุดชั้นใน 2) ค่าวัสดุที่อยู่อาศัย (ที่นอน ผ้าห่ม เครื่องนอน) 3) เครื่องใช้ส่วนตัว (สบู่ แปรงสีฟัน ผงซักฟอก รองเท้า ผ้าอนามัย) 4) อุปกรณ์การจัดเลี้ยง (จาน ช้อน แก้ว น้ำยาล้างจาน) 5) ค่ารักษาพยาบาล (คนละ 136 บาท) โดยได้รับการจัดสรรงบประมาณแบ่งเป็นผู้ต้องขังชาย ได้รับ 1,380 บาทต่อคนต่อปี และผู้ต้องขังหญิงได้รับ 1,600 บาทต่อคนต่อปี

สำหรับการดูแลสุขภาพผู้ต้องขังเพื่อให้ผู้ป่วยเข้าถึงการรักษาพยาบาลอย่างเท่าเทียม กรมราชทัณฑ์ ได้ขับเคลื่อนภายใต้โครงการราชทัณฑ์ปันสุข ทำความ ดี เพื่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซึ่งนับเป็นพระมหากรุณาธิคุณ อย่างหาที่สุดมิได้จากพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัวและพระบรมวงศานุวงศ์ เพื่อให้ผู้ต้องขังสามารถ เข้าถึงการบริการทางการแพทย์และการพัฒนาสุขอนามัยในเรือนจำที่เป็นมาตรฐาน โดยได้รับพระราชทาน

ความช่วยเหลือในเรือนจำกลุ่มเป้าหมายระยะที่ 2 จำนวน 19 แห่ง มุ่งเน้นเรือนจำอำเภอที่ตั้งอยู่ชายแดน ชายขอบ ที่มีผู้ต้องขังแออัด ความจุเกินมาตรฐาน หรือเรือนจำที่โรงพยาบาลแม่ข่ายไม่สัมพันธ์กับขนาดเรือนจำและจำนวนผู้ต้องขัง อีกทั้ง กรมราชทัณฑ์ยังได้วางแนวทางระบบการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อม สุขาภิบาลอาหาร และน้ำ เพื่อให้เรือนจำและทัณฑสถานได้ถือปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกัน และได้มีการพัฒนาอาสาสมัครสาธารณสุขเรือนจำให้มีบทบาทในการช่วยเหลือสนับสนุนบุคลากรทางการแพทย์ เจ้าหน้าที่พยาบาลเรือนจำ ในการปฏิบัติงาน ในรอบ 6 เดือนแรก มีผู้ได้รับการอบรมทั้งสิ้น จำนวน 9,723 คน

4) การบำบัดฟื้นฟู แก่ไข พัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขัง

นอกจากภารกิจด้านการควบคุมดูแลผู้ต้องขัง กรมราชทัณฑ์มีภารกิจที่สำคัญในการบำบัดฟื้นฟู แก่ไข และพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นคนดีคืนสู่สังคมอย่างมีคุณภาพ โดยการให้การศึกษา การฝึกวิชาชีพ การพัฒนาจิตใจ รวมทั้งการจัดโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังตามลักษณะ แห่งคดี โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 มีผลการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

- การจัดการศึกษา กรมราชทัณฑ์ได้จัดให้ผู้ต้องขังทุกคนได้รับการศึกษาตามสิทธิขั้นพื้นฐานที่รัฐ พึงจัดให้ โดยจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับผู้ไม่รู้หนังสือ การศึกษาสายสามัญ การศึกษาสายอาชีพ (ปวช./ปวส.) และการศึกษาระดับอุดมศึกษาชั้นปริญญาตรีและโท โดยกรมราชทัณฑ์ได้ร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการจัด การศึกษา อาทิ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัย สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ซึ่งมีผู้ต้องราชทัณฑ์ อยู่ในระบบการศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 45,479 ราย

- การฝึกวิชาชีพ กรมราชทัณฑ์ได้ประสานความร่วมมือกับบริษัท เซ็นทรัลพัฒนา จำกัด (มหาชน) เพื่อขอรับการสนับสนุนการใช้พื้นที่และสาธารณูปโภคที่เกี่ยวข้องสำหรับการจัดจุลินทัศน์ผลิตภัณฑ์ราชทัณฑ์ ในระหว่างวันที่ 20 – 26 ตุลาคม 2563 รวม 7 วัน โดยใช้ชื่องาน “จุลินทัศน์ผลิตภัณฑ์ราชทัณฑ์ @ เซ็นทรัล รัตนวิเบศร์” ภายใต้นโยบายการแก้ไขพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นคนดีด้วยการส่งเสริมอาชีพและ พัฒนาทักษะฝีมือในการทำงานให้แก่ผู้ต้องขัง รวมทั้งบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน รวมถึงการสร้างโอกาสในการฝึกวิชาชีพให้ผู้ต้องขัง ส่งเสริมการต่อยอดทักษะอาชีพก่อนพ้นโทษ ผ่านโครงการเรือนจำท่องเที่ยว โดยได้เสริมสร้างศักยภาพของเรือนจำชั่วคราวและทัณฑสถานเปิดเพื่อพัฒนา ให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว

- การพัฒนาจิตใจและด้านศาสนา กรมราชทัณฑ์ได้ให้เรือนจำและทัณฑสถาน จำนวน 137 แห่ง (ยกเว้นสถานกักขัง 4 แห่ง) จัดอบรมโครงการพัฒนาจิตใจผู้ต้องขัง “หลักสูตรศีลคสาสมาธิ” ตามแนวทางของสมเด็จพระญาณวชิโรดม (หลวงพ่อวิริยงค์ สิรินธโร) โดยมีผู้ต้องขังที่ผ่านการอบรมตามหลักสูตรศีลคสาสมาธิ จำนวน 8,988 คน ในเรือนจำและทัณฑสถานที่ดำเนินการแล้ว 30 แห่ง

- การจัดโปรแกรมแก้ไขพันผู้ต้องขัง โดยกำหนดการอบรมพื้นฐานสำหรับผู้ต้องขังทุกคนที่จะต้องได้รับเมื่อเข้าสู่เรือนจำ ประกอบด้วย การปฐมนิเทศผู้ต้องขังเข้าใหม่ ซึ่งผู้ต้องขังเข้าใหม่ทุกคนต้องผ่านการปฐมนิเทศ โดยเป็นกระบวนการสำคัญในการให้ความรู้ การทำความเข้าใจ และการแนะนำวิธีการปฏิบัติตนตามระเบียบของเรือนจำ โดยมีผู้ต้องขังผ่านการอบรม จำนวนทั้งสิ้น 81,427 คน อีกทั้งกรมราชทัณฑ์มีโปรแกรมเฉพาะตามลักษณะแห่งคดีและพฤติการณ์การกระทำผิด เพื่อดำเนินการจัดโปรแกรมแก้ไขพันผู้ต้องขังตามลักษณะแห่งคดี และพฤติการณ์กระทำผิดใน 7 ประเภทความผิดจำนวนทั้งสิ้น 18,660 คน ดังนี้

- 1) โปรแกรมแก้ไขผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ 2,828 คน
- 2) โปรแกรมการแก้ไขผู้ค้ายาเสพติด 8,189 คน
- 3) โปรแกรมแก้ไขผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ 1,082 คน
- 4) โปรแกรมการแก้ไขผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย 1,961 คน
- 5) โปรแกรมเฉพาะสำหรับผู้ต้องขังทั่วไปที่มีโทษระยะสั้น 3,921 คน
- 6) โปรแกรมแก้ไข

ผู้กระทำผิดซ้ำ 561 คน และ 7) โปรแกรมการปรับพฤติกรรมผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรง 118 คน โดยผลการประเมินการเปลี่ยนแปลงทัศนคติพฤติกรรมผู้ต้องขังที่เข้ารับการอบรมตามโปรแกรมฯ พบว่า ผู้ต้องขังมีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติพฤติกรรมไปในแนวทางที่ดีขึ้น

ด้านที่ 2 การแก้ไขปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ

ปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ (Prison Overcrowding) เป็นปัญหาสำคัญในงานราชทัณฑ์ของประเทศไทย อันเกิดมาจากจำนวนประชากรผู้ต้องขังเพิ่มขึ้นในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ประกอบกับโครงสร้างกายภาพของเรือนจำเกินขีดความสามารถที่จะรองรับผู้ต้องขังที่เพิ่มขึ้น นำไปสู่ผลกระทบต่อการควบคุมและพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังอย่างมีประสิทธิภาพและทั่วถึง อีกทั้ง ประเทศไทยถูกจัดอยู่ในอันดับ 6 ของโลก ที่มีจำนวนผู้ต้องขังมาก ซึ่งหากพิจารณาจากอัตราพื้นที่ความจุของประเทศไทยยังพบว่ามีความหนาแน่นเป็นอันดับ 6 ของโลกที่ 339.1 คนต่อตารางเมตร

โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 กรมราชทัณฑ์ (ข้อมูล ณ วันที่ 1 กันยายน 2564) มีผู้ต้องราชทัณฑ์อยู่ในความดูแลทั้งสิ้น 297,266 คน เป็นชาย 263,189 คน หญิง 34,077 คน ซึ่งถือว่าลดลงจากตัวเลขในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ที่มีจำนวนผู้ต้องขังมากกว่า 350,000 – 380,000 คน อันเกิดจากการแก้ไขปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำอย่างเป็นระบบผ่านกลไกสำคัญหลายประการ ดังนี้

1) การจัดทำที่นอนสองชั้นสำหรับผู้ต้องขัง

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ ได้ขับเคลื่อนนโยบายการแก้ไขปัญหาความแออัดด้วยการเพิ่มพื้นที่นอนภายในเรือนจำ และได้สนองนโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมที่ให้ยกพื้นเรือนนอนขึ้นเป็นสองชั้น โดยมีเรือนจำและทัณฑสถานที่ดำเนินการตามนโยบายดังกล่าว จำนวน 81 แห่ง ทำให้มีพื้นที่นอนสำหรับผู้ต้องขังในภาพรวมเพิ่มขึ้น 46,180.43 ตารางเมตร สามารถรองรับผู้ต้องขังได้มากขึ้นกว่า 38,473 คน เมื่อคิดจากอัตราพื้นที่ 1.2 ตารางเมตรต่อคน

2) การทบทวนและปรับอัตราพื้นที่ความจุของเรือนจำให้เป็นปัจจุบัน

ในปีแรกของการดำรงตำแหน่งของอธิบดีกรมราชทัณฑ์ได้มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการปรับปรุงข้อมูลพื้นที่อัตราความจุของเรือนจำและทัณฑสถานให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน เนื่องจากข้อมูลที่มีอยู่เดิมใช้มานานแล้ว ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักการที่เหมาะสม จึงได้มอบหมายให้กองทัณฑวิทยาสำรวจและประมวลพื้นที่อัตราความจุเพื่อสามารถนำประโยชน์ในการบริหารงานแก้ไขปัญหาความแออัดของเรือนจำและทัณฑสถานทั่วประเทศทั้งในภาพรวม รายเขต และรายเรือนจำ ทั้งนี้ ข้อมูลพื้นที่ความจุ ณ วันที่ 8 มิถุนายน 2564 มีพื้นที่นอนในเรือนจำและทัณฑสถานทั่วประเทศ 372,323.08 ตารางเมตร แบ่งเป็นพื้นที่นอนผู้ต้องขังชาย 319,190.47 ตารางเมตร และผู้ต้องขังหญิง 53,132.61 ตารางเมตร สามารถรองรับผู้ต้องขังทั่วประเทศได้ 310,157 คน แบ่งเป็นผู้ต้องขังชาย 265,931 คน ผู้ต้องขังหญิง 44,226 คน ถือว่าเกินกว่าจำนวนผู้ต้องราชทัณฑ์ในขณะนั้น

3) การเปิดทำการเรือนจำแห่งใหม่

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 กรมราชทัณฑ์ได้ดำเนินการก่อสร้างเรือนจำแห่งใหม่เพื่อทดแทนเรือนจำแห่งเดิมอย่างต่อเนื่อง ตามมติคณะรัฐมนตรี และแผนขอรับการสนับสนุนงบประมาณ เนื่องจากเรือนจำและทัณฑสถานส่วนใหญ่มีอายุการใช้งานมากกว่า 50 ปี บางแห่งสภาพทรุดโทรม และมีความเสี่ยงต่อการแตกหักหลบหนี ดังนั้น เพื่อเป็นการเพิ่มพื้นที่เรือนจำ และยกระดับสภาพทางกายภาพของเรือนจำให้ผู้ต้องขังมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น รวมทั้งสามารถเสริมสร้างระบบความมั่นคงปลอดภัย ป้องกันการหลบหนีได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้ทำการเปิดเรือนจำแห่งใหม่ 3 แห่ง ได้แก่ เรือนจำจังหวัดภูเก็ต เรือนจำกลางเพชรบุรี และเรือนจำจังหวัดนราธิวาส นอกจากนี้ อธิบดีกรมราชทัณฑ์ยังได้มีข้อสั่งการให้ใช้ประโยชน์จากพื้นที่เรือนจำเดิมในภารกิจด้านการพัฒนาพฤตินิสัยและการฝึกอบรมวิชาชีพที่เชื่อมโยงกับพื้นที่ชุมชนที่ตั้งนั้น ๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดแก่ชุมชนอย่างยั่งยืน

4) การศึกษามาตรฐานพื้นที่นอนและพื้นที่ใช้สอยของผู้ต้องขัง

จากการแก้ไขปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำอย่างเป็นระบบผ่านกลไกสำคัญต่าง ๆ กรมราชทัณฑ์ยังตั้งเป้าพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านพื้นที่ต่อผู้ต้องขัง 1.2 ตารางเมตรต่อผู้ต้องขัง 1 คน ให้มากขึ้นกว่าเดิม จึงได้มอบหมายให้กองทัพบกศึกษาหาศึกษามาตรฐานที่เหมาะสมกับความเป็นอยู่ของผู้ต้องขังจากแนวทางปฏิบัติและกรณีศึกษาจากต่างประเทศ โดยศึกษาจากมาตรฐานการออกแบบของสำนักงานบริการโครงสร้างพิเศษแห่งสหประชาชาติ (United Nations Office of Project Services - UNOPS) และคู่มือคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ (International Committee of the Red Cross - ICRC) นำมาพัฒนาเป็นพื้นที่นอนสำหรับผู้ต้องขังที่เหมาะสมสำหรับผู้ต้องขังในประเทศไทย ซึ่งนำไปสู่การนำเสนอมาตรฐานพื้นที่นอนสำหรับผู้ต้องขังตามมาตรฐานที่ 1.6 ตารางเมตรต่อคน และพื้นที่ใช้สอยสำหรับผู้ต้องขังแต่ละคนควรมีไม่น้อยกว่า 13.4 ตารางเมตร

ด้านที่ 3 การพัฒนาองค์กรให้ทันสมัยและโปร่งใส

กรมราชทัณฑ์มีแนวทางการบริหารองค์กรเพื่อให้สามารถปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมถึงมิติทางด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล โดยให้ความสำคัญกับการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีเข้ามายกระดับกรมราชทัณฑ์ให้เป็นองค์กรที่ทันสมัย โปร่งใส และตระหนักถึงการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบในหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยมีผลการดำเนินงานที่สำคัญดังนี้

1) การพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยี

ผลการดำเนินงานด้านเทคโนโลยีที่เห็นชัดมากที่สุดคือ การพัฒนาระบบข้อมูลผู้ต้องขังในการเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม โดยกรมราชทัณฑ์มีระบบข้อมูลผู้ต้องขัง ตั้งอยู่ทั้งหมด 142 แห่ง (ยกเว้นสถานกักกันคนปรูม) กระจายอยู่ทั่วประเทศและเชื่อมต่อผ่านระบบเครือข่ายสื่อสารข้อมูลเชื่อมโยงหน่วยงานภาครัฐ (Government Information Network : GIN) ซึ่งสามารถบูรณาการข้อมูลร่วมกับหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมและหน่วยที่เกี่ยวข้องได้ และในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) กรมราชทัณฑ์สามารถใช้ระบบข้อมูลผู้ต้องขังทั้งหมดในการบริหารสถานการณ์ภาพรวมของศูนย์บัญชาการแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กรมราชทัณฑ์ (สบ.ครท.)

โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 กรมราชทัณฑ์ได้เน้นการเพิ่มประสิทธิภาพระบบการสื่อสารทางไกลผ่านจอภาพ (Video Conference System) ในเรือนจำและทัณฑสถาน อาทิ ระบบเยี่ยมญาติออนไลน์ที่เป็นการพัฒนาระบบงานบริการประชาชน อำนวยความสะดวกให้ญาติผู้ต้องขัง ระบบการรักษาผู้ต้องขังทางไกลหรือโทรเวชกรรม (Telemedicine) และโครงการประสานการเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางอิเล็กทรอนิกส์ระหว่างเรือนจำและทัณฑสถาน จำนวน 134 แห่ง กับศาลยุติธรรม เพื่อใช้ในการคัดฟ้องฝากขัง และอ่านคำพิพากษาผ่านระบบจอภาพ

สำหรับนวัตกรรมด้านการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ อธิบดีกรมราชทัณฑ์ได้รับนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมในการจัดทำ Line Official กรมราชทัณฑ์ เพื่อใช้เป็นช่องทางใหม่ในการติดต่อสื่อสาร ประชาสัมพันธ์งานราชทัณฑ์ต่าง ๆ ผ่านทาง Application Line หรือ Line Official ของกรมราชทัณฑ์ รวมถึงการเพิ่มช่องทางในการจำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์ของผู้ต้องขังบนเว็บไซต์กลางการจัดจำหน่ายสินค้าออนไลน์ (e-marketplace) ผ่านช่องทางการจัดจำหน่าย Shopee และ Facebook ในชื่อแบรนด์ “Wansook” (วันสุข) ภายใต้การดำเนินงานของ บริษัท เอ็น-สแควร์ อีคอมเมิร์ซ จำกัด

The screenshot displays the Wansook Official chat interface. At the top, the header shows the brand name 'วันสุข Wansook Official' with a status 'Active 3 วัน ที่ผ่านมา'. Below this, there are statistics: 'รายการสินค้า: 329', 'ผู้ติดตาม: 4.3 พัน', 'ค่าส่งติดตาม: 2', 'คะแนน: 4.9 (การโหวตแบบทั้งหมด 697)', 'ประสิทธิภาพการแชท: 42% (ภายในไม่กี่ชั่วโมง)', and 'เข้าร่วมเมื่อ: 35 เดือน ที่ผ่านมา'. The main content area is titled 'สินค้าทั้งหมด' and lists various products under the heading 'สินค้าแนะนำสำหรับคุณ'. Each product listing includes an image, a 'PAYDAY' badge, a description, and a price. The products shown are: 1. WANSOOK กระเป๋าถือสายห่วงแบบใส่หลายสี (฿409 - ฿79), 2. WANSOOK ผ้าถุงมัดย้อม (฿640), 3. WANSOOK กระเป๋าถือสายห่วงเล็ก (฿109), 4. WANSOOK กระเป๋าถือคนตรีงับเล็กลายปัก ขุนพล (฿660), 5. WANSOOK กระเป๋าถือสตรี (฿300), and 6. WANSOOK กระเป๋าใส่แก้วน้ำ แก้วเมย์ (฿200).

2) การพัฒนาบุคลากร

เมื่อปีแรกของการเข้ามารับตำแหน่ง อธิบดีกรมราชทัณฑ์แสดงเจตจำนงที่ต้องการพัฒนาบุคลากร ให้มีความเป็นมืออาชีพ ทำงานอย่างซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสาธารณะพร้อมให้บริการประชาชน ปกครอง ผู้ได้บังคับบัญชาอย่างเป็นธรรม เน้นสร้างขวัญกำลังใจ จัดสวัสดิการที่พึงได้รับ และสร้างความก้าวหน้าให้กับ เจ้าหน้าที่ในสายงานต่าง ๆ โดยมีผลการดำเนินงานที่สำคัญ อาทิ การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ในหลักสูตรต่าง ๆ ผ่านสื่อ อิเล็กทรอนิกส์ การจัดตั้งคณะที่ปรึกษา “คลังสมองกรมราชทัณฑ์” ซึ่งถือเป็นแนวทางการถ่ายทอดองค์ความรู้ มุมมอง และประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญของอดีตผู้บริหารระดับสูงของกรมราชทัณฑ์ เพื่อนำมาพัฒนางาน ราชทัณฑ์ในมิติต่าง ๆ

3) เน้นหลักความโปร่งใส

เพื่อสร้างและส่งเสริมกรมราชทัณฑ์ให้เป็นองค์กรคุณธรรม พัฒนากกรมราชทัณฑ์ให้มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ จึงได้จัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันการทุจริต ประพฤติมิชอบและส่งเสริมคุณธรรมกรมราชทัณฑ์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ซึ่งสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาครัฐ ของกรมราชทัณฑ์ พ.ศ. 2563 - 2565 เพื่อให้หน่วยงานในสังกัดใช้เป็นคู่มือและแนวทางปฏิบัติงาน นอกจากนั้น ยังให้ความสำคัญกับการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงาน ภาครัฐ (ITA) ซึ่งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 กรมราชทัณฑ์ได้รับรางวัลชมเชยองค์กรโปร่งใส (NACC Integrity Awards) ครั้งที่ 9 ซึ่งเป็นลำดับที่ 3 จาก 20 หน่วยงานภาครัฐและเอกชน จากสำนักงานคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.)

กรมราชทัณฑ์ยังมีโครงการที่ให้ความสำคัญและได้ดำเนินการมาอย่างยาวนาน คือ โครงการ มาตรฐานความโปร่งใสของเรือนจำ 5 ด้าน (ประกอบด้วย มาตรฐานด้านข่าวสาร มาตรฐานด้านอาหาร มาตรฐานด้านการทำงานของผู้ต้องขัง มาตรฐานด้านร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขัง และมาตรฐานการบริหารจัดการทั่วไป) ซึ่งเป็นมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาทุจริตในหน่วยงาน สร้างความโปร่งใสในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ

4) ด้านการสร้างภาคีเครือข่ายให้เข้มแข็ง

ในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 กรมราชทัณฑ์ได้สร้างและขยายภาคีเครือข่ายกับหน่วยงาน ภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อประสานความร่วมมือในการกิจงานราชทัณฑ์ให้มากขึ้น เพื่อส่งเสริมให้การปฏิบัติงาน มีประสิทธิภาพ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นไปในรูปแบบการลงนามในบันทึกข้อตกลง และบันทึกความเข้าใจระหว่าง หน่วยงานต่าง ๆ อาทิ

1) การลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) เรื่อง การส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานและ พลังงานทดแทนในเรือนจำและทัณฑสถานกับกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน

2) การลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) การส่งเสริมการสร้างงาน สร้างอาชีพ เพื่อคืนคนดีสู่สังคมในระบบงานภาคนิคมอุตสาหกรรม กับภาคนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

3) การลงนามบันทึกข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือในการสนับสนุนและเสริมสร้างศักยภาพในการบริหารจัดการน้ำเสีย กับองค์การบริหารน้ำเสีย

4) การลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) กับสำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สดช.) เพื่อส่งเสริม สนับสนุน ศึกษา ทบทวนและกำหนดทิศทางในการพัฒนาศักยภาพผู้ต้องขัง ด้วยข้อมูลข่าวสารและบริการผ่านสื่อดิจิทัล

5) การลงนามความร่วมมือระหว่างกรมราชทัณฑ์ (เรือนจำกลางชลบุรี) กับมหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อสร้างองค์ความรู้ในการพัฒนาสายวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขังให้มีศักยภาพและเป็นที่ยอมรับในสังคม สร้างเรือนจำต้นแบบของประเทศ (เรือนจำโมเดล)

6) การลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) จัดการศึกษาทางไกลกับสำนักงาน กศน. กระทรวงศึกษาธิการ

ด้านที่ 4 การกลับคืนสู่สังคมและติดตามผู้พ้นโทษ

การดำเนินงานทั้งหมดของกรมราชทัณฑ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโปรแกรมการบำบัดฟื้นฟูแก้ไขและพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังจะประสบความสำเร็จได้ เมื่อผู้ต้องขังสามารถกลับคืนสู่สังคมได้อย่างยั่งยืนหรือไม่หวนกลับมากระทำผิดซ้ำอีก ซึ่งกรมราชทัณฑ์ได้พยายามดำเนินการให้เกิดผลสำเร็จ ดังนี้

1) การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย

การที่ผู้ต้องขังใช้ชีวิตอยู่ในเรือนจำหรือทัณฑสถานเป็นเวลานาน อาจไม่สามารถปรับตัวเข้ากับครอบครัวและสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว รวมถึงการดำเนินชีวิตประจำวัน จึงอาจเป็นสาเหตุให้ผู้พ้นโทษหวนกลับสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา ดังนั้น เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาดังกล่าว กรมราชทัณฑ์ จึงจัดให้มีโครงการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย สำหรับผู้ต้องขังใกล้พ้นโทษให้ได้รับการแนะนำแนวทางด้านการใช้ชีวิตในชุมชน การประกอบอาชีพ การขอรับการสงเคราะห์ต่าง ๆ รวมทั้งการปรับเปลี่ยนทัศนคติ และฝึกทักษะการดำรงชีวิตให้สามารถปรับตัวเป็นพลเมืองดี เพื่อจะไม่กลับมากระทำผิดซ้ำอีก

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 กรมราชทัณฑ์ได้ดำเนินโครงการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย เพื่อคืนคนดีสู่สังคม สำหรับผู้สูงอายุ ในเรือนจำและทัณฑสถาน จำนวน 65 แห่ง โดยมีนักโทษเด็ดขาดเข้ารับการอบรม จำนวน 2,790 คน แบ่งเป็นนักโทษเด็ดขาดชาย 2,255 คน และนักโทษเด็ดขาดหญิง 535 คน ซึ่งมีเป้าหมายหลักคือการเปิดโอกาสให้นักโทษเด็ดขาดสูงอายุที่จะได้รับการปล่อยตัวได้รับการเตรียมความพร้อม สามารถวางแผนการดำเนินชีวิต มีความพร้อมกลับสู่สังคม สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมภายหลังพ้นโทษ และเพื่อให้นักโทษกลุ่มนี้ได้รับการเสริมสร้างความรู้ พัฒนาร่างกาย ทัศนคติ จิตใจ ตลอดจนการพัฒนาอาชีพ มีโอกาสประกอบอาชีพที่สุจริต เกิดแรงจูงใจในการกลับตนเป็นพลเมืองดี

2) การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยด้วยหลักเกษตรทฤษฎีใหม่และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

กรมราชทัณฑ์ได้น้อมนำโครงการพระราชทานในพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว “โคก หนองนา แห่งน้ำใจและความหวัง กรมราชทัณฑ์” อันเกิดจากพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้ ของพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ทรงเล็งเห็นว่าผู้ต้องขังที่พ้นโทษออกไปนั้น อาจจะได้รับผลกระทบ ด้านสภาพแวดล้อมภายนอกที่เปลี่ยนแปลงไป รวมถึงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID – 19) โดยโครงการพระราชทานฯ โครงการโคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง กรมราชทัณฑ์ เป็นโครงการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย สำหรับผู้ได้รับการพระราชทานอภัยโทษ ซึ่งได้เริ่มโครงการฯ

เมื่อวันที่ 1 กันยายน 2563 ด้วยการสร้างต้นแบบเกษตรทฤษฎีใหม่ในพื้นที่ขนาดเล็ก เพื่อนำไปปรับใช้ในทุกเงื่อนไขของพื้นที่ ให้ผู้พันโทสามารถพึ่งพาตนเองได้ ทั้งนี้ ภายหลังพันโทแล้ว กรมราชทัณฑ์จะมีการติดตามผู้พันโทที่ผ่านการอบรม ร่วมกับจิตอาสาพระราชทาน 904 ผ่านศูนย์ประสานงานและส่งเสริมการมีงานทำต้นแบบประจำภาค หรือ CARE Model ประจำภูมิภาคต่าง ๆ ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางติดตามจัดหาระบบบันทึกข้อมูล เพื่อให้ความช่วยเหลือ รวมถึงติดตามการนำความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ไปใช้ประโยชน์ภายหลังพันโท

นอกจากนี้ กรมราชทัณฑ์ยังได้ดำเนินโครงการกำลังใจในพระราชดำริของพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา ที่ให้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในเรือนจำ เพื่อให้ผู้ต้องขังได้เข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำรงชีวิตหลังพันโท พึ่งตนเองได้ และไม่หวนกลับมากระทำผิดซ้ำอีก

บทที่

2

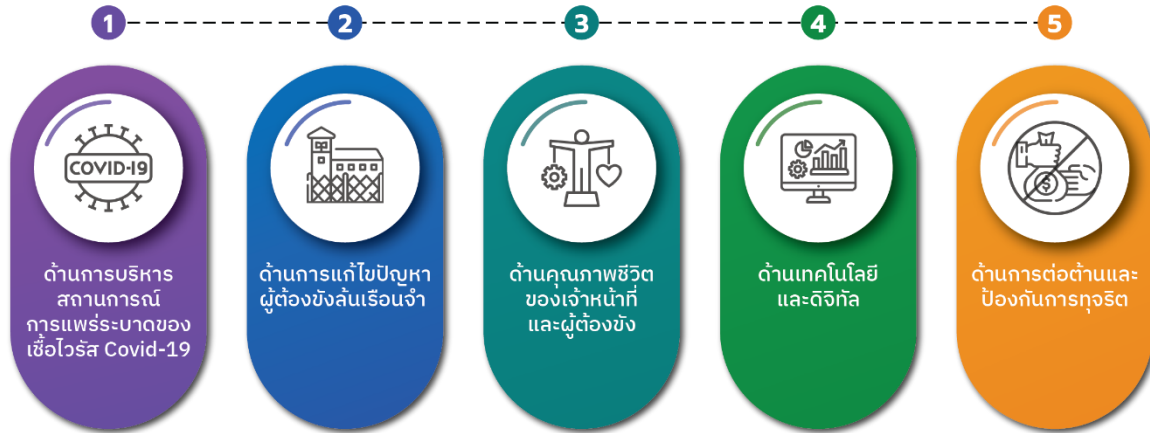
สรุปผลการดำเนินงานในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565
(Next Normal)

สรุปผลการดำเนินงานในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 (Next Normal)

“Next Normal วิถีราชทัณฑ์ : ก้าวไปพร้อมกันในปี 2565”

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 เข้าสู่ปีที่ 2 ของการบริหารกรมราชทัณฑ์ของ ดร.อายุตม์ สินธพพันธุ์ อธิบดีกรมราชทัณฑ์ ภายหลังจากที่ได้ดำเนินนโยบาย Quick Win 4 ด้าน จนประสบผลสำเร็จอย่างงดงาม โดยยังคงเป็นปีที่กรมราชทัณฑ์ต้องเผชิญกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ที่ยังคงอยู่ และส่งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการบริหารงานราชทัณฑ์และการปฏิบัติงานในเรือนจำ ดังนั้น จึงได้กำหนดนโยบายบริหารองค์กรภายใต้แนวคิด Next Normal หรือ ชีวิตวิถีถัดไป โดยการดำเนินงานราชทัณฑ์ในทุกมิติ ทั้งวิธีคิด วิธีปฏิบัติ และวิธีบริหารจัดการ จะต้องปรับตัวใหม่ กล่าวคือ จะต้องปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ยังเกิดประสิทธิภาพสูงสุด และเพื่อให้กรมราชทัณฑ์สามารถก้าวข้ามผ่านความท้าทายนี้ได้โดยเร็ว ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 จึงเน้นหนักนโยบาย “ลดความแออัดในเรือนจำ ป้องกันการกระทำผิดซ้ำ สร้างโอกาสกลับสู่สังคม พัฒนาสิทธิผู้ต้องขัง พัฒนาบุคลากร นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ แก้ไขปัญหาทุจริตในระบบราชทัณฑ์” แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ประกอบด้วย

NEXT NORMAL ชีวิตวิถีถัดไป

ด้านที่ 1 ด้านการบริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19)

ด้านที่ 2 ด้านการแก้ไขปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ

ด้านที่ 3 ด้านคุณภาพชีวิตของเจ้าหน้าที่และผู้ต้องขัง

ด้านที่ 4 ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล

ด้านที่ 5 ด้านการต่อต้านและป้องกันการทุจริต

ด้วยการขับเคลื่อนการทำงานที่มุ่งเน้นให้กรมราชทัณฑ์เกิดการปรับตัวและเปลี่ยนแปลง
วิธีการทำงานไปสู่ชีวิตวิถีถัดไปได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด พร้อมทั้งการกำหนดเป้าหมายและแนวทาง
การประเมินผลที่ชัดเจน จึงปรากฏผลการดำเนินงานที่สำเร็จเป็นที่ประจักษ์ ดังต่อไปนี้

ด้านที่ 1 ด้านการบริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19)

กรมราชทัณฑ์ได้มุ่งมั่นพัฒนาวิกฤติการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid – 19) มาหลายระลอก จนกระทั่งสถานการณ์การแพร่ระบาดในเรือนจำได้คลี่คลายลง ส่วนหนึ่งของผลสำเร็จนี้เกิดจากการบูรณาการความร่วมมือกับกระทรวงสาธารณสุขอย่างใกล้ชิด ตลอดจนการบริหารสถานการณ์ผ่านศูนย์บัญชาการแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) กรมราชทัณฑ์ (ศบค.รท.) ที่กรมราชทัณฑ์ได้จัดตั้งขึ้น โดยมีอธิบดีกรมราชทัณฑ์เป็นผู้อำนวยการศูนย์ฯ รวมไปถึงความร่วมมือร่วมใจของเจ้าหน้าที่ในทุกหน่วยงานทั้งส่วนกลาง และส่วนภูมิภาคของกรมราชทัณฑ์ที่ได้ร่วมกันกำหนดแนวทางการเฝ้าระวัง ป้องกัน ดูแล และรักษาผู้ต้องขังป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID – 19) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความสำคัญกับการเร่งฉีดวัคซีนให้กับผู้ต้องขังเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและลดความรุนแรงของอาการ มิให้เกิดความสูญเสีย ซึ่งมีการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

1) การป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ไม่ให้เข้าสู่เรือนจำและทัณฑสถาน

กรมราชทัณฑ์ได้ร่วมมือกับกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข เพื่อกำหนดมาตรการการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) และได้ขอรับการสนับสนุนงบประมาณรายการค่าใช้จ่ายในการบรรเทาแก้ไขปัญหาการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ในเรือนจำและทัณฑสถาน จากงบกลาง (วงเงิน 311,650,300 บาท) เพื่อก่อสร้างและปรับปรุงสถานที่ พร้อมจัดหาวัสดุอุปกรณ์ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการแก้ไขและป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ในเรือนจำและทัณฑสถานทั่วประเทศ

2) การสร้างห้องกักโรค แยกโรค ให้เพียงพอตามหลักมาตรฐานทางระบาดวิทยา และมีความมั่นคง แข็งแรงไม่ให้เกิดอุบัติเหตุ

กรมราชทัณฑ์ได้ดำเนินการจัดทำระบบการกักโรคที่มีมาตรฐานตามหลักอนามัย ถูกสุขลักษณะ เป็นไปตามหลักทางสาธารณสุข เพื่อใช้เป็นสถานที่กักโรคและแยกผู้ต้องขังกลุ่มที่มีความเสี่ยงออกจากผู้ต้องขังปกติ และมีการจัดระบบการกักโรคเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดตามกรณีต่าง ๆ

3) การปรับระบบการเข้าปฏิบัติหน้าที่เวรยามรักษาการณ์ของเจ้าหน้าที่ เพื่อป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่นำเชื้อเข้าไปแพร่หรือนำออกมาจากเรือนจำสู่ครอบครัวและสังคม

ในช่วงเวลาที่มีการแพร่ระบาดอย่างต่อเนื่องกรมราชทัณฑ์ได้กำหนดแนวทางการเข้าปฏิบัติหน้าที่เวรยามรักษาการณ์ภายในเรือนจำโดยจัดเป็นชุด มีการตรวจหาเชื้อโควิด – 19 ทั้งก่อนและหลังเข้าปฏิบัติงานภายในเรือนจำ โดยหลังจากสถานการณ์คลี่คลายลงแล้วได้ทบทวนและปรับปรุงมาตรการปลอดภัยสำหรับการจัดเวรยามรักษาการณ์จัดกำลังพลให้เป็นไปตามดุลยพินิจของผู้บัญชาการเรือนจำ

4) การบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อให้กรมราชทัณฑ์เข้าถึงการรักษาอาการ รวมทั้งวัคซีนป้องกันติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

เพื่อให้กรมราชทัณฑ์เข้าถึงความช่วยเหลือทางการแพทย์กับผู้ต้องขังที่ติดเชื้อโควิด-19 ยารักษาอาการ รวมทั้งวัคซีนป้องกันติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยได้ให้ความสำคัญอย่างมากในการจัดสรรวัคซีน อย่างทั่วถึง เพื่อช่วยป้องกันและสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ผู้ต้องขัง ป้องกันการเสียชีวิต นอกจากนี้ กรมราชทัณฑ์ยังส่งเสริมให้มีการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกในการยกระดับบริการทางการแพทย์ของกรมราชทัณฑ์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ได้บูรณาการความร่วมมือกับคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในบันทึกความร่วมมือด้านการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม เพื่อการพัฒนาสุขภาพผู้ต้องขัง ทำการศึกษาวินิจฉัย พัฒนา และทดสอบประสิทธิภาพสมุนไพรไทยสำหรับผู้ป่วยติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ในกรมราชทัณฑ์

5) การผลิตฟ้าทะลายโจรแบบเม็ดหรือแคปซูลที่เพียงพอสำหรับทุกคน

นอกจากมาตรการในการเฝ้าระวัง ป้องกัน และดูแลรักษาในข้างต้น อธิบดีกรมราชทัณฑ์ยังได้รับนโยบายจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (นายสมศักดิ์ เทพสุทิน) ในการปลูกพืชสมุนไพรฟ้าทะลายโจรในเรือนจำและทัณฑสถานทั่วประเทศ รวมถึงการบรรจุอัดเม็ดสมุนไพร เพื่อใช้ในการบรรเทาอาการเจ็บป่วยจากการติดเชื้อฯ ทั้งนี้ จากความพยายามในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ทำให้อัตราการเสียชีวิตของผู้ต้องขังจากการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) มีเพียงร้อยละ 0.21 (207 คน) ซึ่งถือเป็นอัตราการเสียชีวิตที่ต่ำมาก เมื่อเทียบกับอัตราการเสียชีวิตจากภายนอกเรือนจำ

ด้านที่ 2 ด้านการแก้ไขปัญหผู้ต้องขังล้นเรือนจำ

ปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ และสภาพความแออัดภายในสถานที่คุมขัง ถือเป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นควบคู่กับกรมราชทัณฑ์มายาวนานหลายทศวรรษ เนื่องจากเป็นปัญหาเชิงระบบของกระบวนการยุติธรรม ซึ่งกรมราชทัณฑ์ไม่สามารถแก้ไขเรื่องนี้ได้ด้วยตนเอง โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 อธิบดีกรมราชทัณฑ์ได้ให้ความสำคัญ และกำหนดเป็นหนึ่งในนโยบาย Quick Win และมีผลการดำเนินงานที่ประสบผลสำเร็จระดับหนึ่ง แต่ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ยังคงกำหนดให้ประเด็นการแก้ไขปัญหผู้ต้องขังล้นเรือนจำเป็นนโยบายที่จะต้องขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่องด้วยเช่นกัน โดยมีผลการดำเนินงานที่สำคัญ คือการใช้มาตรฐานความจุพื้นที่นอนผู้ต้องขัง 1.6 ตารางเมตรต่อคน ในเรือนจำทัณฑสถานทั่วประเทศโดยปรับอัตราความจุเรือนนอนผู้ต้องขังของเรือนจำและทัณฑสถานทั่วประเทศ จากเดิม 1.2 ตารางเมตรต่อคน ปรับเป็น 1.6 ตารางเมตรต่อคน โดยไม่รวมพื้นที่ของห้องขังเดี่ยว ห้องขอย ห้องกักโรค ห้องผู้ต้องกักขังและห้องผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ที่ตั้งอยู่ในเรือนจำทัณฑสถาน ห้องสำหรับผู้ต้องขังเฉพาะ (เช่น วัณโรค ชรา แม่และเด็ก) เรือนจำชั่วคราว และเรือนจำโครงสร้างเบา โดยมุ่งหมายให้กรมราชทัณฑ์สามารถดำเนินการควบคุมและปฏิบัติต่อผู้ต้องขังเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มั่นคงและปลอดภัย

อีกทั้งยังได้มีการปรับปรุงระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยหลักเกณฑ์การคัดเลือกและย้ายนักโทษเด็ดขาดไป เรือนจำชั่วคราวและทัณฑสถานเปิด พ.ศ. 2564 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 26 ตุลาคม 2564 ซึ่งระเบียบใหม่นี้ทำให้สามารถนำผู้ต้องขังออกไปฝึกวิชาชีพในเรือนจำชั่วคราวและทัณฑสถานเปิดได้มากขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ในการอบรมฝึกวิชาชีพ แก้ไข บำบัด พื้นฟู และพัฒนาพฤตินิสัย และเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ต้องขัง และยังช่วยให้กรมราชทัณฑ์สามารถลดความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำและทัณฑสถาน

ด้านที่ 3 ด้านคุณภาพชีวิตของเจ้าหน้าที่และผู้ต้องขัง

การได้รับการดูแลให้มีสุขภาพกายและจิตใจที่แข็งแรง เป็นเป้าหมายหลักของนโยบายด้านคุณภาพชีวิตของเจ้าหน้าที่และผู้ต้องขัง โดยสำหรับผู้ต้องขังมุ่งเน้นสภาพความเป็นอยู่ในเรือนจำ การเข้าถึงการรักษาพยาบาล สวัสดิการด้านปัจจัยสี่ และการพบปะกับญาติพี่น้องอย่างเหมาะสม เป็นไปตามหลักสิทธิมนุษยชนสากลและคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสำหรับบุคลากรเจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์ซึ่งมีสำคัญไม่น้อยไปกว่ากัน จึงต้องได้รับการดูแลคุณภาพชีวิตโดยคำนึงถึงการรักษาสมดุลระหว่างหน้าที่และชีวิตครอบครัว (Work-life Balance) ควบคู่กับการพัฒนาความรู้ ทักษะ และสมรรถนะเพื่อเท่าทันต่อชีวิตวิถีถัดไป (Next Normal)

1) คุณภาพชีวิตผู้ต้องขัง

เป้าหมายภาพรวมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขัง คือ ต้องให้ผู้ต้องขังมีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่เหมาะสมตามหลักสิทธิมนุษยชน ผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสม แยกจากนักโทษเด็ดขาดอย่างชัดเจนตามมาตรฐานสากล รวมถึงการยกระดับการพัฒนาพฤตินิสัยให้มีประสิทธิภาพภายใต้ชีวิตวิถีถัดไป และสร้างวัฒนธรรมการยอมรับให้โอกาสผู้พ้นโทษ ตลอดจนสนับสนุนการส่งต่อและกระบวนการกลับคืนสู่สังคม (Social Reintegration) ที่มีประสิทธิภาพ โดยดำเนินการตามแนวทางการปฏิบัติ ดังนี้

1.1) การเข้าถึงการรักษาพยาบาลที่มีคุณภาพ

กรมราชทัณฑ์ได้นำเสนอโครงการพระราชทาน โครงการราชทัณฑ์ปันสุข ทำความดี เพื่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ในการดำเนินการพัฒนางานเพื่อส่งเสริมสุขภาพผู้ต้องขัง เพื่อให้ผู้ต้องขังสามารถเข้าถึงการรักษาพยาบาลที่มีคุณภาพ ซึ่งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 กรมราชทัณฑ์ได้ส่งเสริมให้มีการพัฒนาการบริการสุขภาพที่ดีและมีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง โดยได้จัดอบรมงานสุทธกรรมเพื่อตรวจหาสารปนเปื้อนในอาหาร

1.2) การพัฒนาคุณภาพอาหารผู้ต้องขัง

กรมราชทัณฑ์ได้เน้นย้ำแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการสุขาภิบาลอาหารในเรือนจำอย่างเคร่งครัด เพื่อพัฒนางานสุขาภิบาลอาหารให้มีมาตรฐาน ผู้ต้องขังได้รับอาหารที่มีคุณภาพดี ถูกสุขอนามัยและได้รับอาหารที่ถูกต้องตามหลักโภชนาการ และจัดตั้งโครงการการพัฒนางานสุขาภิบาลอาหารในเรือนจำ โดยมีการตรวจหาแหล่งเชื้อโรค และกำหนดให้มีการถ่ายทอดความรู้ให้แก่เจ้าหน้าที่และผู้ต้องขังที่ต้องปฏิบัติงานด้านสุขกรรมอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนผู้บริหารกรมราชทัณฑ์ได้ลงตรวจสอบคุณภาพอาหารแบบสุ่ม โดยไม่ได้แจ้งให้เรือนจำรับทราบล่วงหน้า

1.3) การปรับปรุงให้มีส้วมผู้ต้องขังอย่างเพียงพออย่างน้อยห้องละ 2 ที่

เนื่องจากในเรือนนอนของผู้ต้องขังส่วนใหญ่มีส้วมประจำห้องเพียง 1 ที่ ซึ่งไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้งาน กรมราชทัณฑ์จึงได้กำหนดนโยบายจัดหาสุขภัณฑ์ให้เพียงพอต่อความจำเป็น ให้มีส้วมผู้ต้องขังอย่างน้อยห้องละ 2 ที่ โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 กรมราชทัณฑ์ได้ประสานขอรับการสนับสนุนส้วมจำนวน 2,700 โถ จากสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (UNODC)

1.4) การแยกการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีออกจากนักโทษเด็ดขาด

ตามรัฐธรรมนูญ ผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดียังคงถือเป็นผู้บริสุทธิ์และสมควรได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย ไม่สมควรถูกปฏิบัติเช่นนักโทษเด็ดขาด ในปีงบประมาณ พ.ศ.2565 กรมราชทัณฑ์จึงได้พยายามแยกการควบคุมผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีออกจากนักโทษเด็ดขาด โดยมีแนวทางการแยกการปฏิบัติ ได้แก่ กลุ่มเรือนจำที่มีหลายแดน ให้กำหนดแดนหนึ่งเป็นพื้นที่ควบคุมผู้ต้องขังระหว่างฯ เป็นการเฉพาะ กลุ่มเรือนจำที่มีแดนเดียว ให้ใช้ Block Zone เพื่อแบ่งพื้นที่ควบคุม หรือหากพยายามถึงที่สุดแล้วไม่สามารถแบ่งพื้นที่ได้ อย่างน้อยที่สุดจะต้องแยก ห้องนอนผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีกับนักโทษเด็ดขาด ออกจากกันเป็นสัดส่วน

1.5) การยกระดับการฝึกวิชาชีพ การฝึกอบรมช่างไม้ และการพัฒนาทักษะการทำงานของผู้ต้องขัง

หนึ่งในการผลักดันสำคัญของการยกระดับการฝึกวิชาชีพที่กรมราชทัณฑ์ได้ดำเนินการ คือ การขับเคลื่อนโครงการเรือนจำท่องเที่ยวตามนโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (นายสมศักดิ์ เทพสุทิน) ซึ่งถือเป็นโครงการสำคัญที่สร้างโอกาสในการยกระดับการฝึกอาชีพผู้ต้องขังด้านการเกษตรและการบริการ ส่งเสริมการต่อยอดทักษะอาชีพก่อนพ้นโทษ และสร้างการยอมรับจากสังคม อีกทั้งยังส่งเสริมศักยภาพของเรือนจำชั่วคราวและทัณฑสถานเปิดเพื่อพัฒนาให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำหรับประชาชนทั่วไป

สำหรับการฝึกวิชาชีพด้านอื่น ๆ กรมราชทัณฑ์ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะวิชาชีพที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพในอนาคตของผู้ต้องขังให้สามารถหาเลี้ยงชีพเมื่อพ้นโทษไปแล้ว ซึ่งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มีการจัดฝึกอบรมในหลากหลายสาขาอาชีพ อาทิ การออกแบบเครื่องเรือนไม้ ภาษาต่างประเทศ โหราศาสตร์ กีฬามวย ปลุกต้นกระบองเพชร และที่สำคัญคือการฝึกอบรมช่างไม้ ซึ่งเป็นหนึ่งในการฝึกอบรมอาชีพผู้ต้องขังที่ดำเนินงานมาอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาฝีมือผู้ต้องขังในการผลิตผลิตภัณฑ์เครื่องเรือนไม้

1.6) การดูแลช่วยเหลือผู้พ้นโทษและลดการกระทำผิดซ้ำ

เพื่อประสานส่งผู้พ้นโทษอย่างเป็นระบบ กรมราชทัณฑ์จัดให้มีการให้ความช่วยเหลือดูแลหลังปล่อย ผ่านการดำเนินงานของศูนย์ประสานและส่งเสริมการมีงานทำ หรือ ศูนย์ C.A.R.E. (Center for Assistance to Reintegration and Employment) ที่คอยประสานงานและช่วยเหลือผู้พ้นโทษให้มีความทำงาน ทั้งขณะต้องโทษในเรือนจำและการนำความรู้จากการอบรมวิชาชีพไปประกอบอาชีพภายหลังพ้นโทษ รวมทั้งยังจัดให้มีการประกวดศูนย์ C.A.R.E. ต้นแบบ และได้พยายามพัฒนาช่องทางใหม่ ๆ เพิ่มเติม เพื่อช่วยเหลือและให้คำปรึกษา แก่ผู้พ้นโทษ สามารถเข้าถึงบริการอย่างทั่วถึงผ่านทางหมายเลขโทรศัพท์ เว็บไซต์ ศูนย์ประสานงานและส่งเสริมการมีงานทำ และ Application CARE Support อีกด้วย

2) คุณภาพชีวิตเจ้าหน้าที่

บุคลากรเจ้าหน้าที่ของกรมราชทัณฑ์ ซึ่งเป็นบุคลากรที่มีภาระงานที่ตรากตรำ สมควรได้รับการสนับสนุนและพัฒนาให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีในทุกมิติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดสวัสดิการ การให้ความช่วยเหลือ รวมไปถึงการได้รับโอกาสให้ได้ส่งสมประสบการณ์ พัฒนาศักยภาพในด้านต่าง ๆ มีชีวิตการทำงานและครอบครัวที่สมดุล รวมไปถึงการพัฒนาความรู้ ส่งสมประสบการณ์ให้พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในโลก การเสริมสร้างขวัญกำลังใจ โดยมีผลการดำเนินงานและกิจกรรมที่สำคัญ ดังนี้

2.1) การจัดสวัสดิการสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ในห้วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19)

ยังเป็นการดำเนินการต่อเนื่องมาตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 จนถึงปี พ.ศ. 2565 ในการจัดสวัสดิการให้แก่เจ้าหน้าที่ที่ต้องเผชิญความเสี่ยงในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) จากการปฏิบัติหน้าที่ ไม่ว่าจะเป็นการซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิตการติดเชื้อ การจัดสวัสดิการความช่วยเหลือด้านที่พัก อาหารให้แก่ผู้ที่ต้องเข้าเวรชุดในเรือนจำ การจัดหาชุดตรวจหาเชื้อ ATK ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ในการป้องกันเชื้อ และอุปกรณ์ทางการแพทย์ให้เพียงพอตามมาตรการที่กำหนด ที่สำคัญคือ การจัดให้มีการฉีดวัคซีนให้แก่เจ้าหน้าที่และครอบครัวภายใต้คำแนะนำของกระทรวงสาธารณสุข

2.2) การจัดการสัมมนาและฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่

เพื่อให้บุคลากรกรมราชทัณฑ์ในทุกระดับสามารถมีสมรรถนะและความพร้อมในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน (Disruption) ทั้งด้านวิชาการ ด้านคุณธรรมจริยธรรม และด้านความเป็นผู้นำ โดยนำระบบการอบรมและนำเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยมาใช้สนับสนุนการดำเนินงาน โดยมีสถาบันพัฒนาข้าราชการราชทัณฑ์เป็นหน่วยงานหลักในการจัดฝึกอบรม ซึ่งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 กรมราชทัณฑ์ได้ดำเนินการจัดฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ทั้งหลักสูตรพื้นฐาน และหลักสูตรอื่น ๆ เช่น โครงการฝึกอบรมหลักสูตรการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงตามข้อกำหนดกรุงเทพ (Bangkok Rules) หลักสูตรว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตามมาตรฐานสหประชาชาติ สำหรับผู้บริหารงานราชทัณฑ์

นอกจากนี้ เพื่อเป็นการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การบริหารจัดการ COVID-19 ในงานราชทัณฑ์ โดยได้จัดส่งบุคลากรด้านสาธารณสุขเข้ารับการอบรมหลักสูตร การดูแลสุขภาพในสถานที่คุมขัง (Health in Detention) ณ เมืองอัลล์ชวิล (Allschwil) ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ และจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการการบริหารจัดการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ร่วมกับ สำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Office on Drugs and Crime – UNODC) อีกด้วย

2.3) การดำเนินการทางวินัยของเจ้าหน้าที่ ให้มีความรวดเร็ว ไม่เลือกปฏิบัติภายใต้ระบบคุณธรรม

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 กรมราชทัณฑ์ ได้ดำเนินการเสริมสร้างและให้ความรู้ด้านการดำเนินการทางวินัยแก่บุคลากรในสังกัดกรมราชทัณฑ์ผ่านการแจ้งหนังสือเวียน ข้อสั่งการและบรรจุเป็นหัวข้อการฝึกอบรมในหลักสูตรต่าง ๆ เพื่อเน้นย้ำให้เจ้าหน้าที่รักษาวินัยและป้องกันมิให้กระทำความผิดวินัย เช่น หลักสูตรผู้คุมมีอาชีพ หลักสูตรเจ้าพนักงานเรือนจำ

ด้านที่ 4 ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล

เมื่อโลกเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ยุคดิจิทัล ทำให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนองค์กรให้เท่าทันต่อวิทยาการความก้าวหน้าด้านต่าง ๆ เพื่อช่วยให้การปฏิบัติงานราชทัณฑ์ และการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในเรือนจำและทัณฑสถานมีประสิทธิภาพ สะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น โดยมีผลการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

1) การยกระดับ (Upgrade) ระบบฐานข้อมูลผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์

ระบบฐานข้อมูลผู้ต้องขัง มีความสำคัญต่อการใช้ประโยชน์เพื่อประมวลผลและวิเคราะห์สถิติข้อมูลต่าง ๆ ของกรมราชทัณฑ์ ตลอดจนหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกกระบวนการยุติธรรม จึงได้ดำเนินโครงการจัดจ้างบำรุงรักษาข้อมูลผู้ต้องขังด้วยคอมพิวเตอร์ เครื่องคอมพิวเตอร์อุปกรณ์ต่อพ่วงและระบบเครือข่าย เพื่อให้ระบบข้อมูลผู้ต้องขังสามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สนับสนุนการใช้งานของเจ้าหน้าที่เรือนจำ และส่วนกลาง รวมถึงผู้บริหารกรมราชทัณฑ์ได้อย่างแท้จริง ซึ่งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ได้มีการจัดทำระบบสำหรับรายงานและจัดเก็บข้อมูลนักโทษเด็ดขาดที่ต้องเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรม สะเทือนขวัญหรือเป็นภัยต่อสังคม (Watch List) ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์และจัดเก็บในฐานข้อมูลผู้ต้องขัง อันจะเป็นประโยชน์ต่อการควบคุมและพัฒนาพฤติกรรมนิสัยผู้ต้องขังกลุ่มดังกล่าว รวมถึงการติดตามให้การดูแลสงเคราะห์ภายหลังพ้นโทษอีกด้วย

นอกจากนี้ ในห้วงเวลาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ยังได้มีการพัฒนาระบบบันทึกข้อมูลสำหรับการจัดเก็บสถานะติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จากวิธีการตรวจด้วยชุด Antigen Test Kit (ATK) และพัฒนาระบบสำหรับออกรายงานสรุยอดและรายงานข้อมูลเพื่อใช้ประโยชน์ในการบริหารสถานการณ์ ตลอดจนเป็นประวัติการรักษาทางการแพทย์ของผู้ต้องขังแต่ละคน

2) การพัฒนาระบบการจองเยี่ยมผู้ต้องขังออนไลน์

เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงระบบการเยี่ยมผู้ต้องขังได้โดยง่าย กรมราชทัณฑ์จึงได้เริ่มศึกษาและพัฒนาระบบ E - Service สำหรับให้บริการแก่ญาติผู้ต้องขัง ทำการลงทะเบียนและจองเยี่ยมออนไลน์ผ่านช่องทางเดียวได้

3) การส่งเสริมการเชื่อมต่อกับศาลด้วยระบบการฝากขังทางไกลผ่านจอภาพ

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 กรมราชทัณฑ์ได้ยกระดับความร่วมมือกับศาลยุติธรรมภายใต้โครงการประสานการเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางอิเล็กทรอนิกส์ระหว่างเรือนจำและทัณฑสถาน เพื่อใช้ในการคัดฟ้องฝากขัง และการอ่านคำพิพากษาผ่านระบบทางไกลผ่านจอภาพ และยังได้ร่วมลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือเกี่ยวกับการพิจารณาดีที่ปลอดภัยด้านสุขอนามัย ระหว่างสำนักงานศาลยุติธรรม กับ กรมราชทัณฑ์ เพื่อร่วมมือกันในการสนับสนุนมาตรการความปลอดภัยด้านสุขอนามัยแก่ผู้ต้องขัง และบุคลากรในการดำเนินคดีที่ศาลด้วยการส่งเสริมให้มีการนำวิธีการพิจารณาคดีทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ รวมทั้งวางระบบการบริหารจัดการคดีให้เหมาะสม เพื่อผลักดันการใช้งานระบบฝากขังทางไกลผ่านจอภาพในเชิงนโยบายเพิ่มเติม

4) การขยายการติดตั้งระบบร้านค้าส่งเคราะห และระบบเงินฝากผู้ต้องขัง (ธนาคารกรุงไทย)

กรมราชทัณฑ์ได้ติดตั้งระบบบริการบัญชีเงินฝากผู้ต้องขังผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ของธนาคารพาณิชย์ (E – Payment) เพิ่มเติมในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ในเรือนจำและทัณฑสถาน จำนวน 18 แห่ง เพื่อยกระดับการบริการประชาชนให้มีความสะดวก รวดเร็วยิ่งขึ้น ในการรับฝากเงินให้ผู้ต้องขัง ได้ตลอด 24 ชั่วโมง โดยญาติสามารถนำเงินฝากผ่านช่องทางธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ทุกสาขา ทั่วประเทศ โดยไม่ต้องเดินทางไปดำเนินการที่เรือนจำและทัณฑสถาน

5) การศึกษา และพัฒนาระบบเพื่อนำระบบภูมิสารสนเทศมาใช้ในการงานราชทัณฑ์

กรมราชทัณฑ์ได้ริเริ่มดำเนินโครงการศึกษาและพัฒนาระบบเพื่อนำระบบภูมิสารสนเทศมาใช้ในการงานราชทัณฑ์ เพื่อจัดทำแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศของเรือนจำทัณฑสถานทั่วประเทศ และจัดทำแผนผังเรือนจำ โดยเริ่มต้นนำร่องศึกษาที่เรือนจำกลุ่มจังหวัดสงขลา ได้แก่ เรือนจำกลางสงขลา เรือนจำจังหวัดสงขลา ทัณฑสถานหญิงสงขลา และทัณฑสถานบำบัดพิเศษสงขลา ซึ่งเป็นการพัฒนาร่วมกับสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (GISTDA)

6) การใช้งานหุ่นยนต์ให้บริการทางการแพทย์เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการแพทย์ ณ ทัณฑสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์

ในห้วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ทัณฑสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์ ได้รับความร่วมมือจากสถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศ นำร่องการใช้งานหุ่นยนต์รุ่น D-EMPIR CARE จำนวน 2 ระบบ ซึ่งสามารถสั่งการได้แบบไร้สายระยะไกล ใช้สำหรับบรรทุกอาหาร ยา เวชภัณฑ์ สิ่งของเพื่อส่งให้ผู้ป่วย พร้อมทั้งติดตั้งกล้อง ไมโครโฟน รวมถึงจอมอนิเตอร์ โดยทำหน้าที่เป็นตัวกลางระหว่างบุคลากรทางการแพทย์ และผู้ป่วย เพื่อลดความเสี่ยงต่อการติดเชื้อของบุคลากรทางการแพทย์

7) การพัฒนารูปแบบการศึกษาอบรม และการพัฒนาพหุตินิสัยในรูปแบบทางไกล (Distant Learning)

เพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการจัดการจัดอบรมหลักสูตร โปรแกรม โครงการต่าง ๆ ให้แก่ผู้ต้องขังภายในเรือนจำได้อย่างต่อเนื่อง ภายใต้วิถีถัดไปในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) กรมราชทัณฑ์จึงได้ปรับวิธีการสอนเป็นรูปแบบออนไลน์โดยใช้สื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์จากสถาบันการศึกษา และจัดทำสื่อวีดิทัศน์สำหรับใช้ในการอบรมพร้อมทั้งจัดส่งให้แก่เรือนจำ และทัณฑสถานทั่วประเทศ อาทิ การฝึกวิชาชีพวิชาโหราศาสตร์ไฟฟ้าไรต์ ในรูปแบบผสมผสาน ผ่านระบบการประชุมทางไกลผ่านจอภาพ (Cisco WebEx) การใช้สื่อโทรทัศน์ eDLTV การศึกษา

อีกทั้ง ได้จัดโครงการพัฒนาศักยภาพผู้ต้องขังให้พร้อมเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล เติบโตความรู้ เพิ่มทักษะฝีมือแรงงานสำหรับการประกอบอาชีพด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล โดยนำร่องในเรือนจำ 2 แห่ง คือ ทณฑสถานหญิงเชียงใหม่ และเรือนจำกลางพระนครศรีอยุธยา โดยเปิดสอน 11 หลักสูตร ประกอบด้วย การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการประกอบอาชีพ การขายสินค้าออนไลน์ การรีวิวและการไลฟ์สด ขายสินค้า การตัดต่อวิดีโอ การจัดทำอินโฟกราฟิกส์ การตกแต่งภาพถ่าย การออกแบบบรรจุภัณฑ์ การวาดสติกเกอร์สำหรับแอปพลิเคชัน การเขียนบทความสร้างรายได้ หรือบล็อกเกอร์ และการทำ Podcast อย่างมืออาชีพ

ด้านที่ 5 ด้านการต่อต้านและป้องกันการทุจริต

ถือเป็นนโยบายที่มีความสำคัญมากที่เจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์ต้องปฏิบัติหน้าที่โดยสุจริต มิให้มีการคอร์รัปชัน หรือแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบเป็นอันขาด เนื่องจากด้วยลักษณะการปฏิบัติงานภายในเรือนจำ อาจส่งผลให้เกิดการเอื้อประโยชน์ หรือเลือกปฏิบัติโดยมีการเรียกรับทรัพย์สินเป็นการตอบแทนได้ในเกือบทุกกระบวนการงาน กรมราชทัณฑ์จึงได้กำหนดแนวนโยบายในการขับเคลื่อนองค์กรในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 โดยจะต้องได้รับรางวัล ITA ในลำดับต้น ๆ ของกระทรวงยุติธรรม ซึ่งท้ายที่สุดก็สามารถบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้จริง นอกจากนี้ มีการผลการดำเนินงานที่สำคัญหลายประการ ดังนี้

1) การป้องกันมิให้เกิดการทุจริตขึ้นในทุกกระบวนการของกรมราชทัณฑ์เป็นอันขาด

กรมราชทัณฑ์ได้ขับเคลื่อนนโยบายที่สำคัญเพื่อต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ และป้องกันมิให้เกิดการทุจริต อาทิ นโยบายไม่รับของขวัญ (No Gift Policy) เพื่อหลีกเลี่ยงการกระทำอันอาจมีผลต่อดุลยพินิจ หรือการตัดสินใจที่นำไปสู่การเลือกปฏิบัติ โดยแสดงเจตจำนงว่าผู้บริหาร เจ้าหน้าที่และบุคลากรทุกคน งดรับ-งดให้ ของขวัญและของกำนัลทุกชนิดจากการปฏิบัติหน้าที่จากประชาชน หรือบุคคลที่มาติดต่อ

2) การกำหนดมาตรการส่งเสริมคุณธรรมและความโปร่งใสภายในหน่วยงาน

กรมราชทัณฑ์เน้นย้ำให้เจ้าหน้าที่ยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม เพื่อสร้างความโปร่งใสในการปฏิบัติหน้าที่ และเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและการให้บริการประชาชน ได้แก่ ปลุกฝังบรรณกิจให้บุคลากรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน ปฏิบัติงานให้บริการด้วยความโปร่งใส เป็นไปตามขั้นตอนและระยะเวลาที่กำหนด ประชาสัมพันธ์เผยแพร่การใช้จ่ายงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง และการตรวจรับพัสดุ ให้บุคลากรรับทราบ และเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ รวมถึงการเผยแพร่ผลงาน ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนรับทราบ ในหลากหลายช่องทาง

3) การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA)

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ถือได้ว่าเป็นปีสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จอย่างดียิ่งของกรมราชทัณฑ์ โดยได้รับการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) อยู่ในระดับดีเยี่ยม (AA) โดยได้ค่าคะแนน ITA ที่ 99.49 เป็นอันดับที่ 2 ของส่วนราชการระดับกรม (ระดับประเทศ) และเป็นอันดับที่ 1 ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงยุติธรรม และยังได้รับรางวัล “องค์กรคนดี” จากคณะอนุกรรมการด้านคุณธรรมและจริยธรรม และคณะทำงานคนดี สังคมดีในคณะกรรมการการศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ศิลปะและวัฒนธรรม วุฒิสภา เพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติองค์กรภาครัฐที่บริหารงานโดยยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม และหลักธรรมาภิบาลเป็นที่ประจักษ์ในสังคมอีกด้วย

บทที่

3

นโยบายการบริหารกรมราชทัณฑ์
ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566
(เหลี่ยมหลังแลไกล: 6 เสาหลักสู่อนาคตราชทัณฑ์)

นโยบายการบริหารกรมราชทัณฑ์ในปัจุบันประมาณ พ.ศ. 2566

“เหลียวหลังแลไกล : 6 เสาหลักสู่อนาคตราชทัณฑ์”

ปัจุบันประมาณ พ.ศ. 2566 ถือเป็นปีที่ 3 ที่อธิบดีกรมราชทัณฑ์ได้ขับเคลื่อนและกำหนดทิศทางการบริหารกรมราชทัณฑ์หลังจากที่ได้นำองค์กรดำเนินไปภายใต้แนวคิด Quick Win 4 ด้าน และ Next Normal 5 ด้าน ในปัจุบันประมาณ พ.ศ. 2564 และ 2565 ตามลำดับ

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 “Quick Win 4 ด้าน”	ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 “Next Normal 5 ด้าน”
1. การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังให้เป็นมาตรฐาน	1. การบริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19)
2. การแก้ไขปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ	2. การแก้ไขปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ
3. การพัฒนาองค์กรให้ทันสมัยและโปร่งใส	3. การพัฒนาคุณภาพชีวิตเจ้าหน้าที่และผู้ต้องขัง
4. การกลับคืนสู่สังคมและติดตามผู้พ้นโทษ	4. การใช้เทคโนโลยีและดิจิทัล
	5. การต่อต้านและป้องกันการทุจริต

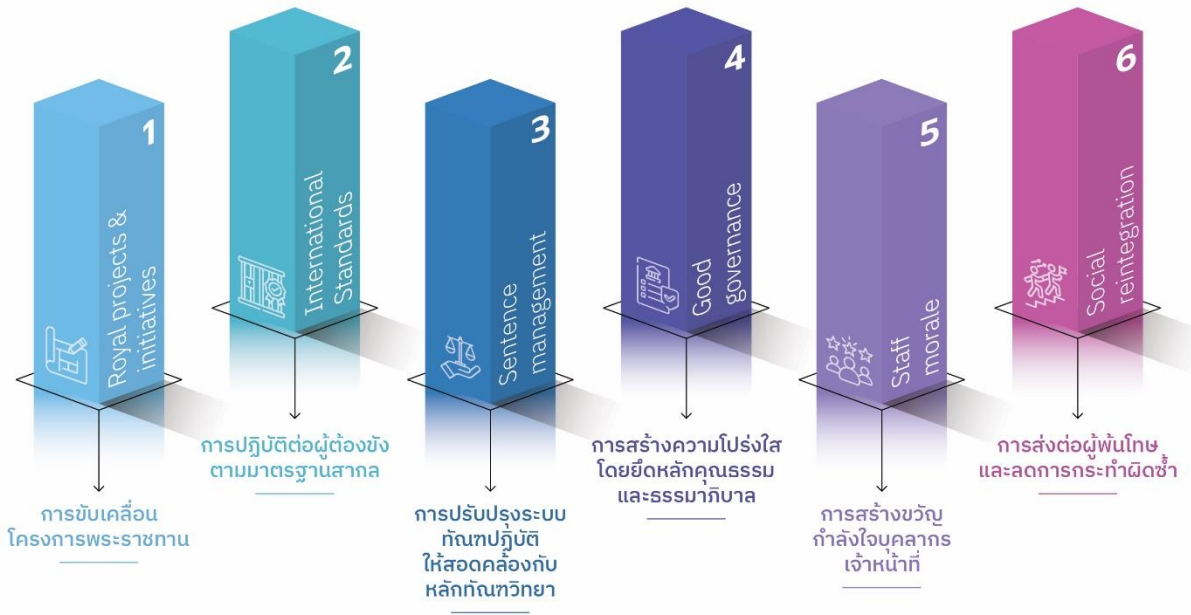
จากการที่ได้ทบทวนและประเมินผลนโยบายของทั้ง 2 ปีที่ผ่านมา พบว่าหลายด้านได้ดำเนินการจนประสบผลสำเร็จ เริ่มเป็นระบบและเห็นผลเป็นรูปธรรม ในขณะที่บางด้านแม้จะทำได้ในระดับที่น่าพอใจ แต่ก็ยังมีความจำเป็นที่ต้องผลักดันให้พัฒนาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงบางเรื่องแม้เป็นเรื่องสำคัญ แต่ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มที่ อันเนื่องมาจากสถานการณ์และข้อจำกัดต่าง ๆ ดังนั้น ในอนาคตข้างหน้าจึงอยากกำหนดทิศทางการบริหารงานราชทัณฑ์ ด้วยแนวคิด “เหลียวหลังแลไกลสู่อนาคตราชทัณฑ์” เพื่อช่วยให้อุดมการณ์สำคัญในการเอื้อและสนับสนุนการพัฒนากรมราชทัณฑ์ให้ยั่งยืนต่อไปในภายภาคหน้า ซึ่งประกอบด้วย 6 พื้นฐาน หรือ 6 เสาหลักสู่อนาคตราชทัณฑ์ (Key Foundations) ดังนี้

- หลักที่ 1 การขับเคลื่อนโครงการพระราชทานและโครงการอันเกี่ยวเนื่องกับพระบรมวงศานุวงศ์
- หลักที่ 2 การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตามมาตรฐานสากล
- หลักที่ 3 การปรับปรุงระบบทัณฑปฏิบัติ ให้สอดคล้องกับหลักทฤษฎีวิทยา
- หลักที่ 4 การสร้างความโปร่งใสโดยยึดหลักคุณธรรมและธรรมาภิบาล
- หลักที่ 5 การสร้างขวัญกำลังใจบุคลากรเจ้าหน้าที่
- หลักที่ 6 การส่งต่อผู้พ้นโทษและลดการกระทำผิดซ้ำ

“6 เสาหลักสู่อานาคตราชทัณฑ์”

เหลียวหลังแลไกล
#Key foundations

ทิศทางการบริหารงานราชทัณฑ์
ของอธิบดีกรมราชทัณฑ์
(ดร. आयुตม์ สินรพพันธุ์)
2566

พร้อมกันนี้ เพื่อให้ผู้บริหารงานเรือนจำทัณฑสถาน และเจ้าหน้าที่ที่สามารถเข้าใจและเห็นภาพการวางรากฐาน 6 หลักข้างต้นได้ดียิ่งขึ้น กรมราชทัณฑ์จึงได้กำหนดตัวอย่างแนวทางการดำเนินงาน ซึ่งจะนำมาใช้ในการประเมินผลเพื่อดูประสิทธิภาพการทำงานของผู้บัญชาการเรือนจำและผู้อำนวยการทัณฑสถานประกอบการพิจารณาแต่งตั้งในตำแหน่งและหน่วยงานที่เหมาะสม โดยเฉพาะผู้บริหารที่สามารถพัฒนาหน่วยงานให้เห็นผลเป็นที่ประจักษ์

หลักที่ 1 การขับเคลื่อนโครงการพระราชทานและโครงการอันเกี่ยวเนื่องกับพระบรมวงศานุวงศ์

พื้นฐานแรกคือ การถวายงานเพื่อขับเคลื่อนโครงการพระราชทานและโครงการอันเกี่ยวเนื่องกับพระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์อย่างสุดกำลังความสามารถ ตั้งแต่โครงการราชทัณฑ์ปันสุข ทำความ ดี เพื่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์ โครงการพระราชทานในพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว โคกหนองนา แห่งน้ำใจและความหวัง กรมราชทัณฑ์ โครงการห้องสมุดพร้อมปัญญา โครงการ TO BE NUMBER ONE โครงการคืนคนสุขภาพดีสู่สังคม ไปจนถึงโครงการกำลังใจในพระดำริฯ ซึ่งทุกพระองค์ทรงมีพระเมตตาและพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุติมิได้ต่อกรมราชทัณฑ์ ดังนั้น ผู้บัญชาการเรือนจำและผู้อำนวยการทัณฑสถาน ต้องใส่ใจและให้ความสำคัญเป็นลำดับแรก อย่าให้มีข้อบกพร่องเป็นอันขาด

สำหรับสิ่งที่อยากให้นโยบายเป็นพิเศษ คือ เรื่องผู้ต้องขังจิตเวช โดยเฉพาะการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัว และการส่งต่อผู้ต้องขังกลุ่มนี้กลับคืนสู่สังคม ซึ่งในปีนี้โครงการราชทัณฑ์ปันสุข ทำความ ดี เพื่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์ จะมุ่งดูประเด็นนี้มาก ตลอดจนเรื่องอาหารผู้ต้องขัง ต้องดูแลตั้งแต่การจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจรับเพื่อให้ได้ปริมาณและคุณภาพตามสัญญาที่ระบุไว้ การประกอบและปรุงอาหาร ไปจนถึงการจัดเลี้ยง

แนวทางการดำเนินงาน		หน่วยงานหลัก
1.1	การผ่านเกณฑ์การประกวดเรือนจำและทัณฑสถานดีเด่นตามโครงการราชทัณฑ์ปันสุขฯ	- เรือนจำและทัณฑสถาน - กองพัฒนาพฤตินิสัย
1.2	การกำกับติดตามการดำเนินงานพัฒนาระบบบริการสาธารณสุขสำหรับผู้ต้องขังในเรือนจำตามโครงการราชทัณฑ์ปันสุขฯ	
1.3	การจัดมุมสุขภาพราชทัณฑ์ปันสุข	
1.4	การรายงานและระบบส่งต่อผู้ต้องขังจิตเวชกลับคืนสู่สังคม	
1.5	การดูแลตรวจสอบคุณภาพอาหารผู้ต้องขัง	

1.6	การรายงานผลการติดตามผู้ผ่านอบรมโครงการพระราชทานฯ โคกหนองนาแห่งน้ำใจและความหวัง กรมราชทัณฑ์	- กองบริการทางการแพทย์
1.7	การบันทึกข้อมูลผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำที่ผ่านการอบรมโครงการพระราชทานฯ โคกหนองนาแห่งน้ำใจและความหวัง กรมราชทัณฑ์	
1.8	การบริหารจัดการและดูแลรักษาห้องสมุดพร้อมปัญญา	
1.9	การผ่านเกณฑ์การประเมินศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง โครงการกำลังใจในพระดำริฯ	
1.10	ผลการประกวดผลงานชมรม TO BE NUMBER ONE	

หลักที่ 2 การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตามมาตรฐานสากล

พื้นฐานต่อมาที่เน้นย้ำมาโดยตลอด คือ การขับเคลื่อนภารกิจของกรมราชทัณฑ์ให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานสากลและยกระดับให้มีคุณภาพ ไม่ว่าจะเป็นการควบคุมผู้ต้องขังมิให้แหกหักหลบหนี ก่อจลาจล หรือลักลอบนำสิ่งของต้องห้ามเข้าสู่เรือนจำ การเพิ่มระบบความมั่นคงของเรือนจำ การมีมาตรการควบคุมผู้ต้องขังที่มีประสิทธิภาพ การดูแลผู้ต้องขังให้มีคุณภาพชีวิต สภาพความเป็นอยู่ที่ดีสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไม่ละเมิดสิทธิ ไม่รีดไถทรมานผู้ต้องขัง ตลอดจนการพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังให้สามารถเปลี่ยนแปลงตนเองไปในทางที่ดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาทางการศึกษา ศาสนาและการพัฒนาจิตใจ และการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย เพื่อส่งต่อผู้ก้าวพลาดให้สามารถกลับคืนสู่สังคมโดยไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำ

ดังนั้น เจ้าหน้าที่ทุกคนจะต้องรู้จักและเข้าใจมาตรฐานสากลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานราชทัณฑ์ อาทิ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังฉบับปรับปรุง (ข้อกำหนดแมนเดลา) และข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำและมาตรการที่มีใช้การคุมขังสำหรับผู้กระทำผิดหญิง (ข้อกำหนดกรุงเทป) เพื่อให้สามารถนำมาใช้เป็นกรอบแนวทางในการปฏิบัติงาน

ได้อย่างถูกต้องและเป็นมืออาชีพ นอกจากนี้ ยังช่วยสนับสนุนให้เกิดการยอมรับในประสิทธิภาพการทำงาน
ส่งผลต่อภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร โดยเฉพาะสังคมและประชาชนเกิดความเชื่อมั่นต่อกรมราชทัณฑ์มากยิ่งขึ้น
ทั้งนี้ ผู้บัญชาการเรือนจำและผู้อำนวยการทัณฑสถานต้องสามารถอธิบายและชี้แนะแนวทางการดำเนินงาน
ตามข้อกำหนดและมาตรฐานสากลดังกล่าวให้เจ้าหน้าที่เข้าใจได้ด้วย

แนวทางการดำเนินงาน		หน่วยงานหลัก
2.1	การผ่านเกณฑ์การประเมินข้อกำหนดแมนเดลา	- เรือนจำและทัณฑสถาน - กองทัพบก - กองพัฒนาพฤตินิสัย - กองทัพบกปฏิบัติ - กองบริการทางการแพทย์ - กลุ่มงานจริยธรรม กรมราชทัณฑ์
2.2	การผ่านเกณฑ์การประเมินข้อกำหนดกรุงเทพ (กรณีมีผู้ต้องขังหญิง)	
2.3	จำนวนผู้ต้องขังเสียชีวิต (ทั้งตามธรรมชาติและผิธรรมชาติ)	
2.4	จำนวนการเกิดเหตุหลบหนีของผู้ต้องขัง	
2.5	จำนวนเหตุการณ์จลาจล หรือก่อเหตุร้าย/ความไม่สงบ	
2.6	การดูแลรักษาระบบความมั่นคงของเรือนจำ	
2.7	การดูแลรักษาความสะอาด เป็นระเบียบสวยงามของเรือนจำ	
2.8	จำนวนการจับกุมตรวจค้นเรือนจำแล้วพบสิ่งของต้องห้าม	
2.9	จำนวนและร้อยละของผู้ต้องขังที่เกินอัตราความจุ 1.6 ตร.ม.ต่อคน	
2.10	จำนวนเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ของผู้ต้องขัง	
2.11	จำนวนโปรแกรมกิจกรรมการบำบัดและแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัยที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ต้องขัง	
2.12	จำนวนผู้ต้องขังที่เข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมการบำบัด แก้ไขพัฒนาพฤตินิสัย	
2.13	การผ่านเกณฑ์การประเมินมาตรฐานความโปร่งใส 5 ด้าน	
2.14	การผ่านเกณฑ์การประเมินมาตรฐานเรือนจำ 10 ด้าน	

หลักที่ 3 การปรับปรุงระบบทัศนปฏิบัติ ให้สอดคล้องกับหลักทัศนวิทยา

ระบบทัศนปฏิบัติบางอย่างสมควรได้รับการปรับปรุง เนื่องจากเป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นมาพร้อม ๆ กับพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ฉบับก่อนโดยไม่ได้ปรับเปลี่ยนกระบวนการให้เป็นไปตามหลักการพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 หลักทัศนวิทยา และกระบวนการยุติธรรมที่พัฒนาไปตามยุคสมัย นอกจากนี้ ดังที่ทราบกันดีว่าในปัจุบันประมาณที่ผ่านมา นายกรัฐมนตรีได้มีข้อสั่งการถึงกรมราชทัณฑ์โดยตรงเกี่ยวกับกระบวนการทัศนปฏิบัติหลายประการ โดยเฉพาะการปรับปรุงกระบวนการจัดชั้นและเลื่อนชั้นนักโทษ การให้ความสำคัญกับพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงความสำนึกผิดชอบชั่วดี การให้หน่วยงานภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินพฤติกรรมของผู้ต้องขัง ซึ่งล้วนเจตนาต้องการให้กรมราชทัณฑ์พัฒนากระบวนการทางทัศนปฏิบัติให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รัดกุม รอบคอบ โปร่งใส มิให้เกิดเป็นข้อวิพากษ์วิจารณ์ขึ้นในสังคมเหมือนอย่างที่ผ่านมา

โดยกระบวนการแรกที่มีความสำคัญมาก คือ การจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง เพื่อให้สามารถทราบภูมิหลังและประเมินปัจจัยความเสี่ยงต่าง ๆ ของผู้ต้องขังทุกรายได้อย่างครบถ้วนรอบด้าน และใช้ประโยชน์ทั้งในการควบคุมดูแลและแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัยให้เกิดผลสำเร็จ ทั้งนี้ ต้องพยายามประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถดูสำเนาคำพิพากษาของผู้ต้องขังประกอบการดำเนินการทางทัศนปฏิบัติต่อไป

แนวทางการดำเนินงาน		หน่วยงานหลัก
3.1	จำนวน/ร้อยละผู้ต้องขังที่ได้รับการจำแนกลักษณะภายใน 30 วัน ภายหลังรับตัว	- เรือนจำและทัณฑสถาน
3.2	จำนวน/ร้อยละการเลื่อนชั้น-ลดชั้นผู้ต้องขังครบถ้วนถูกต้อง	
3.3	การกำหนดแนวทางการย้ายผู้ต้องขังให้สอดคล้องกับประเภทเรือนจำ	

3.4	การศึกษาแนวทางกำหนดสิทธิประโยชน์ให้สอดคล้องกับลักษณะ พฤติกรรมและการกระทำผิดของผู้ต้องขัง	- กองทัณฑปฏิบัติ - กองทัณฑวิทยา - กองพัฒนาพฤตินิสัย - กองกฎหมาย
3.5	การมีผู้แทนจากหน่วยงานภายนอกเข้าร่วมในการประเมิน พฤติกรรมผู้ต้องขัง	
3.6	การแก้ไขกฎกระทรวงและระเบียบที่เกี่ยวข้อง	
3.7	การกำหนด พิจารณาและทบทวนกิจกรรมชีวิตเฉพาะ (Performance Criteria) และ ปัจจัยเชิงบวก หรือ กิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาตนเอง ของผู้ต้องขังสำหรับการประเมินเพื่อปรับชั้น	

หลักที่ 4 การสร้างความโปร่งใสโดยยึดหลักคุณธรรมและธรรมาภิบาล

หลักความโปร่งใส พร้อมรับการตรวจสอบจากทุกฝ่ายในกระบวนการทำงานยังคงต้องอย่างต่อเนื่อง เพราะงานเรือนจำเกือบทั้งหมดทำในที่ปิด ซึ่งคนทั่วไปไม่สามารถมองเห็นได้ ทำให้บางครั้งสังคมเกิดความเคลือบแคลงสงสัย ทั้งนี้ รากฐานที่ขาดไม่ได้เลยสำหรับการทำงานทุกยุคสมัยของกรมราชทัณฑ์ คือ การยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาล ตั้งแต่หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ที่สำคัญคือ การแสวงหาผลประโยชน์ใด ๆ ที่มีขอบ เป็นสิ่งที่ยอมรับไม่ได้เป็นอันขาด เจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์ทุกคนต้องรักเกียรติและศักดิ์ศรีทั้งของตนเองและองค์กร ซึ่งกลุ่มคนที่สามารถช่วยสะท้อนมุมมองได้ดี คือ ญาติของผู้ต้องขัง และบุคคลที่มาติดต่อราชการที่เรือนจำ ว่าหน่วยงานมีความโปร่งใสและปฏิบัติหน้าที่ตามหลักธรรมาภิบาลได้ดีเพียงใด

สำหรับประเด็นนี้ มีตัวอย่างผลสำเร็จที่น่าชื่นชมและภาคภูมิใจ คือ การที่กรมราชทัณฑ์ได้รับคะแนน ITA (การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ) สูงเป็นลำดับที่ 2 ของประเทศ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ถ้ามีความตั้งใจจริง ก็จะสามารถบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ ดังนั้น จึงอยากให้รักษามาตรฐานเช่นนี้ไว้ เพื่อสร้างความเชื่อมั่น และการยอมรับให้เกิดขึ้นในสังคม

แนวทางการดำเนินงาน		หน่วยงานหลัก
4.1	จำนวนเจ้าหน้าที่ที่ถูกลงโทษทางวินัยจากกรณีการทุจริตและประพฤติมิชอบ	- เรือนจำและทัณฑสถาน - กลุ่มงานจริยธรรมกรมราชทัณฑ์ - สำนักงานเลขาธิการกรม - สำนักผู้ตรวจราชการกรม
4.2	การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและหลักธรรมาภิบาลให้แก่เจ้าหน้าที่	
4.3	การประชาสัมพันธ์ช่องทางการร้องเรียน/แจ้งเบาะแสการทุจริตของเจ้าหน้าที่ให้ประชาชนและญาติผู้ต้องขังได้รับทราบ	
4.4	คะแนน ITA ของกรมราชทัณฑ์ได้รับการประเมินในอันดับต้น ๆ ของกระทรวง	
4.5	การเพิ่มช่องทางการร้องเรียน/แจ้งเบาะแสการทุจริตของเจ้าหน้าที่	

หลักที่ 5 การสร้างขวัญกำลังใจบุคลากรเจ้าหน้าที่

สิ่งที่ทราบกันดีว่างานราชทัณฑ์เป็นงานที่ตรากตรำ ไม่น่าอภิรมย์ และมีความเสี่ยงอันตรายมากกว่าข้าราชการพลเรือนหน่วยอื่น ทำให้เกิดปัญหาในการดึงดูดและคงรักษาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้วยเหตุนี้ จึงต้องมุ่งเน้นผลักดันโครงการกิจกรรมที่สร้างขวัญกำลังใจให้เกิดขึ้น เช่น การสร้างความสมดุลในชีวิตการทำงาน การจัดกิจกรรมบรรเทาความเครียดที่เกิดจากสภาพแวดล้อมการทำงานในเรือนจำ การส่งเสริมการออมเงินและลดภาระหนี้สิน รวมไปถึงการจัดสวัสดิการต่าง ๆ ให้กับทั้งเจ้าหน้าที่และครอบครัว การเปิดโอกาสให้บุคลากรได้พัฒนาตนเองอยู่เสมอ ๆ การกำหนดเส้นทางความก้าวหน้าในอาชีพให้ชัดเจน ส่งเสริมคนดี คนเก่งที่ตั้งใจทำงานให้เจริญก้าวหน้า แต่งตั้งโยกย้ายโดยยึดหลักคุณธรรมเป็นสำคัญ

ในปีนี้ จะยังคงพยายามจัดสรรงบประมาณมาซ่อมแซมปรับปรุงบ้านพักข้าราชการเช่นเดียวกับปีที่ผ่านมา ซึ่งเชื่อว่า หากเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่มีขวัญกำลังใจที่ดี จะรักองค์กร เกิดความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และร่วมกันปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความรู้ความสามารถเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนางานราชทัณฑ์ให้เกิดขึ้นได้ไม่ยาก

แนวทางการดำเนินงาน		หน่วยงานหลัก
5.1	การจัดสวัสดิการเพิ่มเติมให้เจ้าหน้าที่	- เรือนจำและทัณฑสถาน - กองบริหารทรัพยากรบุคคล - สถาบันพัฒนาข้าราชการราชทัณฑ์
5.2	การจัดมอบรางวัลให้แก่เจ้าหน้าที่บุคลากรต้นแบบของหน่วยงาน	
5.3	การจัดกิจกรรมสร้างความสมดุลนอกจากชีวิตการทำงาน	
5.4	การจัดกิจกรรมส่งเสริมการออมเงิน ลดหนี้สิน	
5.5	การมอบทุนการศึกษาให้แก่ครอบครัวเจ้าหน้าที่	
5.6	การส่งเจ้าหน้าที่เข้าร่วมการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะความรู้และเพิ่มสมรรถนะ	
5.7	การมอบเงินหรือสิ่งของช่วยเหลือเจ้าหน้าที่และครอบครัว	
5.8	จำนวนการจัดกิจกรรมให้คำปรึกษา การให้คำแนะนำแก่เจ้าหน้าที่	
5.9	การจัดสำรวจความคิดเห็น/ประเมินผลความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ต่อหน่วยงาน	

หลักที่ 6 การส่งต่อผู้พ้นโทษและลดการกระทำผิดซ้ำ

รากฐานสุดท้ายที่สำคัญ คือ การดำเนินงานเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย เพื่อส่งต่อผู้พ้นโทษให้สามารถกลับคืนสู่สังคมได้อย่างราบรื่นและยั่งยืน โดยไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก ดังที่เคยกำหนดเป็นนโยบายเน้นหนัก Quick Win ด้านที่ 4 และถือเป็นภารกิจที่ต้องผลักดันอย่างต่อเนื่องหลังจากที่กรมราชทัณฑ์ได้เริ่มก่อตั้งศูนย์ประสานงานและส่งเสริมการมีงานทำ หรือ ศูนย์ C.A.R.E เมื่อปีพ.ศ. 2561 เพื่อให้ผู้พ้นโทษมีอาชีพ มีงานทำภายหลังพ้นโทษ สามารถช่วยเหลือตนเอง ไม่เป็นภาระแก่ครอบครัวและสังคม ปัจจัยหลักประการหนึ่ง คือ การแสวงหาความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายภายนอกเข้ามาร่วมช่วยเหลือและเตรียมความพร้อมให้ผู้พ้นโทษ ไม่ว่าจะเป็นด้านอาชีพ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านความสัมพันธ์กับครอบครัว ฯลฯ

ซึ่งนอกจากเกิดประโยชน์โดยตรงกับผู้พันโทที่ได้รับการช่วยเหลือแล้ว ยังถือเป็นการช่วยบ่มเพาะวัฒนธรรมการให้โอกาสผู้พลั้งพลาดให้ได้รับการยอมรับจากสังคมมากขึ้น ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่า 3 ปีหลังจากที่ผ่านมามีอัตราการกระทำผิดซ้ำของผู้ที่ได้รับการปล่อยตัวออกจากเรือนจำภายในระยะเวลา 1 ปี มีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 15 เหลือเพียงประมาณร้อยละ 14 และ 13 ตามลำดับ ถือเป็นการแสดงให้เห็นถึงทิศทางที่ถูกต้องในความพยายามมุ่งให้ความช่วยเหลือและสงเคราะห์ผู้พันโท

แนวทางการดำเนินงาน		หน่วยงานหลัก
6.1	ผลการดำเนินงานของศูนย์ C.A.R.E	- เรือนจำและทัณฑสถาน - กองพัฒนาพฤตินิสัย
6.2	จำนวน/อัตราการกระทำผิดซ้ำของผู้ที่ปล่อยตัวออกจากเรือนจำ	
6.3	จำนวนผู้พันโทที่มีงานทำ/เรียนหนังสือ/มีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง	
6.4	จำนวนผู้เข้าใช้บริการศูนย์ C.A.R.E	
6.5	จำนวนภาคีเครือข่ายภายนอกที่เข้ามาช่วยส่งต่อผู้พันโท	
6.6	การจัดกิจกรรมส่งเสริมการให้โอกาส/การยอมรับผู้พันโท	
6.7	การมอบเงินทุนในการประกอบอาชีพให้ผู้พันโท	

ถ้าในช่วงเวลา 12 เดือนข้างหน้า สามารถดำเนินการวางรากฐานทั้ง 6 ด้านนี้ได้อย่างมั่นคง เชื่อว่าจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่มาทำหน้าที่ขับเคลื่อนกรมราชทัณฑ์ต่อไปในอนาคต เนื่องจากมีกรอบในการทำงานขับเคลื่อนกรมราชทัณฑ์อย่างเป็นระบบ อีกทั้งสามารถนำไปต่อยอดและพัฒนาองค์กรได้ภายในระยะเวลาอันรวดเร็ว

บทที่

4

แนวทางการปฏิบัติตามนโยบาย
ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

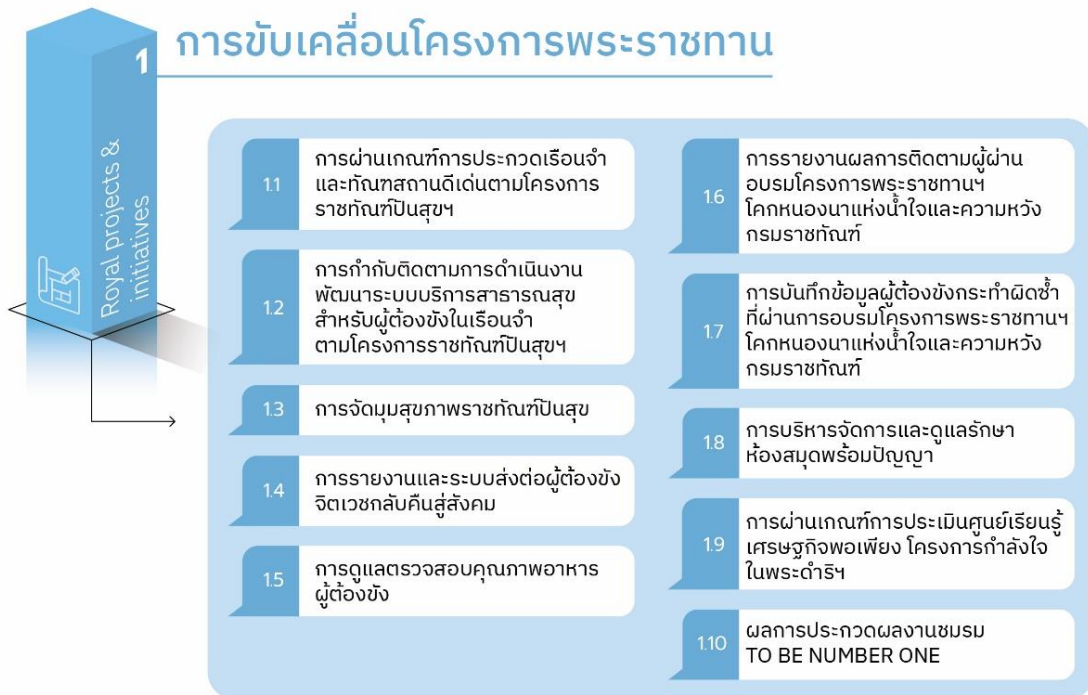
แนวทางการปฏิบัติตามนโยบายในงบประมาณ พ.ศ. 2566

เพื่อให้เรือนจำและทัณฑสถาน ตลอดจนหน่วยปฏิบัติทุกแห่งสามารถนำนโยบาย 6 เสาหลักสู่อนาคตราชทัณฑ์ (Key Foundations) ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม รวมถึงมีแนวทางในการประเมินวัดผลสำเร็จตามนโยบายทั้ง 6 ด้าน กรมราชทัณฑ์จึงได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติตามนโยบายของอธิบดีกรมราชทัณฑ์ในแต่ละด้าน ดังนี้

หลักที่ 1 การขับเคลื่อนโครงการพระราชทานและโครงการอันเกี่ยวเนื่องกับพระบรมวงศานุวงศ์

“6 เสาหลักสู่อนาคตราชทัณฑ์”

#Key foundations

การประเมินวัดผลสำเร็จ		ค่าเป้าหมาย
1	การผ่านเกณฑ์การประกวดเรือนจำและทัณฑสถานดีเด่นตามโครงการราชทัณฑ์ปันสุขฯ	ผ่าน
2	ร้อยละของการกำกับติดตามการดำเนินงานพัฒนาระบบบริการสาธารณสุขสำหรับผู้ต้องขังในเรือนจำตามโครงการราชทัณฑ์ปันสุขฯ	ร้อยละ 100
3	การผ่านเกณฑ์การจัดมุมสุขภาพราชทัณฑ์ปันสุข	ผ่าน
4	ร้อยละของการรายงานและลงข้อมูลผู้ต้องขังจิตเวชในระบบฐานข้อมูลผู้ต้องขังมีความครบถ้วน	ร้อยละ 100
5	ความสำเร็จในการมีระบบส่งต่อผู้ต้องขังจิตเวชกลับคืนสู่สังคม	สำเร็จ
6	ความสำเร็จในการดูแลตรวจสอบคุณภาพอาหารผู้ต้องขัง	สำเร็จ
7	ร้อยละของการรายงานผลการติดตามผู้ผ่านอบรมโครงการพระราชทานฯ โคกหนองนาแห่งน้ำใจและความหวัง กรมราชทัณฑ์ มีความครบถ้วน	ร้อยละ 100
8	ร้อยละของการบันทึกข้อมูลผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำที่ผ่านการอบรมโครงการพระราชทานฯ โคกหนองนาแห่งน้ำใจและความหวัง กรมราชทัณฑ์ มีความครบถ้วน	ร้อยละ 100

9	ความสำเร็จในการบริหารจัดการและดูแลรักษาห้องสมุดพร้อมปัญญา	สำเร็จ
10	การผ่านเกณฑ์การประเมินศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง โครงการกำลังใจในพระดำริฯ	ผ่าน
11	การจัดกิจกรรมโครงการ TO BE NUMBER ONE	อย่างน้อย 1 กิจกรรม
12	ผลการประกวดผลงานชมรม TO BE NUMBER ONE	ได้รับรางวัล

หลักที่ 2 การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตามมาตรฐานสากล

“6 เสาหลักสู่อานคตราชทัณฑ์”

#Key foundations

การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตามมาตรฐานสากล

2.1	การผ่านเกณฑ์การประเมิน ข้อกำหนดแมนเดลา	2.8	จำนวนการจู่โจมตรวจค้นเรือนจำ แล้วพบสิ่งของต้องห้าม
2.2	การผ่านเกณฑ์การประเมิน ข้อกำหนดกรุงเทพ (กรณีมีผู้ต้องขังหญิง)	2.9	จำนวนและร้อยละของผู้ต้องขัง ที่เกินอัตราความจุ 1.6 ตร.ม. ต่อคน
2.3	จำนวนผู้ต้องขังเสียชีวิต (ทั้งตามธรรมชาติและผิดธรรมชาติ)	2.10	จำนวนเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับ สภาพความเป็นอยู่ของผู้ต้องขัง
2.4	จำนวนการเกิดเหตุหลบหนีของผู้ต้องขัง	2.11	จำนวนโปรแกรมกิจกรรมการบำบัด และแก้ไขพัฒนาพฤติกรรมซึ่งเป็น ประโยชน์ต่อผู้ต้องขัง
2.5	จำนวนเหตุการณ์จลาจล หรือก่อเหตุร้าย/ความไม่สงบ	2.12	จำนวนผู้ต้องขังที่เข้าร่วมโปรแกรม กิจกรรมการบำบัด แก้ไขพัฒนาพฤติกรรม
2.6	การดูแลรักษาระบบความมั่นคง ของเรือนจำ	2.13	การผ่านเกณฑ์การประเมินมาตรฐาน ความโปร่งใส 5 ด้าน
2.7	การดูแลรักษาความสะอาด เป็นระเบียบสวยงามของเรือนจำ	2.14	การผ่านเกณฑ์การประเมินมาตรฐาน เรือนจำ 10 ด้าน

การประเมินวัดผลสำเร็จ		ค่าเป้าหมาย
1	การผ่านเกณฑ์การประเมินข้อกำหนดแมนเดลา	ผ่าน
2	การผ่านเกณฑ์การประเมินข้อกำหนดกรุงเทพ (กรณีมีผู้ต้องขังหญิง)	ผ่าน
3	จำนวนผู้ต้องขังเสียชีวิตตามธรรมชาติในเรือนจำ (เช่น การเจ็บป่วย)	จำนวนไม่เกิน 5 คน การได้รับการรักษา ในสถานพยาบาล/รพ. ก่อน เสียชีวิตร้อยละ 100
4	จำนวนผู้ต้องขังเสียชีวิตผิดธรรมชาติ	จำนวน 0
5	จำนวนครั้งการเกิดเหตุหลบหนีของผู้ต้องขัง	จำนวน 0
6	จำนวนครั้งของเหตุการณ์จลาจล หรือก่อเหตุร้าย/ความไม่สงบ	จำนวน 0
7	ความสำเร็จในการดูแลรักษาระบบความมั่นคงของเรือนจำ	สำเร็จ
8	ความสำเร็จในการดูแลรักษาความสะอาด เป็นระเบียบสวยงาม ของเรือนจำ	สำเร็จ

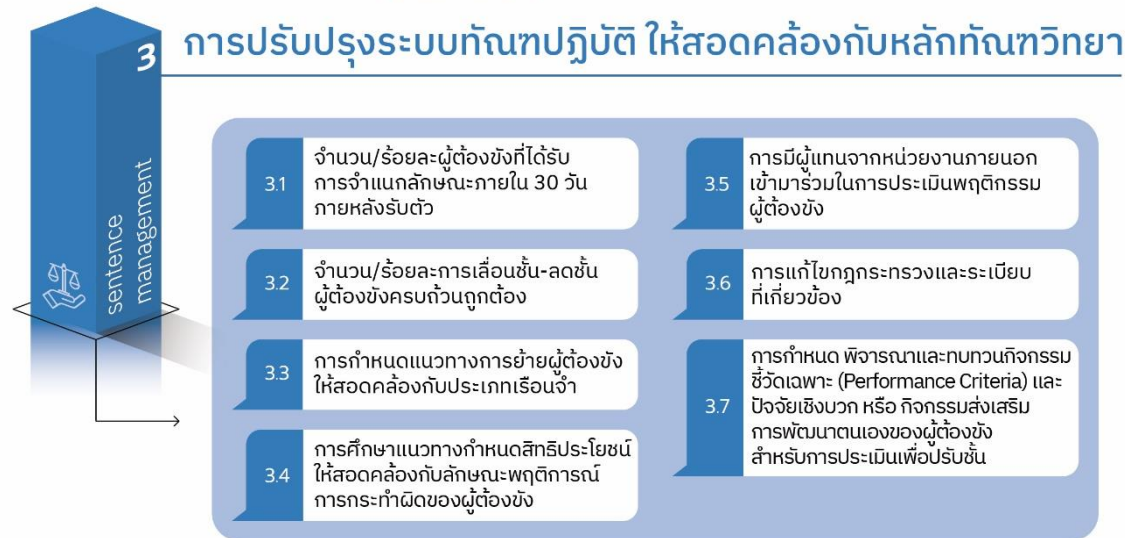
การประเมินวัดผลสำเร็จ

ค่าเป้าหมาย

9	การจุ่มตรวจคันเรือนจำกรณีปกติแล้วพบสิ่งของต้องห้าม	ไม่พบสิ่งของต้องห้าม
10	จำนวนและร้อยละของผู้ต้องขังที่เกินอัตราความจุ 1.6 ตารางเมตร ต่อคน	จำนวน/ร้อยละ 0
11	จำนวนเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ของผู้ต้องขัง	จำนวน 0
12	จำนวนโปรแกรม/กิจกรรมการบำบัดและแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัยที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ต้องขัง	ด้านละ 1 โปรแกรม/ กิจกรรม - การศึกษา - กีฬาและนันทนาการ - ฝึกวิชาชีพ - ศาสนาและพัฒนาจิตใจ - ทักษะการทำงาน - บำบัดยาเสพติด
13	ร้อยละของผู้ต้องขังที่เข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมการบำบัดแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัย	ร้อยละ 100
14	การผ่านเกณฑ์การประเมินมาตรฐานความโปร่งใส 5 ด้าน	ผ่าน
15	การผ่านเกณฑ์การประเมินมาตรฐานเรือนจำ 10 ด้าน	ผ่าน

หลักที่ 3 การปรับปรุงระบบทัศนทปฏิบัติ ให้สอดคล้องกับหลักทททททท

“6 เสาหลักสู่อานาตราซททท”
#Key foundations

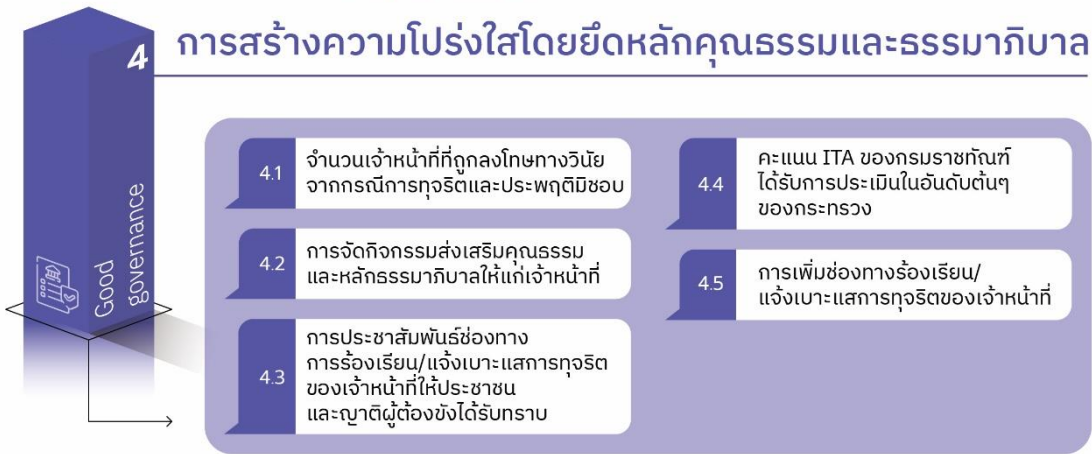

การประเมินวัดผลสำเร็จ	ค่าเป้าหมาย
1 ร้อยละผู้ต้องขังที่ได้รับการจำแนกลักษณะภายใน 30 วันภายหลังรับตัว	ร้อยละ 100
2 ร้อยละการเลื่อนชั้น - ลดชั้นผู้ต้องขังครบถ้วนถูกต้อง	ร้อยละ 100
3 ความสำเร็จในการกำหนดแนวทางการย้ายผู้ต้องขังให้สอดคล้องกับประเภทเรือนจำ	สำเร็จ
4 ความสำเร็จในการศึกษาแนวทางกำหนดสิทธิประโยชน์ให้สอดคล้องกับลักษณะพฤติการณ์การกระทำผิดของผู้ต้องขัง	สำเร็จ
5 การมีผู้แทนจากหน่วยงานภายนอกเข้าร่วมในการประเมินพฤติกรรมผู้ต้องขัง	ไม่น้อยกว่า 2 หน่วย
6 ความสำเร็จในการแก้ไขกฎกระทรวงและระเบียบที่เกี่ยวข้อง	สำเร็จ
7 ความสำเร็จในการกำหนด พิจารณาและทบทวนกิจกรรมชี้วัดเฉพาะ (Performance Criteria) และปัจจัยเชิงบวก หรือกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาตนเองของผู้ต้องขังสำหรับการประเมินเพื่อปรับชั้น	สำเร็จ

หลักที่ 4 การสร้างความโปร่งใสโดยยึดหลักคุณธรรมและธรรมาภิบาล

“6 เสาหลักสู่อานาตราขทัณฑ์”

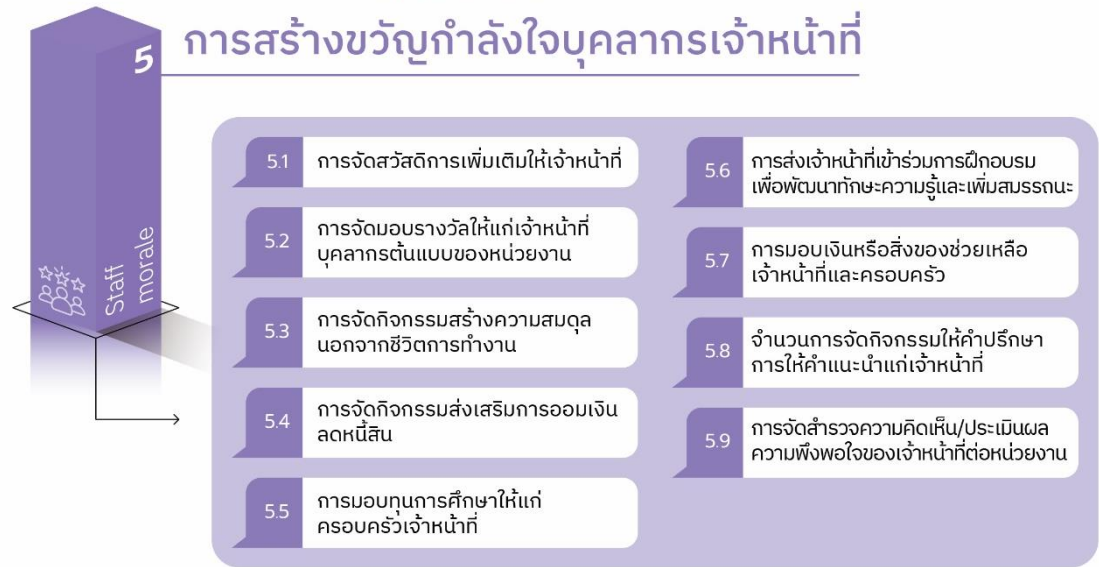
#Key foundations

การประเมินวัดผลสำเร็จ	ค่าเป้าหมาย
1 จำนวนเจ้าหน้าที่ที่ถูกกลโโทษทางวินัยจากกรณีการทุจริตและประพฤติมิชอบ	จำนวน 0
2 การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและหลักธรรมาภิบาลให้แก่เจ้าหน้าที่	อย่างน้อย 1 กิจกรรม
3 ความสำเร็จในการประชาสัมพันธ์ช่องทางการร้องเรียน/แจ้งเบาะแสการทุจริตของเจ้าหน้าที่ให้ประชาชนและญาติผู้ต้องขังได้ทราบ	สำเร็จ
4 คะแนน ITA ของกรมราชทัณฑ์ได้รับการประเมินในอันดับต้น ๆ ของกระทรวง	3 ลำดับแรก
5 การเพิ่มช่องทางร้องเรียน/แจ้งเบาะแสการทุจริตของเจ้าหน้าที่	เพิ่ม 1 ช่องทาง

หลักที่ 5 การสร้างขวัญกำลังใจบุคลากรเจ้าหน้าที่

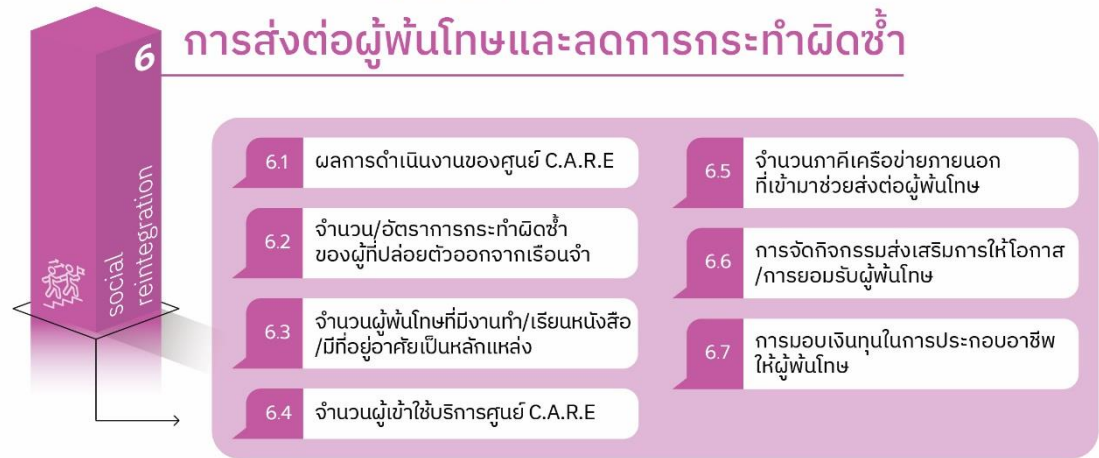
“6 เสาหลักสู่อานาตราขทัณฑ์”
#Key foundations

การประเมินวัดผลสำเร็จ		คำเป้าหมาย
1	ความสำเร็จในการจัดสวัสดิการเพิ่มเติมให้เจ้าหน้าที่	สำเร็จ
2	ความสำเร็จในการจัดมอบรางวัลให้แก่เจ้าหน้าที่บุคลากรต้นแบบของหน่วยงาน	สำเร็จ
3	การจัดกิจกรรมสร้างความสมดุลนอกจากชีวิตการทำงาน	อย่างน้อย 1 กิจกรรม
4	การจัดกิจกรรมส่งเสริมการออมเงิน ลดหนี้สิน	อย่างน้อย 1 กิจกรรม
5	ความสำเร็จในการมอบทุนการศึกษาให้แก่ครอบครัวเจ้าหน้าที่	สำเร็จ
6	จำนวนเจ้าหน้าที่เข้าร่วมการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะความรู้และเพิ่มสมรรถนะ	อย่างน้อย 1 คน
7	การจัดกิจกรรมมอบเงินหรือสิ่งของช่วยเหลือเจ้าหน้าที่และครอบครัว	อย่างน้อย 1 กิจกรรม
8	การจัดกิจกรรมให้คำปรึกษา การให้คำแนะนำแก่เจ้าหน้าที่	อย่างน้อย 1 กิจกรรม
9	ความสำเร็จในการจัดสำรวจความคิดเห็น/ประเมินผลความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ต่อหน่วยงาน	สำเร็จ

หลักที่ 6 การส่งต่อผู้พ้นโทษและลดการกระทำผิดซ้ำ

“6 เสาหลักสู่อนาคตราชทัณฑ์”
#Key foundations

การประเมินวัดผลสำเร็จ		ค่าเป้าหมาย
1	ความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ C.A.R.E	สำเร็จ
2	ร้อยละการกระทำผิดซ้ำของผู้ที่ปล่อยตัวออกจากเรือนจำ	ไม่เกินร้อยละ 12
3	ร้อยละผู้พ้นโทษที่มีงานทำ/เรียนหนังสือ/มีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง	ร้อยละ 80
4	จำนวนผู้เข้าใช้บริการศูนย์ C.A.R.E ภายใน 1 ปี	100 คน
5	จำนวนภาคีเครือข่ายภายนอกที่เข้ามาช่วยส่งต่อผู้พ้นโทษ ภายใน 1 ปี	เพิ่มขึ้นอย่างน้อย 1 หน่วยงาน
6	การจัดกิจกรรมส่งเสริมการให้โอกาส/การยอมรับผู้พ้นโทษ	อย่างน้อย 1 กิจกรรม
7	ความสำเร็จในการมอบเงินทุนในการประกอบอาชีพให้ผู้พ้นโทษ	สำเร็จ

ทั้งนี้ ยังได้กำหนดให้มีหน่วยงานกำกับนโยบาย หน่วยงานสนับสนุน และหน่วยงานเจ้าภาพ เพื่อให้สามารถติดตามการขับเคลื่อนนโยบาย รวมทั้งให้คำแนะนำแก่หน่วยปฏิบัติหลักได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสม จนผลักดันให้เกิดผลการดำเนินงานที่ประสบผลสำเร็จทั้ง 6 ด้าน ดังที่จะได้นำเสนอในบทต่อไป

บทที่ 5

หลักที่ 1 การขับเคลื่อนโครงการพระราชทาน และโครงการอันเกี่ยวเนื่องกับพระบรมวงศานุวงศ์

หลักที่ 1 การขับเคลื่อนโครงการพระราชทานและโครงการอันเกี่ยวเนื่องกับพระบรมวงศานุวงศ์

โครงการพระราชทานและโครงการอันเกี่ยวเนื่องกับพระบรมวงศานุวงศ์ สะท้อนถึงน้ำพระราชหฤทัย และพระเมตตาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี และพระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์ ที่ทรงห่วงใยประชาชนชาวไทยทุกหมู่เหล่ารวมไปถึงผู้ต้องขังในเรือนจำ ในการให้ความช่วยเหลือให้ได้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีในระดับที่เหมาะสมภายในเรือนจำ สามารถเข้าถึงบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขได้อย่างทั่วถึง ตลอดจนได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะวิชาชีพต่าง ๆ เพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้ต้องขังเมื่อได้รับการปล่อยตัวให้สามารถกลับสู่สังคมได้อย่างปกติสุข นับตั้งแต่โครงการราชทัณฑ์ปันสุข ทำความ ดี เพื่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์ โครงการพระราชทานในพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว โคกหนองนาแห่งน้ำใจและความหวัง กรมราชทัณฑ์ โครงการห้องสมุดพร้อมปัญญา โครงการ TO BE NUMBER ONE โครงการคืนคนสุขภาพดีสู่สังคม ไปจนถึงโครงการกำลังใจในพระดำริฯ ซึ่งเป็นโครงการที่ผู้บัญชาการเรือนจำและผู้อำนวยการทัณฑสถานใส่ใจและให้ความสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายหลักที่ 1 นี้ เป็นอย่างยิ่ง ดังปรากฏผลการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

1) การดำเนินงานตามโครงการราชทัณฑ์ปันสุข ทำความ ดี เพื่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์

ด้วยพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ทรงช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ในกลุ่มผู้ต้องขังมาอย่างต่อเนื่อง โดยทรงเห็นว่าการดูแลสุขภาพของผู้ต้องขังเป็นสิ่งสำคัญ อีกทั้ง เรือรบจำและทัณฑสถานทั่วประเทศยังขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์ เครื่องมือแพทย์และเวชภัณฑ์อยู่เป็นจำนวนมาก จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้แต่งตั้ง คณะกรรมการโครงการราชทัณฑ์ปันสุข ทำความ ดี เพื่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์ เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 2562 และต่อมาเมื่อวันที่ 10 มกราคม 2564 มีพระบรมราชโองการพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งคณะกรรมการโครงการราชทัณฑ์ปันสุข ทำความ ดี เพื่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ชุดใหม่

โดยมีสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าพัชรกิติยาภา นเรนทิราเทพยวดี กรมหลวงราชสาริณีสิริพัชร มหาวัชรราชธิดา เป็นองค์ประธานกรรมการ

โครงการราชทัณฑ์ปันสุขฯ ได้เริ่มดำเนินงานในระยะที่ 1 เมื่อปี พ.ศ. 2564 ตามพระราชดำริที่จะพระราชทานความช่วยเหลือในเรื่องการจัดหาอุปกรณ์และเครื่องมือทางการแพทย์ การรักษาพยาบาลให้แก่ผู้ต้องขัง เพื่อให้เข้าถึงการรับการรักษาพยาบาลอย่างเท่าเทียมตามหลักมนุษยธรรม และเมื่อพ้นโทษจะได้มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งกายและใจ ออกมาสู่สังคมภายนอกและประกอบอาชีพสุจริตได้อย่างมีคุณภาพ และได้ดำเนินการต่อเนื่องมาเป็นระยะที่ 2 รวมถึงในระยะพิเศษ คือ การแก้ไขปัญหาสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID- 19)

โดยต่อมาเมื่อวันที่ 3 กันยายน 2564 ด้วยเป็นไปตามพระราชประสงค์ ในพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ ในการสืบสาน รักษา ต่อยอดโครงการและงานในพระบาทสมเด็จพระชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง

ได้มีประกาศนายทะเบียนมูลนิธิกรุงเทพมหานคร เรื่อง จดทะเบียนจัดตั้งมูลนิธิราชทัณฑ์ปันสุข ทำความดี เพื่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ โดยจากนี้การดำเนินงานภายใต้โครงการราชทัณฑ์ปันสุขฯ จะอยู่ภายใต้มูลนิธิราชทัณฑ์ปันสุขฯ โดยมีสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าพัชรกิติยาภา นเรนทิราเทพยวดี กรมหลวงราชสาริณีสิริพัชร มหาวัชรราชธิดา เป็นองค์ประธานกรรมการมูลนิธิราชทัณฑ์ปันสุขฯ และมีอธิบดีกรมราชทัณฑ์เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 จึงนับเป็นการเข้าสู่ปีที่ 3 ของกรมราชทัณฑ์ในการดำเนินงานตามโครงการราชทัณฑ์ปันสุข ทำความดี เพื่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์ โดยกรมราชทัณฑ์ได้ดำเนินแผนงานและกิจกรรมที่สำคัญ ดังนี้

1.1) การกำกับติดตามการดำเนินงานพัฒนาระบบบริการสาธารณสุขสำหรับผู้ต้องขังในเรือนจำตามโครงการราชทัณฑ์ปันสุขฯ

เพื่อยกระดับการดูแลสุขภาพผู้ต้องขังให้ได้รับการรักษาพยาบาลเท่าเทียมบุคคลภายนอกตามหลักมนุษยธรรม และเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดระบบการรักษาพยาบาลสำหรับผู้ต้องขัง ตลอดจนปรับปรุงอนามัยสิ่งแวดล้อม ป้องกันโรค ส่งเสริมสุขภาพ กรมราชทัณฑ์ได้ร่วมประชุมคณะกรรมการมูลนิธิราชทัณฑ์ปันสุขฯ รวมทั้งมีการประชุมร่วมกับคณะกรรมการพัฒนาระบบบริการสาธารณสุขสำหรับผู้ต้องขังในเรือนจำฯ กับกระทรวงสาธารณสุข เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานพัฒนาระบบบริการสาธารณสุขสำหรับผู้ต้องขังในเรือนจำตามโครงการราชทัณฑ์ปันสุขฯ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 โดยมุ่งเน้นการดำเนินงานบำบัดและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด การพัฒนาหน่วยบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเข้าสู่มาตรฐาน การพัฒนาบุคลากรที่ดำเนินงานด้านยาเสพติด และโครงการบูรณาการเพื่อปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานฯ บำบัดยาเสพติดในเรือนจำ โดยใช้หลักสูตร 12 วัน และการทำชุมชนบำบัด รวมทั้งได้มีการแต่งตั้งคณะที่ปรึกษาและคณะทำงานจาก 7 หน่วยงาน เพื่อดำเนินการปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานบำบัดและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด ปรับปรุงแบบคัดกรองการใช้สารเสพติดในผู้ต้องขังเข้าใหม่

พร้อมทั้งได้มีการลงนามความร่วมมือ (MOU) เพื่อการพัฒนาระบบการป้องกันควบคุมโรค และภัยสุขภาพที่สำคัญสำหรับผู้ต้องขังในเรือนจำ ระหว่าง กรมควบคุมโรค สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ และอธิบดีกรมราชทัณฑ์ เมื่อวันที่ 24 เมษายน 2566 เพื่อให้การดำเนินงานเป็นขั้นตอน มีกำลังพัฒนางานให้สำเร็จขึ้น คำนึงถึงผู้สังคมทั้งทัศนคติ การดำเนินชีวิต และสุขภาพ ตรงกับเจตนารมณ์แนวนโยบาย และโครงการราชทัณฑ์ปันสุข

1.2) การจัดมุมสุขภาพราชทัณฑ์ปันสุข

การจัดมุมสุขภาพราชทัณฑ์ปันสุข ในเรือนจำมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ผู้ต้องขังได้ใช้เวลาว่างในการอ่านหนังสือ ศึกษาหาความรู้ อันจะเกิดประโยชน์ต่อการดูแลตนเอง และยังจะเป็นการส่งเสริมสุขภาพผู้ต้องขังอีกทางหนึ่ง ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 เพื่อส่งเสริมให้เรือนจำและทัณฑสถาน พัฒนามุมสุขภาพราชทัณฑ์ปันสุขให้เป็นมาตรฐาน ทันสมัย สำหรับเจ้าหน้าที่และผู้ต้องขัง ใช้ในการศึกษาหาความรู้ เพื่อการดูแลและส่งเสริมสุขภาพในเรือนจำและทัณฑสถาน กรมราชทัณฑ์ได้กำหนดให้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพผู้ต้องขังในมุมราชทัณฑ์ปันสุขอีกด้วย อาทิ การจัดบอร์ดความรู้ การบรรยายความรู้ผ่านเสียงตามสายของเรือนจำ การจัดกิจกรรมตามปฏิทินวันส่งเสริมสุขภาพ เช่น รณรงค์ป้องกันโรคตามฤดูกาล รณรงค์การงดสูบบุหรี่ การต่อต้านยาเสพติด เป็นต้น ปัจจุบัน มีการดำเนินการในเรือนจำและทัณฑสถานครบทั้ง 142 แห่งทั่วประเทศแล้ว และมีผู้ต้องขังเข้าใช้บริการกว่า 108,000 ราย (ข้อมูล ณ เดือนมิถุนายน 2566)

1.3) การประกวดเรือนจำดีเด่นตามโครงการราชทัณฑ์ปันสุข ทำความ ดี เพื่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์

เพื่อยกระดับการพัฒนาระบบบริการสุขภาพผู้ต้องขัง และเป็นการสร้างขวัญกำลังใจให้แก่บุคลากรผู้ปฏิบัติงาน ที่ได้ดำเนินงานตามโครงการราชทัณฑ์ปันสุขฯ มาอย่างต่อเนื่อง คณะกรรมการบริหารมูลนิธิราชทัณฑ์ปันสุขฯ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้จัดให้มีการประกวดเรือนจำ ดีเด่น ตามโครงการราชทัณฑ์ปันสุข ประจำปี พ.ศ. 2565 ขึ้น โดยแบ่งกลุ่มการประเมินเรือนจำออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 เรือนจำขนาดใหญ่ ได้แก่ เรือนจำกลาง เรือนจำพิเศษ และทัณฑสถาน

กลุ่มที่ 2 เรือนจำขนาดกลาง ได้แก่ เรือนจำจังหวัด

กลุ่มที่ 3 เรือนจำขนาดเล็ก ได้แก่ เรือนจำอำเภอ สถานกักขังและกักกัน และทัณฑสถานเปิด

ซึ่งมีเกณฑ์การประกวดฯ 6 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขัง ด้านอนามัยและสิ่งแวดล้อม ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร ด้านความสุขภาพราชทัณฑ์ปันสุข ด้านการแพทย์ และการสาธารณสุข และด้านนวัตกรรมราชทัณฑ์ปันสุข

โดยเมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2566 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ ประธานองคมนตรี เป็นผู้แทนองค์ประธานกรรมการมูลนิธิปันสุขฯ มอบโล่รางวัล พระราชทานแก่เรือนจำที่ได้รับรางวัลเรือนจำดีเด่น ตามโครงการราชทัณฑ์ปันสุข ทำความ ดี เพื่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ประจำปี พ.ศ. 2565 พร้อมมอบเหรียญรางวัลให้กับทัณฑสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์ โดยมี ปลัดกระทรวงยุติธรรม อธิบดีกรมราชทัณฑ์ และผู้บริหารระดับสูงกรมราชทัณฑ์ เข้าร่วมพิธี ณ ศาลาสหทัยสมาคม พระบรมมหาราชวัง ทั้งนี้ มีเรือนจำและทัณฑสถานที่ได้รับรางวัลเรือนจำดีเด่น ดังต่อไปนี้

 กลุ่มที่ 1 เรือนจำขนาดใหญ่

รางวัลที่ 1 (ระดับดีเด่น)	ได้แก่	เรือนจำกลางนครปฐม
รางวัลที่ 2 (ระดับดีมาก)	ได้แก่	เรือนจำกลางอุบลราชธานี
รางวัลที่ 3 (ระดับดี)	ได้แก่	เรือนจำกลางสงขลา
รางวัลชมเชย	ได้แก่	เรือนจำกลางระยอง

 กลุ่มที่ 2 เรือนจำขนาดกลาง

รางวัลที่ 1 (ระดับดีเด่น)	ได้แก่	เรือนจำจังหวัดสกลนคร
รางวัลที่ 2 (ระดับดีมาก)	ได้แก่	เรือนจำจังหวัดกาญจนบุรี
รางวัลที่ 3 (ระดับดี)	ได้แก่	เรือนจำจังหวัดเพชรบูรณ์
รางวัลชมเชย	ได้แก่	เรือนจำจังหวัดยโสธร

กลุ่มที่ 3 เรือนจำขนาดเล็ก

รางวัลที่ 1 (ระดับดีเด่น)	ได้แก่	เรือนจำอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา
รางวัลที่ 2 (ระดับดีมาก)	ได้แก่	เรือนจำอำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์
รางวัลที่ 3 (ระดับดี)	ได้แก่	เรือนจำอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
รางวัลชมเชย	ได้แก่	เรือนจำอำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร

1.4) การดูแลผู้ต้องขังจิตเวช

ผู้ต้องขังจิตเวช คือ ผู้ต้องขังที่ป่วยด้วยอาการโรคทางจิตเวช ถือเป็นผู้ต้องขังกลุ่มเปราะบางที่เป็นประเด็นมุ่งเน้นพิเศษในการขับเคลื่อนโครงการราชทัณฑ์ปันสุขฯ เนื่องจากจะต้องได้รับการดูแลรักษาอย่างต่อเนื่อง รวมไปถึงจะต้องมีการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวพ้นโทษผู้ต้องขังจิตเวช โดยกรมราชทัณฑ์ได้กำหนดให้มีการจัดตั้งทีมสุขภาพจิตเรือนจำ ประกอบไปด้วยแพทย์ พยาบาล นักจิตวิทยา และนักสังคมสงเคราะห์ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานด้านสุขภาพจิต ไม่น้อยกว่า 2 คน เพื่อตรวจประเมินและดูแลสุขภาพจิตผู้ต้องขัง ตั้งแต่เข้าใหม่ไปจนถึงก่อนปล่อยตัวพ้นโทษ โดยเมื่อผู้ต้องขังเข้าใหม่ จะได้รับการประเมินดังนี้

1) แบบประเมินภาวะสุขภาพจิตผู้ต้องขังในเรือนจำไทย (Prisoner Mental Health Questionnaire: PMHQ -Thai)

2) แบบประเมินภาวะซึมเศร้า และการฆ่าตัวตาย (2Q9Q8Q)

3) แบบคัดกรองโรคจิต

4) แบบคัดกรองและส่งต่อผู้ต้องขังที่ใช้น้ำและสารเสพติดเพื่อรับการบำบัดรักษากรมราชทัณฑ์

5) แบบประเมินการถอนพิษสุราด้วยเครื่องมือ AWS (Alcohol Withdrawal Scale)

โดยหากพบว่าคะแนนเกณฑ์ปกติ จะได้รับการตรวจประเมินเพิ่มเติมโดยนักจิตวิทยา พยาบาล แพทย์ หรือจิตแพทย์ต่อไป นอกจากนี้ ในระหว่างที่อยู่ในเรือนจำ ผู้ต้องขังจะได้รับการประเมินทางด้านสุขภาพจิตเข้าส่วนผู้ต้องขังป่วยโรคทางจิตเวช จะได้รับการดูแลให้รับประทานยาจิตเวชอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังมีการจัดอบรมอาสาสมัครเรือนจำเฉพาะด้านสุขภาพจิต และจัดบริการคลินิกคลายเครียด รวมไปถึงการกำชับให้เรือนจำรายงานเพื่อเก็บข้อมูลผู้ต้องขังจิตเวชและลงในระบบข้อมูลผู้ต้องขัง เพื่อรวบรวมนำข้อมูลไปวิเคราะห์เกี่ยวกับสถิติโรคทางจิตเวชของผู้ต้องขังจิตเวชพ้นโทษและประเภทความผิดของผู้ต้องขังจิตเวชพ้นโทษได้อีกด้วย

1.5) การส่งต่อผู้ต้องขังจิตเวชกลับคืนสู่สังคม

กรมราชทัณฑ์ได้กำหนดกระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวกลับสู่ชุมชน เพื่อให้ผู้ต้องขังจิตเวชได้รับการบำบัดรักษาและดูแลอย่างต่อเนื่อง ป้องกันอาการทางจิตกำเริบจากการขาดการรักษาอย่างต่อเนื่องและก่อคดีซ้ำ และปรับตัวอยู่ในชุมชนได้ตามปกติ โดยในการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวพ้นโทษ ผู้ต้องขังจิตเวช กรมราชทัณฑ์จะสำรวจผู้ต้องขังจิตเวชที่จะถูกปล่อยตัวล่วงหน้า 1 ปี และทบทวนรายชื่อทุก 3 – 6 เดือน เมื่อถึงกำหนดปล่อยตัวจะประสานการส่งต่อข้อมูลไปยังสาธารณสุขจังหวัดในพื้นที่เรือนจำ โรงพยาบาลแม่ข่าย/ โรงพยาบาลจิตเวช และกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พร้อมทั้งเตรียมผู้พ้นโทษทางจิตเวชให้ผู้พ้นโทษมีyarับประทานต่อเนื่อง 1 – 3 เดือน และติดต่อประสานญาติที่จะมารับตัวผู้ต้องขังในวันพ้นโทษ โดยจะต้องประเมินอาการผู้ต้องขังป่วยจิตเวชก่อนปล่อยตัวทุกราย พร้อมทั้งรายงานให้กรมราชทัณฑ์ทราบภายใน 24 ชั่วโมง ทั้งนี้ หากเป็นผู้ต้องขังกลุ่มที่อาการยังไม่คงที่หรือมีภาวะอันตราย ให้เรือนจำประสานไปยังโรงพยาบาลจิตเวช หรือโรงพยาบาลแม่ข่ายที่ทำการรักษาผู้ต้องขังรายนั้น ให้รับตัวเข้ารับการรักษาต่อไป

นอกจากนี้ กรมราชทัณฑ์ยังได้ร่วมมือกับกรมสุขภาพจิต ในการกำกับ ติดตามการดำเนินงานด้านระบบบริการสาธารณสุข งานสุขภาพจิตและจิตเวชในเรือนจำ เพื่อให้การดำเนินงานด้านสุขภาพจิตผู้ต้องขังครอบคลุมรอบด้านมากขึ้น รวมถึงการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายการให้บริการสาธารณสุขสุขภาพจิตและจิตเวช โดยในปีนี้ได้มีการลงพื้นที่เรือนจำกลางอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2566

1.6) การพัฒนาคุณภาพอาหารผู้ต้องขัง

ตั้งแต่ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ที่ผ่านมา กรมราชทัณฑ์ได้มีนโยบายเน้นหนักให้มีการพัฒนางานสุขาภิบาลอาหารในเรือนจำให้มีมาตรฐาน เพื่อให้ผู้ต้องขังมีสุขภาพอนามัยที่ดี ได้รับอาหารที่มีคุณภาพ ถูกสุขอนามัย และถูกต้องตามหลักโภชนาการ ลดโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคต่าง ๆ ที่มีสาเหตุมาจากอาหาร ในปีนี้ กรมราชทัณฑ์ยังคงเน้นย้ำเรื่องคุณภาพอาหารของผู้ต้องขังเช่นเดิม โดยเรือนจำจะต้องพัฒนางานสุขาภิบาลตามข้อกำหนดมาตรฐานด้านสุขาภิบาลอาหารกระทรวงสาธารณสุข หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสุขาภิบาลอาหาร จัดให้มีการตรวจหาแหล่งเชื้อโรคด้านสุขาภิบาลอาหารและตรวจหาสารปนเปื้อนในอาหาร และตรวจสุขภาพผู้ต้องขังที่สัมผัสอาหาร อีกทั้งมีหน่วยเคลื่อนที่เพื่อความปลอดภัยทางด้านอาหาร (Mobile unit) เข้าให้ความรู้และทดสอบสารปนเปื้อนในอาหาร รวมถึงประสานบุคลากรภายนอกหรือให้บุคลากรภายในเรือนจำ

ที่มีความรู้ด้านสุขาภิบาลอาหารให้ความรู้ด้านสุขาภิบาลอาหารแก่เจ้าหน้าที่และผู้ต้องขังที่ปฏิบัติงานสุทธรมอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ จะต้องมีการดูแลตั้งแต่การจัดซื้อจัดจ้างการตรวจรับเพื่อให้ได้ปริมาณและคุณภาพตามสัญญาที่ระบุไว้โดยกรมราชทัณฑ์ได้ปรับปรุงคุณลักษณะและแนวทางการตรวจอาหารดิบเป็นรายสิ่ง และเครื่องปรุงเพื่อให้คณะกรรมการตรวจรับฯ ของเรือนจำใช้ตรวจรับอาหารดิบฯ เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ

2) โครงการพระราชทานในพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว โคกหนองนาแห่งน้ำใจและความหวัง กรมราชทัณฑ์

กรมราชทัณฑ์ ได้น้อมนำโครงการพระราชทานในพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว "โคกหนองนาแห่งน้ำใจและความหวัง กรมราชทัณฑ์" มาใช้เป็นหลักสูตรในการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยให้แก่กลุ่มนักโทษเด็ดขาด ที่จะได้รับพระราชทานอภัยโทษ ซึ่งในหลักสูตรมีระยะเวลาในการฝึกอบรมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติต่อเนื่อง รวมทั้งสิ้น 14 วัน โดยได้มีการน้อมนำสืบสาน และต่อยอดหลัก

เกษตรทฤษฎีใหม่ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร เป็นการประยุกต์ทฤษฎีใหม่แบบชาวบ้านขึ้นโคก ขุดหนอง ทำนาเป็นการสร้างต้นแบบเกษตรทฤษฎีใหม่ในพื้นที่ขนาดเล็ก ในระหว่างดำเนินการจะมุ่งเน้นการปรับเปลี่ยนพื้นฐานแนวความคิด ฝึกวินัย ลงมือปฏิบัติ แก้ปัญหาจริง เพื่อให้ผู้ต้องขังสามารถพึ่งพาตนเองได้ อันจะเป็นพื้นฐานในการนำไปใช้ในการเริ่มต้นชีวิตใหม่ เมื่อพ้นโทษออกไปภายนอก และช่วยเหลือผู้อื่นที่ได้รับความเดือดร้อน

กรมราชทัณฑ์ได้สั่งการให้เรือนจำบันทึกข้อมูลของผู้ผ่านการอบรมหลักสูตรดังกล่าวลงในระบบข้อมูลผู้ต้องขัง เพื่อให้กรมราชทัณฑ์สามารถประมวลผลข้อมูลเพื่อประสานส่งต่อให้แก่หน่วยงานภาคีเครือข่าย และศูนย์ประสานงานและส่งเสริมการมีงานทำ (C.A.R.E. : Center for Assistance to Reintegration and Employment) ของกรมราชทัณฑ์ ดำเนินงานติดตามผู้พ้นโทษที่ผ่านการอบรมตามโครงการพระราชทานฯ

โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 กรมราชทัณฑ์ยังได้จัดโครงการเชิดชูเกียรติครูพาทำต้นแบบเรือนจำตัวอย่างความสำเร็จ ศูนย์การเรียนรู้โครงการพระราชทานในพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว “โคกหนองนาแห่งน้ำใจและความหวัง กรมราชทัณฑ์”

ขอเชิญรับชมการประกวดครุฑทำฯ รอบชิงชนะเลิศ

ในวันที่ 13 มิถุนายน 2566 เวลา 13.30 น. เป็นต้นไป ผ่านระบบวิดีโอคอนเฟอเรนซ์ (Webex)

นางสาวจุติมา ตัวง้อย
สังกัด เรือนจำกลางชลบุรี

นายสุเมิตร์ ยืนยง
สังกัด เรือนจำจังหวัดมุกดาหาร

นายเศรษฐา ล้วนเอ๊ะ
สังกัด เรือนจำกลางนครพนม

นายสมบูรณ์ เกตุศรีรักษา
สังกัด ท้องถิ่นสถานบำบัดพิเศษสงขลา

นายพิทยา เวียรศิลป์
สังกัด ท้องถิ่นสถานเกษตรอุตสาหกรรมแห่งชาติ

นางปราณปรีญา แสงศิริ
สังกัด ท้องถิ่นสถานหญิงชลบุรี

นายสันติ ศรีคำ

นายไพโรจน์ ฉนวนรักษ์

นายวิจิตร วงศ์คำจันทร์

นายปิยมิตร จันปลื้ม

นายนำโชค หนั่นท่า

นอกจากนี้ ในด้านการวิเคราะห์ข้อมูลการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขัง กรมราชทัณฑ์ได้กำหนดให้เรือนจำดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ต้องขังและวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขัง ซึ่งมีอยู่ 8 ปัจจัยหลัก ได้แก่ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านการศึกษา/การฝึกวิชาชีพ/การถูกว่าจ้าง ด้านการบริหารจัดการเงิน/รายรับ ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ด้านลักษณะการใช้ชีวิตและการคบค้าสมาคม ด้านการใช้สารเสพติด ด้านการใช้แอลกอฮอล์ ด้านสุขภาวะทางจิต ปัจจัยด้านพฤติกรรม ด้านทัศนคติ ปัจจัยสุขภาพ และปัจจัยด้านการยอมรับจากสังคม พร้อมทั้งนำเข้าข้อมูลดังกล่าวสู่ระบบข้อมูลผู้ต้องขัง เพื่อให้กรมราชทัณฑ์สามารถนำมาวิเคราะห์หาสาเหตุการกระทำผิดซ้ำ และนำมาประกอบการกำหนดแผนการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังรายบุคคล รวมถึงจัดทำรายงานข้อมูลไปยังศูนย์อำนวยการใหญ่จิตอาสาพระราชทานต่อไป

3) ห้องสมุดพร้อมปัญญา

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2494 กรมราชทัณฑ์ได้กำหนดเป็นนโยบายให้เรือนจำและทัณฑสถานทุกแห่งจัดให้มีห้องสมุด หรือสถานที่ให้บริการด้านการอ่านหนังสือ เพื่อให้ผู้ต้องขังได้รับโอกาสด้านการอ่าน ได้ผ่อนคลายความเครียด เรือนจำและทัณฑสถานจึงเริ่มเปิดให้บริการห้องสมุด โดยต่อมาในปี พ.ศ. 2546 ตรงกับมงคลสมัยเจริญพระชนมายุ 48 พรรษา สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี กรมราชทัณฑ์ได้น้อมนำแนวพระราชดำริฯ ในการที่จะทำให้ประชาชนทั่วประเทศรู้หนังสือ อ่านออกเขียนได้ รักการอ่าน การเขียน โดยเฉพาะผู้ต้องขังในเรือนจำทัณฑสถาน ซึ่งถือเป็นผู้ด้อยโอกาส จึงได้ดำเนินการจัดทำโครงการปรับปรุงห้องสมุดสำหรับเรือนจำและทัณฑสถานเพื่อเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้าฯ โดยริเริ่มดำเนินการนำร่อง ณ เรือนจำอำเภोधัญบุรี และเมื่อห้องสมุดดำเนินการแล้วเสร็จ ได้รับพระมหากรุณาธิคุณ พระราชทานชื่อและความหมายแห่งชื่อห้องสมุดในโครงการว่า “ห้องสมุดพร้อมปัญญา” หมายความว่า “ถึงพร้อมด้วยปัญญา”

ที่ผ่านมา กรมราชทัณฑ์ได้รับพระมหากรุณาเสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดห้องสมุดพร้อมปัญญา ด้วยพระองค์เองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในปัจจุบันมีห้องสมุดพร้อมปัญญาที่สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้าฯ เสด็จฯ ทรงเปิดไปแล้วจำนวน 30 แห่ง โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ได้เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดห้องสมุดพร้อมปัญญา ณ เรือนจำกลางกำแพงเพชร เรือนจำกลางชลบุรี และเรือนจำพิเศษพัทยา

อีกทั้ง เพื่อเป็นการรักษามาตรฐานในการบริหารจัดการและดูแลรักษาห้องสมุดของเรือนจำ กรมราชทัณฑ์จึงได้ประกาศใช้มาตรฐานห้องสมุดเรือนจำ พ.ศ. 2565 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาห้องสมุดของเรือนจำและทัณฑสถานทั่วประเทศ พร้อมทั้งกำหนดแบบประเมินมาตรฐานห้องสมุดเรือนจำ เพื่อประเมินการดำเนินงานห้องสมุดพร้อมปัญญาและห้องสมุดเรือนจำทั่วไป รวมไปถึงจัดให้มีการประกวดห้องสมุดเรือนจำอีกด้วย

4) ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง โครงการกำลังใจในพระดำริพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา

การดำเนินการศูนย์เรียนรู้ด้านเกษตรกรรมสืบเนื่องมาจากโครงการกำลังใจในพระดำริฯ เนื่องจากพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา มีพระดำริที่จะช่วยเหลือผู้ต้องขังที่ใกล้พ้นโทษให้มีความรู้และอาชีพ ในการไม่หวนกลับไปกระทำความผิดอีก โดยได้น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในเรือนจำ เพื่อให้ผู้ต้องขังสามารถน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ไปใช้ได้จริง ภายหลังพ้นโทษ เป็นการสร้างกำลังใจให้กับผู้ต้องขังและยังทำให้ผู้ต้องขังได้มีโอกาสในการกลับคืนสู่สังคมและมีทักษะที่สามารถดำรงชีวิตที่พึ่งตนเองได้ โดยที่ผ่านมาดำเนินการในลักษณะการทดลองทำในพื้นที่ในชุมชนของตนเอง ไม่ได้ขยายให้เกิดการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ซึ่งกันและกัน แต่ต่อมาพระเจ้าหลานเธอฯ ทรงประทานแนวทางใหม่ที่จะให้เกิดศูนย์ต้นแบบในการถ่ายทอดความรู้และทักษะวิชาชีพเกษตรกรรมเพื่อการเรียนรู้ของผู้ต้องขัง รวมทั้งเป็นสถานที่ฝึกทักษะการทำงานด้านเกษตรกรรมให้แก่ผู้ต้องขัง และการศึกษาดูงานของบุคคลทั่วไป โดยจะมีการจัดฝึกอบรมให้ความรู้แก่ผู้ต้องขังทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติประกอบด้วย 3 กิจกรรม คือ การฝึกอบรมให้ความรู้ผู้ต้องขังตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย (หลักสูตร 5 เดือน) การจัดแสดงผลการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง และการพัฒนาศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงให้มีความยั่งยืนและต่อเนื่อง ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ต้องขังมีความรู้และความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างลึกซึ้งและถ่องแท้ สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน สามารถพึ่งพาตนเองได้และไม่หวนกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 กรมราชทัณฑ์ได้จัดให้มีการประเมินศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง โครงการกำลังใจในพระดำริฯ โดยมีคณะกรรมการประเมินศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ดำเนินการประเมิน ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงผ่านระบบการประชุมทางไกล (Zoom Cloud Meetings) โดยผ่านเกณฑ์ การประเมินทั้ง 11 ศูนย์ ได้แก่

1. เรือนจำชั่วคราวดอยฮาง	สังกัดเรือนจำกลางเชียงใหม่
2. เรือนจำชั่วคราวแคน้อย	สังกัดเรือนจำจังหวัดเพชรบูรณ์
3. เรือนจำชั่วคราวเขาพลอง	สังกัดเรือนจำจังหวัดชัยนาท
4. เรือนจำชั่วคราวเขาระกำ	สังกัดเรือนจำจังหวัดตราด
5. เรือนจำชั่วคราวเหียงห้อง	สังกัดเรือนจำจังหวัดตรัง
6. เรือนจำชั่วคราวเขาหมาก	สังกัดเรือนจำกลางนครศรีธรรมราช
7. เรือนจำชั่วคราวนาโสก	สังกัดเรือนจำจังหวัดมุกดาหาร
8. เรือนจำชั่วคราวโคกตาบัน	สังกัดเรือนจำกลางสุรินทร์
9. เรือนจำชั่วคราวเขากลิ้ง	สังกัดเรือนจำกลางเพชรบุรี
10. ทักษสถานเปิดทุ่งเบญจา	จังหวัดจันทบุรี
11. ทักษสถานเกษตรอุตสาหกรรมเขาพริก	จังหวัดนครราชสีมา

5) โครงการณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด TO BE NUMBER ONE

กรมราชทัณฑ์ เล็งเห็นถึงความสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจึงได้น้อมนำแนวทางโครงการณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด TO BE NUMBER ONE ในทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี องค์ประธานโครงการ มาปรับใช้กับผู้ต้องขังในเรือนจำและทัณฑสถาน เพื่อสร้างจิตสำนึกให้ผู้ต้องขังเห็นคุณค่าในตนเอง เสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิต และได้รับความรู้เกี่ยวกับโทษพิษภัยของยาเสพติดอย่างถูกต้อง ตลอดจนผู้ต้องขังมีพื้นที่ในการทำกิจกรรมที่สร้างสรรค์และเป็นประโยชน์

ในห้วงระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมาที่ กรมราชทัณฑ์ได้เข้าร่วมการประกวดผลงานชมรม TO BE NUMBER ONE โดยมีเรือนจำและทัณฑสถานที่เป็นต้นแบบและรักษามาตรฐานในระดับต่าง ๆ ดังนี้

1. รักษามาตรฐานพร้อมเป็นต้นแบบระดับทอง ปีที่ 1 ได้แก่

- ทัณฑสถานหญิงสงขลา	- เรือนจำจังหวัดสิงห์บุรี
- เรือนจำกลางฉะเชิงเทรา	- เรือนจำกลางระยอง

2. ต้นแบบเงิน ได้แก่

- เรือนจำกลางพัทลุง	- เรือนจำพิเศษพัทยา
- เรือนจำกลางขอนแก่น	- เรือนจำจังหวัดชัยภูมิ
- เรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร	- เรือนจำจังหวัดหนองบัวลำภู

3. รักษามาตรฐานพร้อมเป็นต้นแบบเงิน ปีที่ 2 ได้แก่

- เรือนจำกลางคลองไผ่	- เรือนจำจังหวัดสระบุรี

4. รักษามาตรฐานพร้อมเป็นต้นแบบเงิน ปีที่ 1 ได้แก่

- เรือนจำกลางอุดรธานี	- เรือนจำกลางกำแพงเพชร
- ทัณฑสถานหญิงชลบุรี	- เรือนจำกลางนครราชสีมา
- เรือนจำกลางนครศรีธรรมราช	- เรือนจำจังหวัดบึงกาฬ
- ทัณฑสถานหญิงเชียงใหม่	- ทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง
- ทัณฑสถานหญิงกลาง	- เรือนจำจังหวัดภูเก็ต
- เรือนจำกลางเชียงราย	- เรือนจำกลางสมุทรสงคราม
- เรือนจำอำเภอนางรอง	- เรือนจำกลางพิษณุโลก
- เรือนจำกลางสุราษฎร์ธานี	- เรือนจำจังหวัดนครราชสีมา

5. ดีเด่น ได้แก่

- เรือนจำกลางยะลา
- เรือนจำกลางนครปฐม
- เรือนจำกลางนครพนม
- เรือนจำกลางราชบุรี
- เรือนจำกลางสมุทรปราการ
- เรือนจำกลางอุบลราชธานี
- เรือนจำจังหวัดพังงา
- เรือนจำจังหวัดสกลนคร
- เรือนจำจังหวัดระนอง
- เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม
- เรือนจำจังหวัดอุดรดิตถ์
- เรือนจำจังหวัดเพชรบูรณ์
- เรือนจำจังหวัดพิจิตร
- เรือนจำจังหวัดสุพรรณบุรี
- เรือนจำอำเภอฝาง
- เรือนจำอำเภอนาหวี
- เรือนจำอำเภอชัยบาดาล
- ทณฑสถานหญิงนครราชสีมา

นอกจากนี้ เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2566 กรมราชทัณฑ์ยังได้จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน TO BE NUMBER ONE ในเรือนจำ เพื่อเป็นการเสริมสร้างประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ให้มีความรู้และทักษะในการให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับโทษและพิษภัยของยาเสพติด

บทที่

6

หลักที่ 2

การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตามมาตรฐานสากล

หลักที่ 2 การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตามมาตรฐานสากล

ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 อธิบดีกรมราชทัณฑ์ได้กำหนดนโยบายด้านการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังให้เป็นมาตรฐาน เพื่อเป็นการเน้นย้ำให้บุคลากรกรมราชทัณฑ์ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติภารกิจของกรมราชทัณฑ์ทั้งด้านการควบคุมดูแล และการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง โดยนอกจากจะต้องปฏิบัติตามมาตรฐานที่กรมราชทัณฑ์กำหนด อาทิ มาตรฐานความโปร่งใส 5 ด้าน มาตรฐานเรือนจำ 10 ด้าน จะต้องยกระดับให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานสากลที่เกี่ยวข้องอีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังฉบับปรับปรุง (ข้อกำหนดแมนเดลลา) และข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงและมาตรการที่มีใช้การคุมขังสำหรับผู้กระทำผิดหญิง (ข้อกำหนดกรุงเทพ) เพื่อให้สามารถนำมาใช้เป็นกรอบแนวทางในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องและเป็นมืออาชีพ ซึ่งถือได้ว่าประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง โดยกรมราชทัณฑ์มีการจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงาน (Standard Operating Procedures - SOPs) และการประกาศใช้มาตรฐานความจุพื้นที่นอนผู้ต้องขัง 1.6 ตารางเมตรต่อคน ในเรือนจำและทัณฑสถานทั่วประเทศ แต่ควรที่จะมีการขับเคลื่อนนโยบายเน้นหนักในเรื่องนี้ต่อไป ดังนั้น ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 อธิบดีกรมราชทัณฑ์จึงได้กำหนดนโยบายหลักที่ 2 การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตามมาตรฐานสากล โดยมุ่งเน้นการขับเคลื่อนภารกิจของกรมราชทัณฑ์ให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานสากลและยกระดับให้มีคุณภาพ โดยมีผลการขับเคลื่อนงานที่สำคัญดังนี้

1) การขับเคลื่อนการดำเนินงานตามข้อกำหนดแมนเดลลา (Mandela Rules)

กรมราชทัณฑ์ ได้มีการขับเคลื่อนการดำเนินงานและพัฒนาเรือนจำตามข้อกำหนดแมนเดลลา (Mandela Rules) มาตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 โดยเริ่มจากการขับเคลื่อนเรือนจำต้นแบบตามข้อกำหนดแมนเดลลา ก่อนนำไปปรับใช้กับเรือนจำและทัณฑสถานทั่วประเทศ ปัจจุบันมีเรือนจำนำร่องต้นแบบรวมทั้งสิ้น 7 แห่ง ได้แก่ เรือนจำพิเศษธนบุรี เรือนจำจังหวัดอุทัยธานี เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร เรือนจำกลางสมุทรปราการ เรือนจำกลางชลบุรี เรือนจำกลางเชียงราย และเรือนจำกลางสงขลา อีกทั้งยังจัดให้มีการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในเรือนจำและทัณฑสถานและมีการดำเนินการปรับปรุง

แบบประเมินสำหรับประเมินผลการปฏิบัติตามข้อกำหนดแมนเดลา เพื่อนำมาใช้ในการประเมินผลการปฏิบัติงานของเรือนจำและทัณฑสถานทั่วประเทศ รวมไปถึงการผลักดันให้โครงการพัฒนาระบบตรวจสอบประเมินมาตรฐานขั้นต่ำแห่งองค์การสหประชาชาติ เป็นหนึ่งในโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ของกรมราชทัณฑ์ เพื่อให้กรมราชทัณฑ์ได้รับการสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานตามข้อกำหนดแมนเดลาอีกด้วย

2) การขับเคลื่อนการดำเนินงานตามข้อกำหนดกรุงเทพ (Bangkok Rules)

ข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงและมาตรการที่มีใช้การคุมขังสำหรับผู้กระทำผิดหญิง (United Nations Rules for the Treatment of Women Prisoners and Non-Custodial Measures for Women Offenders) หรือ ข้อกำหนดกรุงเทพ (Bangkok Rules) เกิดขึ้นภายหลังที่องค์การสหประชาชาติโดยที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติ สมัยที่ 65 ได้ลงความเห็นเมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2553 ให้เป็นมาตรฐานในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิง ที่ยอมรับกันในระดับสากล เพื่อให้ประเทศต่าง ๆ ได้ยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงและผู้กระทำผิดหญิง โดยคำนึงถึงความแตกต่างทางด้านเพศสภาวะ

ของผู้หญิงในเรือนจำและเด็กติดผู้ต้องขัง หลังจากการรับรองข้อกำหนดกรุงเทพ นานาประเทศรวมถึงประเทศไทย องค์การระหว่างประเทศ หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมได้ริเริ่มส่งเสริมให้มีการนำเอาข้อกำหนดกรุงเทพไปปรับใช้ แนวคิดการพัฒนาข้อกำหนดกรุงเทพตั้งอยู่บนหลักการที่ว่า ผู้ต้องขังหญิงและผู้กระทำผิดหญิงมีความต้องการเฉพาะด้านที่ต่างไปจากผู้ต้องขังชาย และเนื่องจากผู้ต้องขังหญิงเป็นประชากรกลุ่มน้อยในกระบวนการยุติธรรม ทำให้เรือนจำในประเทศต่าง ๆ มักถูกออกแบบขึ้นโดยมิได้คำนึงถึงความต้องการเฉพาะด้านของผู้หญิง อาทิ เรื่องสุขอนามัย สุขภาพผู้หญิง การดูแลเด็กติดผู้ต้องขังทำให้การดูแลผู้ต้องขังหญิงในหลายประเทศ ยังขาดความละเอียดอ่อนด้านเพศสภาพ (gender sensitivity)

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 กรมราชทัณฑ์ได้กำหนดแผนขับเคลื่อนเรือนจำต้นแบบตามข้อกำหนดกรุงเทพ (Bangkok Rules) แบบเฉพาะเจาะจงของกรมราชทัณฑ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาศักยภาพในด้านการควบคุมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังหญิงตามหลักสากล โดยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายไปยังเรือนจำระดับอำเภอ ที่มีแดนหญิงขนาดเล็ก จำนวนทั้งสิ้น 10 แห่ง ได้แก่ เรือนจำอำเภอหล่มสัก เรือนจำอำเภอสีคิ้ว เรือนจำอำเภอสวรรคโลก เรือนจำอำเภอธัญบุรี เรือนจำอำเภอเกาะสมุย เรือนจำอำเภอหลังสวน เรือนจำอำเภอนางรอง เรือนจำอำเภอบัวใหญ่ เรือนจำอำเภอกันทรลักษ์ และเรือนจำอำเภอสว่างแดนดิน

นอกจากนี้ ได้กำหนดให้เรือนจำทัณฑสถาน ที่ควบคุมผู้ต้องขังหญิงทั่วประเทศ จำนวน 107 แห่ง ขับเคลื่อนการดำเนินงานตามข้อกำหนดกรุงเทพ (Bangkok Rules) พร้อมทั้งประเมินผลการปฏิบัติตามแบบ ประเมินการปฏิบัติของเรือนจำตามข้อกำหนดกรุงเทพ ซึ่งจัดทำโดย Penal Reform International (PRI) แพลและปรับปรุงโดยสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน) หรือ TIJ เป็นเครื่องมือ สำหรับใช้ในการปฏิบัติงาน โดยแบบประเมิน มีทั้งหมด 153 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน คิดเป็น 153 คะแนน โดยแบ่งออกเป็น 9 หมวด ได้แก่ 1) ด้านนโยบายเรือนจำ 2) ด้านการรับตัว/การลงทะเบียน 3) ด้านสุขอนามัย/ การบริการด้านสุขภาพ 4) ด้านความปลอดภัยและความมั่นคง 5) ด้านการติดต่อกับโลกภายนอก 6) ด้านการ จำแนกลักษณะและการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังเป็นรายบุคคล 7) ด้านผู้ต้องขังลักษณะพิเศษ (ผู้ต้องขังชาวต่างชาติ ชนกลุ่มน้อย และผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี) 8) ด้านผู้ต้องขังหญิงตั้งครรภ์/ ผู้ต้องขังหญิงให้นมบุตร/ผู้ต้องขังหญิง ที่มีบุตรติด และ 9) ด้านเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย

3) การควบคุมดูแลผู้ต้องขัง

3.1) การป้องกันการเสียชีวิตของผู้ต้องขังภายในเรือนจำ

ภารกิจสำคัญของกรมราชทัณฑ์นอกเหนือจากการควบคุมผู้ต้องขังมิให้แหกหักหลบหนี กรมราชทัณฑ์จะต้องดูแลผู้ต้องขังให้มีคุณภาพชีวิต สภาพความเป็นอยู่ที่ดีสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไม่ละเมิดสิทธิ ไม่รีดไถทุบตีผู้ต้องขัง และจะต้องมีมาตรการควบคุมผู้ต้องขังที่มีประสิทธิภาพ โดยหนึ่งในประเด็นที่กรมราชทัณฑ์เน้นย้ำคือ อัตราการเสียชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำ โดยเฉพาะกรณีการเสียชีวิตโดยผิดธรรมชาติของผู้ต้องขัง/ผู้ต้องกักขัง ที่ได้กำหนดเป็นตัวชี้วัดการปฏิบัติงานของผู้บัญชาการเรือนจำและผู้อำนวยการทัณฑสถาน โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 มีสถิติการเสียชีวิตผิดธรรมชาติในเรือนจำทัณฑสถานทั่วประเทศ 28 ราย (ข้อมูล ณ เดือนมิถุนายน 2566) คิดเป็นร้อยละ 0.01 ของจำนวนผู้ต้องขังทั้งหมด 239,910 ราย (ข้อมูล ณ วันที่ 13 กันยายน 2566)

3.2) ความมั่นคงปลอดภัย และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของเรือนจำ

ความมั่นคงของเรือนจำถือเป็นสิ่งสำคัญเพื่อป้องกันการก่อจลาจลหรือก่อเหตุร้าย/ความไม่สงบ หรือเกิดการลักลอบนำสิ่งของต้องห้ามเข้าสู่เรือนจำ โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 กรมราชทัณฑ์ได้จัดทำโครงการปรับปรุงรั้วไฟฟ้าแรงสูงเสริมความมั่นคงให้แก่เรือนจำทัณฑสถาน จำนวน 17 แห่ง รวมทั้งการจัดหาเทคโนโลยีสนับสนุนการควบคุมผู้ต้องขัง (Smart Prison) ได้แก่ กล้องวงจรปิด วิทยุสื่อสาร นาฬิกายาม (Guard Tour) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ควบคุมและเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานเรือนจำ ในการปฏิบัติหน้าที่เวรยามรักษาการณ์ในตอนกลางคืน และมีการคัดย้ายผู้ต้องขังพฤติกรรมไปควบคุมไว้ในแดนความมั่นคงสูงสุด เรือนจำความมั่นคงสูงสุด เนื่องจากมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับโทรศัพท์มือถือ ยาเสพติด ดื้อด้านยากต่อการปกครอง กระทำตัวเป็นผู้มีอิทธิพล หรือมีพฤติกรรมที่ต้องคุมขังดูแลเป็นพิเศษในระหว่างที่ถูกคุมขัง ในเรือนจำความมั่นคงสูงสุด จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ เรือนจำกลางเขาบิน เรือนจำกลางระยอง เรือนจำกลางนครศรีธรรมราช เรือนจำกลางคลองไผ่ และเรือนจำกลางพิษณุโลก อันเป็นไปตามระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการคุมขังและปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในแดนความมั่นคงสูงสุด และเรือนจำความมั่นคงสูงสุด พ.ศ. 2561

รวมถึงติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โทรศัพท์มือถือ และสิ่งของต้องห้าม โดยมีการดำเนินการจุดตรวจค้นสิ่งของต้องห้าม ไม่พบสิ่งของต้องห้ามในเรือนจำ คิดเป็นร้อยละ 99.96

อีกทั้งยังได้มีการประเมินความสะอาดและเป็นระเบียบสวยงามของเรือนจำ เพื่อสุขภาพอนามัยของผู้ต้องขังที่อาศัยอยู่ ป้องกันโรคภัยไข้เจ็บที่มาจากความไม่สะอาด และยังเป็นการใช้สอยประโยชน์จากสถานที่ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพอีกด้วย

3.3) การกำหนดมาตรฐานความจุพื้นที่นอนผู้ต้องขัง 1.6 ตารางเมตรต่อคน ในเรือนจำทัณฑสถานทั่วประเทศ

ดังที่ทราบกันดีว่า ในปีงบประมาณที่ผ่านมา กรมราชทัณฑ์ได้เริ่มต้นปรับใช้ความจุพื้นที่นอนผู้ต้องขังในเรือนจำทัณฑสถานทั่วประเทศ จากเดิม 1.2 ตารางเมตรต่อคน เป็น 1.6 ตารางเมตรต่อคน โดยปัจจุบันกรมราชทัณฑ์ได้ประกาศใช้อัตราความจุผู้ต้องขัง (รอบ 2/2566) ที่อัตราส่วน 1.6 ตารางเมตรต่อคน โดยให้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2566 จนถึง 30 พฤศจิกายน 2566 รวมมีพื้นที่นอนในเรือนจำและทัณฑสถานทั่วประเทศจำนวน 381,940.33 ตารางเมตร แบ่งเป็นพื้นที่นอนผู้ต้องขังชาย 328,049.99 ตารางเมตร และพื้นที่นอนผู้ต้องขังหญิง 53,890.34 ตารางเมตร สามารถรองรับผู้ต้องขังทั่วประเทศได้ 238,595 คน แบ่งเป็นผู้ต้องขังชาย 204,971 คน และผู้ต้องขังหญิง 33,624 คน

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 กรมราชทัณฑ์จึงได้มีนโยบายให้มีการเกลี้ยย้ายผู้ต้องขัง โดยให้ใช้อัตรာความจุเต็มที่ (1.2 ตร.ม./คน) ในการเกลี้ยย้าย เพื่อบรรเทาความแออัดไม่ให้มีมาก อยู่ที่เรือนจำใดเรือนจำหนึ่ง โดยปัจจุบันมีเรือนจำและทัณฑสถาน จำนวน 113 แห่ง ที่มีผู้ต้องขังไม่เกิน อัตรာความจุ 1.6 ตารางเมตรต่อคน

3.4) การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ในด้านการควบคุมผู้ต้องขังร่วมกับหน่วยงานภายนอก

เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ในด้านการควบคุมผู้ต้องขังร่วมกับนานาชาติประเทศ ในปีนี้ กรมราชทัณฑ์ ได้ส่งทีมเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการพิเศษ กองทัณฑวิทยา เข้าร่วมนำเสนอผลงานและทดสอบ ความสามารถทางยุทธวิธีในงานราชทัณฑ์ภูมิภาคอาเซียน Asia Prisons Lockdown Challenge 2023 ณ ประเทศสิงคโปร์ ในระหว่างวันที่ 20 - 26 สิงหาคม 2566 โดยมีผู้เข้าร่วมทดสอบ 9 ทีม จาก 8 ประเทศ แบ่งเป็น 4 รายการ ได้แก่ ข้ามอุปสรรคและสิ่งกีดขวาง (Team Obstacle) ทีมนักแม่นปืน (Sharpshooters) การระงับเหตุจลาจล (Mayhem in the Yard) การค้นหาช่วยเหลือตัวประกัน (Search and Rescue) ทั้งนี้ ทีมราชทัณฑ์ไทย ได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ 2 ในรายการทีมนักแม่นปืน (Sharpshooters)

นอกจากนี้ ในการประชุมคณะกรรมการว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญา (CCPCJ) สมัยที่ 32 ระหว่างวันที่ 22 – 26 พฤษภาคม 2566 ณ ศูนย์การประชุมนานาชาติ กรุงเวียนนา สาธารณรัฐออสเตรีย กรมราชทัณฑ์โดยอธิบดีกรมราชทัณฑ์ พร้อมคณะผู้แทนกรมราชทัณฑ์ ได้รับเกียรติในฐานะผู้แทนประเทศไทยให้เป็นผู้กล่าวถ้อยแถลงที่ 7 เมื่อวันพุธที่ 24 พฤษภาคม 2566 ในหัวข้อ “การปรับใช้มาตรฐานการปฏิบัติแห่งสหประชาชาติในการป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญา (Use and Application of United Nations Standards and Norms in Crime Prevention and Criminal Justice)” ซึ่งได้กล่าวถึงความมุ่งมั่นของกรมราชทัณฑ์ในการส่งเสริมการปรับใช้มาตรฐานการปฏิบัติแห่งสหประชาชาติในการปฏิบัติงานของกรมราชทัณฑ์ไทย อันเป็นพื้นฐานสำคัญในดูแลผู้ต้องขังให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลและหลักสิทธิมนุษยชน รวมถึงพัฒนางานราชทัณฑ์ให้มีความทันสมัย ในการนี้ยังได้กล่าวสนับสนุนร่างข้อมติที่ 3 เรื่อง การลดการกระทำผิดซ้ำผ่านกระบวนการพัฒนาพฤติกรรมนิสัยและการคืนคนดีกลับสู่สังคม (Reducing reoffending through rehabilitation and reintegration)

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 กรมราชทัณฑ์ยังได้ริเริ่มความร่วมมือในการร่วมกันพัฒนางานราชทัณฑ์ระหว่างประเทศไทยและประเทศอังกฤษ โดยสถานเอกอัครราชทูตอังกฤษประจำประเทศไทยได้เชิญกรมราชทัณฑ์ไทยเดินทางไปยังประเทศอังกฤษ ในระหว่างวันที่ 31 ตุลาคม ถึง 4 พฤศจิกายน 2565 เพื่อหารือเกี่ยวกับนโยบายด้านงานราชทัณฑ์ โดยได้เข้าพบผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงยุติธรรมอังกฤษ (UK Ministry of Justice) ผู้ตรวจราชการเรือนจำ (His Majesty's Inspectorate of Prisons – HMIP) และกรมราชทัณฑ์และการคุมประพฤติอังกฤษ (His Majesty's Prison and Probation Service – HMPPS) อีกทั้ง ยังได้เยี่ยมชมเรือนจำประเภทต่าง ๆ รวมถึงวิทยาลัยฝึกอบรมข้าราชการราชทัณฑ์ของประเทศไทย

ทั้งนี้ กรมราชทัณฑ์ได้หารือร่วมกับสถานเอกอัครราชทูตอังกฤษประจำประเทศไทย ซึ่งได้ร่วมกันกำหนดกรอบความร่วมมือในการพัฒนางานราชทัณฑ์แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่

- 1) การพัฒนาการฝึกอบรมข้าราชการราชทัณฑ์ (Training Needs Assessment- TNA)
- 2) การพัฒนาระบบการตรวจราชการ (Robust and Reliable Inspectorate Function)
- 3) การบริหารจัดการพื้นที่ในเรือนจำ (Space Management)
- 4) การจำแนกลักษณะและการประเมินความเสี่ยงผู้ต้องขัง (Prisoner Classification and Risk Assessment)

ต่อมา เพื่อเป็นการดำเนินการตามกรอบความร่วมมือข้างต้น ทางภาษาอังกฤษได้ส่งผู้แทนระดับสูงมาเยือนกรมราชทัณฑ์ไทย เพื่อศึกษาระบบงานราชทัณฑ์ไทยและกระบวนการบริหารจัดการเรือนจำพร้อมด้วยปัญหาอุปสรรค และความท้าทายต่าง ๆ ระหว่างวันที่ 7 – 17 มีนาคม 2566 ภายหลังที่คณะผู้แทนจากประเทศอังกฤษได้หารือเชิงลึก เรียนรู้และศึกษาระบบงานราชทัณฑ์ไทย ได้มีข้อเสนอแนะเบื้องต้นเพื่อการพัฒนาทางราชทัณฑ์อย่างยั่งยืนและเป็นรูปธรรม 6 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนารูปแบบและวิธีการตรวจราชการ 2) การพัฒนา ทบทวนและปรับปรุงหลักสูตรการฝึกอบรมข้าราชการราชทัณฑ์ 3) การกำหนดมาตรฐานที่พึงประสงค์ควบคู่ไปกับมาตรฐานขั้นต่ำของเรือนจำ 4) การส่งเสริมการปล่อยตัวผู้ต้องขังก่อนครบกำหนดโทษ 5) การนำการประเมินความเสี่ยงผู้ต้องขังมาใช้ประกอบการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง 6) การประชาสัมพันธ์และส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีของกรมราชทัณฑ์ และกำหนดแผนการดำเนินการในระยะแรกเริ่ม โดยพุ่งประเด็นไปที่การพัฒนารูปแบบและวิธีการตรวจราชการ กรมราชทัณฑ์จึงได้รับคำเชิญให้เดินทางไปเข้าร่วมภารกิจด้านการตรวจราชการเรือนจำ (Prison Audit and Review) ของคณะผู้ตรวจราชการเรือนจำ (HMIP) โดยมีคณะผู้แทนกรมราชทัณฑ์เข้าร่วมระหว่างวันที่ 15 – 23 กรกฎาคม 2566

และทางภาษาอังกฤษได้มาเยือนกรมราชทัณฑ์อีกครั้งเมื่อระหว่างวันที่ 21 สิงหาคม - 1 กันยายน 2566 และระหว่างวันที่ 18 - 29 กันยายน 2566 เพื่อศึกษาเชิงลึก พร้อมให้ข้อเสนอแนะการดำเนินงานต่อกรมราชทัณฑ์ในการวางแผนการดำเนินงานด้านการประเมินความเสี่ยงผู้ต้องขัง (Risk Management) และการจัดทำแผนสำหรับการบริหารสถานการณ์ฉุกเฉิน และการป้องกันและระงับเหตุในเรือนจำ (Incident Management and Contingency Plan) และร่วมปรับปรุงมาตรฐานเรือนจำเพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับตรวจราชการเรือนจำของไทย

นอกจากนี้ เมื่อวันที่ 21 - 22 มิถุนายน 2566 อธิบดีกรมราชทัณฑ์พร้อมคณะผู้แทนกรมราชทัณฑ์เข้าเยี่ยมชมการระออธิบดีกรมราชทัณฑ์เวียดนาม ณ กรุงเทพมหานคร สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม โดยได้เข้าเยี่ยมชมกิจการเรือนจำจังหวัด Quang Ninh และเรือนจำจังหวัด Ninh Khanh โดยได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์เรื่องการบริหารจัดการเรือนจำ การบริหารจัดการเวรยาม การบริหารจัดการความต้องการขั้นพื้นฐานของผู้ต้องขัง การฝึกวิชาชีพด้านอุตสาหกรรม การรักษาพยาบาลขั้นพื้นฐานภายในเรือนจำ แนวทางปฏิบัติที่ดี ปัญหาอุปสรรค และความท้าทายในงานราชทัณฑ์ในยุคปัจจุบัน

4) การพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง

กรมราชทัณฑ์มีภารกิจหนึ่งที่สำคัญ คือ การแก้ไขฟื้นฟูพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นพลเมืองดี โดยการให้การศึกษา การฝึกวิชาชีพ การพัฒนาจิตใจ รวมทั้งการจัดโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังแต่ละคนอย่างเหมาะสมตามลักษณะสาเหตุ พฤติกรรมและประเภทของการกระทำซึ่งโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังประเภทต่าง ๆ โดยมุ่งเน้นให้ผู้ต้องขังสามารถเปลี่ยนแปลงตนเองไปในทางที่ดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนาด้านการศึกษาศาสนาและการพัฒนาจิตใจ และการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย เพื่อส่งต่อผู้ก้าวพลาดให้สามารถกลับคืนสู่สังคมโดยไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำ โดยกำหนดให้เรือนจำจัดโปรแกรมหรือกิจกรรมการบำบัดและแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัยที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ต้องขัง ซึ่งมีผลการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

4.1) การจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง

กรมราชทัณฑ์ได้ดำเนินการจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง (Standard operating procedures for prisoner rehabilitation) ขึ้น เพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง มีความเป็นปัจจุบันสอดคล้องกับสภาพสังคมและหลักสิทธิมนุษยชน รวมถึงมาตรฐานและข้อกำหนดระหว่างประเทศ ที่เป็นข้อค้ำประกันการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ตลอดจนเสริมสร้างการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังอย่างมีอาชีวะตามหลักสากล โดยเมื่อระหว่างวันที่ 13 – 14 มีนาคม 2566 อธิบดีกรมราชทัณฑ์ ได้เป็นประธานในพิธีเปิดโครงการสัมมนา การจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง โดยมีผู้บริหารเรือนจำและทัณฑสถาน เข้าร่วมการสัมมนาเพื่อร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัญหา และหาแนวทางแก้ไขปรับปรุงพัฒนากระบวนการทำงาน เพื่อรวบรวมเป็นคู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน SOPs ด้านการพัฒนาพฤตินิสัย สำหรับเรือนจำและทัณฑสถาน ทั่วประเทศใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานที่ถูกต้อง และมีทิศทางเดียวกัน

4.2) การเปิดเรือนจำอุตสาหกรรม (ชลบุรี)

การจัดตั้งเรือนจำอุตสาหกรรม ถือเป็นผลสำเร็จของกรมราชทัณฑ์ที่น่าภาคภูมิใจ ในการฝึกทักษะการทำงานให้แก่ผู้ต้องขัง โดยใช้เวลาดำเนินการยาวนานถึง 4 ปี กว่าที่จะมาเป็นเรือนจำอุตสาหกรรมแห่งแรกในวันนี้ โดยมีลักษณะการจัดตั้งโรงงานที่อยู่ภายนอกเรือนจำ และเรือนนอนสำหรับผู้ต้องขังที่ออกทำงานโดยเฉพาะ ซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อลดการใช้แรงงานผู้ต้องขังในการผลิตที่เคยเกิดปัญหาเรื่องเรียนการจ้างงานผู้ต้องขังที่รายได้น้อยส่งผลให้ได้รับเงินปันผลไม่เหมาะสมกับงานที่ทำ เช่น การถักแห อวน ที่ไม่สามารถเสริมสร้างทักษะในการทำงานได้อย่างแท้จริง และถือเป็นการใช้แรงงานผู้ต้องขังซึ่งถือเป็นผู้ด้อยโอกาสทางสังคม กรมราชทัณฑ์จึงได้มีการยกเลิกการจ้างแรงงานในลักษณะดังกล่าว และหันมาพัฒนาเพื่อเตรียมผู้ต้องขังเข้าสู่อาชีพในระบบอุตสาหกรรมหลังพ้นโทษที่มีรายได้ตามมาตรฐานแรงงานขั้นต่ำ โดยเมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2566 นางพงษ์สวาท นิละโยธิน ปลัดกระทรวงยุติธรรม เป็นประธานในพิธีเปิด ณ ศูนย์เตรียมการก่อนปล่อยเพื่อฝึกวิชาชีพอุตสาหกรรม เรือนจำชั่วคราวบ้านบึง เรือนจำกลางชลบุรี โดยในระยะที่ 2 กรมราชทัณฑ์ได้กำหนดแผนการดำเนินการให้ครบทุกเขต ในลักษณะ 1 เขต 1 เรือนจำอุตสาหกรรมต่อไป

4.3) การพัฒนาจิตใจ

ในด้านการพัฒนาจิตใจและการอบรมตามหลักศาสนา กรมราชทัณฑ์ได้ให้เรือนจำและทัณฑสถาน จำนวน 137 แห่ง (ยกเว้นสถานกักขัง 4 แห่ง) จัดอบรมโครงการพัฒนาจิตใจผู้ต้องขัง “หลักสูตร ศักดิ์สาศมาธิ” ตามแนวทางของสมเด็จพระญาณวชิโรดม (หลวงพ่อวิริยงค์ สิริธโร) รวมถึงจัดโครงการประกวดสวดมนต์หมู่สรรเสริญพระรัตนตรัย ทำนองสรภัญญะ ซึ่งถวายพระราชทาน สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ 20 กรกฎาคม 2566 ณ วัดเสมียนนารี พระอารามหลวง แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร โดยมีพระครูประทีปธรรมพินิต วัดจันทาราม พระมหาเอกชัย ภาสโก วัดอนงคาราม พระมหากิตติพัทธ์ ยติธโร วัดศรีประวัติ เป็นกรรมการตัดสิน การประกวดประเภททีมหมู่ผู้ต้องขังชาย และมีพระกิตติวงศวิเทศ วัดราชโอรสาราม พระมหาถนอม ธีรจิตโต วัดอนงคารามพระมหาบุญนาน อภิญาโน วัดเวฬุราชิม เป็นกรรมการตัดสินการประกวดประเภททีมหมู่ผู้ต้องขังหญิง ผลการประกวดสวดมนต์หมู่สรรเสริญพระรัตนตรัย ทำนองสรภัญญะ ซึ่งถวายพระราชทาน สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ดังนี้

ประเภททีมหมู่ผู้ต้องขังชาย

รางวัลชนะเลิศ ได้แก่ เรือนจำกลางชลบุรี รับถวายพระราชทาน และเงินรางวัล
รางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ 1 ได้แก่ เรือนจำกลางเขabin รับถว้ยรางวัล และเงินรางวัล
รางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ 2 ได้แก่ เรือนจำกลางตาก รับถว้ยรางวัล และเงินรางวัล
รางวัลชมเชย ได้แก่ เรือนจำกลางขอนแก่น รับถว้ยรางวัล

ประเภททีมหมู่ผู้ต้องขังหญิง

รางวัลชนะเลิศ ได้แก่ ทัณฑสถานหญิงกลาง รับถว้ยพระราชทาน และเงินรางวัล
รางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ 1 ได้แก่ เรือนจำกลางนครปฐม รับถว้ยรางวัล และเงินรางวัล
รางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ 2 ได้แก่ เรือนจำอำเภอกันทรลักษ์ รับถว้ยรางวัล และเงินรางวัล
รางวัลชมเชย ได้แก่ ทัณฑสถานหญิงสงขลา รับถว้ยรางวัล

4.4) การจัดการศึกษาให้แก่ผู้ต้องขัง

การศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาพฤตินิสัยให้กับผู้ต้องขังได้เกิดความภาคภูมิใจ และเห็นคุณค่าในตนเอง และนำไปต่อยอดในการประกอบอาชีพต่าง ๆ ภายหลังพ้นโทษ ที่ผ่านมา กรมราชทัณฑ์ได้ให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้การศึกษาแก่ผู้ต้องขังตั้งแต่ระดับผู้ไม่รู้หนังสือ จนถึงระดับปริญญาตรี โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 มีผู้ต้องขังเข้าร่วมโครงการทั้งสิ้น 39,738 คน แบ่งออกเป็น

- 1) การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 17,047 คน
- 2) การศึกษาวิชาชีพ (ปวช./ปวส.) จำนวน 4,836 คน
- 3) หลักสูตรการศึกษาวิชาชีพระยะสั้น (30 ชม.ขึ้นไป) จำนวน 12,524 คน
- 4) ระดับอุดมศึกษา จำนวน 3,331 คน

สำหรับการจัดการศึกษาในระดับระดับอุดมศึกษาแก่ผู้ต้องขัง นับตั้งแต่ปี 2527 กรมราชทัณฑ์ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชเสมอมา โดยจนถึงปัจจุบัน มีผู้ต้องขังสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชแล้วกว่า 2,870 ราย ซึ่งในปีการศึกษา พ.ศ. 2558 - 2566 มีผู้ต้องขังสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี จากเรือนจำและทัณฑสถานทั่วประเทศ จำนวน 33 ราย กรมราชทัณฑ์จึงได้จัดงานฉลองปริญญาผู้ต้องขังบัณฑิตมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชขึ้น เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2566 ณ ทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง หลังจากที่มีได้จัดงานมาเป็นเวลานานเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด - 19

4.5) งานจัดแสดงผลงานผลิตภัณฑ์ราชทัณฑ์

สินค้าราชทัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์ราชทัณฑ์เป็นผลผลิตที่เกิดขึ้นจากการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังที่มีความเป็นมายาวนานกว่า 50 ปี โดยผลผลิตของแต่ละเรือนจำก็มีความแตกต่างในประเภทและหลากหลายรูปแบบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะท้องถิ่น ความรู้ภูมิปัญญา ทักษะฝีมือ เครื่องมือและอุปกรณ์เครื่องจักร รวมไปถึงขีดความสามารถของเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมด้านการฝึกวิชาชีพที่ผ่านมา กรมราชทัณฑ์ได้ดำเนินการจัดแสดงนิทรรศการผลิตภัณฑ์ราชทัณฑ์อย่างต่อเนื่องทุกปี โดยจัดแสดงในพื้นที่บริเวณหน้าเรือนจำกลางคลองเปรมซึ่งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 กรมราชทัณฑ์ได้ใช้พื้นที่ดังกล่าวในการก่อสร้างอาคารโรงพยาบาลราชทัณฑ์แห่งที่ 2 จึงทำให้กรมราชทัณฑ์ปรับแนวทางการจัดกิจกรรม โดยการประสานบูรณาการร่วมกับภาคเอกชนในการขอใช้พื้นที่จัดกิจกรรม อาทิ การจัดงาน “ราชทัณฑ์แฟร์ลักษณะงาน คราฟท์เครื่องเรือนไม้และของตกแต่งบ้าน” ในระหว่างวันที่ 21 – 30 มิถุนายน 2566 รวม 10 วัน ณ ลานหน้าศูนย์การค้าเซ็นทรัลรัตนวิเบศร์ ภายใต้แนวคิด “ลักษณะงานคราฟท์” ซึ่งหมายถึงการอนุรักษ์ อัตลักษณ์ งานไม้ ที่เป็นรูปแบบเฉพาะของผลิตภัณฑ์ราชทัณฑ์ “ลักษณะงานคราฟท์” เป็นการนำเสนอของคำพ้องเสียง “รักงานครับ” และ ลักษณะ คือ อัตลักษณ์ ที่มีลักษณะเฉพาะร่วมกันในรูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องเรือนไม้ และของตกแต่งบ้าน อาทิ ชุดรับแขกไม้ โต๊ะทำงาน ตู้ไม้ เตียงไม้ชุดสนามไม้ ภาพวาดจิตรกรรม งานศิลปะสำหรับแต่งบ้านที่คัดสรรมาจากเรือนจำและทัณฑสถานจำนวนรวม 18 แห่ง

นอกจากนี้ กรมราชทัณฑ์ ได้ดำเนินงานปรับปรุงภาพลักษณ์สินค้าและเพิ่มช่องทางในการจำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์ซึ่งเกิดจากการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังอย่างต่อเนื่องจากปีที่ผ่านมา ในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์สินค้าผู้ต้องขังผ่านช่องทางออนไลน์ และในปีนี้ได้จัดตั้งศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ราชทัณฑ์ ณ พิพิธภัณฑ์ราชทัณฑ์ กรมราชทัณฑ์ ภายใต้ชื่อร้าน “หับเผย”

5) การดำเนินงานตามมาตรฐานเรือนจำ 10 ด้าน

กรมราชทัณฑ์ ได้จัดทำมาตรฐานเรือนจำ 10 ด้านขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เรือนจำและทัณฑสถาน มีแนวทางการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยและสอดคล้องกับหลักการที่เป็นมาตรฐานสากล โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 เรือนจำและทัณฑสถาน จำนวน 142 แห่ง รายงานการผ่านเกณฑ์การประเมินมาตรฐานเรือนจำ 10 ด้าน

มาตรฐานเรือนจำ 10 ด้าน มีดังนี้

- ด้านที่ 1 มาตรฐานด้านการบริหารจัดการ
- ด้านที่ 2 มาตรฐานด้านบุคลากร
- ด้านที่ 3 มาตรฐานด้านอาคารสถานที่และรูปแบบทางกายภาพของเรือนจำ
- ด้านที่ 4 มาตรฐานด้านการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง
- ด้านที่ 5 มาตรฐานด้านการควบคุมผู้ต้องขังและการรักษาความปลอดภัย
- ด้านที่ 6 มาตรฐานด้านการศึกษาและการฝึกวิชาชีพ
- ด้านที่ 7 มาตรฐานด้านการทำงานและการใช้แรงงานของผู้ต้องขัง
- ด้านที่ 8 มาตรฐานด้านการรักษาระเบียบ และการลงโทษทางวินัยของผู้ต้องขัง
- ด้านที่ 9 มาตรฐานด้านการให้บริการผู้ต้องขัง
- ด้านที่ 10 มาตรฐานด้านกิจกรรม และการได้รับประโยชน์ของผู้ต้องขัง

บทที่

7

หลักที่ 3

การปรับปรุงระบบทัศนปฏิบัติ
ให้สอดคล้องกับหลักทฤษฎี

หลักที่ 3 การปรับปรุงระบบทัศนคติปฏิบัติ ให้สอดคล้องกับหลักทฤษฎีวิทยา

ภายหลังจากที่พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 19 พฤษภาคม 2560 ซึ่งเป็นการปรับปรุงกฎหมายราชทัณฑ์ทั้งฉบับอย่างเป็นระบบ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานราชทัณฑ์ โดยต่อมาได้มีการออกกฎกระทรวงและระเบียบข้อบังคับที่ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติราชทัณฑ์หลายฉบับ อย่างไรก็ตาม กระบวนการทำงานในบางขั้นตอนโดยเฉพาะระบบทัศนคติปฏิบัติยังมิได้มีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับกฎหมายฉบับปัจจุบันสมควรได้รับการปรับปรุงให้มีความสอดคล้องกับหลักทฤษฎีวิทยา และกระบวนการยุติธรรมที่พัฒนาไปตามยุคสมัย

1) กระบวนการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง

ในปัจจุบันนี้ กรมราชทัณฑ์ได้ดำเนินการปรับปรุงกระบวนการทัศนคติปฏิบัติในหลายขั้นตอน ซึ่งเป็นการเปลี่ยนภาพลักษณ์การดำเนินงานของกรมราชทัณฑ์ให้มีความทันสมัยมากยิ่งขึ้น เริ่มต้นตั้งแต่กระบวนการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง ซึ่งถือเป็นกระบวนการที่สำคัญที่สุด และต้องอาศัยความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายเกี่ยวข้อง ถือเป็นกระดุมเม็ดแรกที่จะต้องติดให้ถูก โดยเรือนจำจะต้องดำเนินการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังภายใน 30 วันภายหลังรับตัวเข้าใหม่ ด้วยแบบจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง (จน.1) แบบจำแนกลักษณะผู้ต้องขังพื้นฐานเพื่อการควบคุม (Screening – A) และแบบจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเพื่อการพัฒนาพฤตินิสัย (Rehabilitation Assessment–B) เพื่อให้เรือนจำสามารถทราบภูมิหลังและประเมินปัจจัยความเสี่ยงต่าง ๆ ของผู้ต้องขังทุกรายได้อย่างครบถ้วนรอบด้าน และใช้ประโยชน์ทั้งในการควบคุมดูแลและแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัยให้เกิดผลสำเร็จ ซึ่งเรือนจำและทัณฑสถานทุกแห่งสามารถดำเนินงานจำแนกลักษณะผู้ต้องขังได้ภายในกำหนดเวลาครบถ้วนทุกราย

กรมราชทัณฑ์ ยังได้กำหนดให้มีผู้แทนจากหน่วยงานภายนอก ไม่น้อยกว่า 2 หน่วยงาน เข้าร่วมในการประเมินพฤติกรรมผู้ต้องขังในขณะทำงานจำแนกลักษณะผู้ต้องขังประจำเรือนจำ เพื่อให้มีความเห็นที่หลากหลายจากสาขาวิชาชีพอีกด้วย โดยผลการดำเนินงานในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 พบว่าผู้ต้องขังร้อยละ 100 ได้รับการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังภายในเวลา 30 วันหลังรับตัวเข้าสู่เรือนจำ

2) กระบวนการจัดชั้น เลื่อนชั้น และลดชั้นนักโทษเด็ดขาด

กระบวนการลำดับถัดมา คือ การเลื่อนชั้น ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างหนึ่งของนักโทษเด็ดขาด ในระหว่างถูกคุมขังในเรือนจำโดยชั้นมีความสำคัญต่อนักโทษเด็ดขาดเป็นอย่างมาก เพราะนักโทษเด็ดขาดจะต้องพยายามประพฤติตนให้ดีขึ้น เพื่อให้ได้รับการพิจารณาเลื่อนชั้น และไม่กระทำผิดวินัย เพราะหากกระทำผิดวินัยจะถูกลงโทษลดชั้นและถูกตัดประโยชน์ที่ตนพึงจะได้รับ โดยประเด็นสำคัญที่กรมราชทัณฑ์ได้ขับเคลื่อนในเรื่องนี้ คือ การปรับปรุงกระบวนการจัดชั้นและเลื่อนชั้นนักโทษเด็ดขาด โดยให้ความสำคัญกับทัศนคติและความสำนึกผิดชอบชั่วดีในความผิดที่ตนได้กระทำความผิดและการกระตือรือร้นเต็มใจจะกลับตนเป็นพลเมืองดีของสังคมมากกว่าการเป็นผู้มีความประพฤติเรียบร้อยไม่ก่อความวุ่นวายในระหว่างต้องโทษ โดยดำเนินการต่อเนื่องจากปีงบประมาณที่ผ่านมาที่ได้เสนอแนวทางการประเมินเพื่อปรับชั้นของนักโทษเด็ดขาด

ตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการตรวจสอบการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการอภัยโทษ และข้อสั่งการของนายกรัฐมนตรี โดยได้ดำเนินการยกร่าง กฎกระทรวง ระบบการจัดชั้น การกำหนดประโยชน์ของนักโทษเด็ดขาด และเงื่อนไขที่นักโทษเด็ดขาดซึ่งได้รับการลดวันต้องโทษจำคุกหรือการพักการลงโทษและได้รับการปล่อยตัวต้องปฏิบัติ พ.ศ. โดยเป็นการแก้ไขสาระสำคัญในการยุบเลิกการเลื่อนชั้นกรณีผู้ต้องขังที่มีโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี และมีโทษจำคุกคดีเดียว เนื่องจากค้นพบว่า การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ต้องขังจะต้องมีการพัฒนาพฤติกรรมผ่านการอบรม การทำงาน หรือการทำกิจกรรมต่อเนื่องอย่างน้อย 6 เดือน ดังนั้น การเลื่อนชั้นผู้ต้องขังในกลุ่มนี้ซึ่งใช้ระยะเวลาในการดำเนินการทุก ๆ 4 เดือน อาจส่งผลต่อประสิทธิภาพในการพัฒนาตนเอง และกลายเป็นปัญหาที่ส่งผลต่อการสร้างความปลอดภัยให้แก่สังคมในที่สุด ทั้งนี้ อยู่ระหว่างการเสนอขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการราชทัณฑ์ต่อไป

3) ศึกษาแนวทางกำหนดสิทธิประโยชน์สอดคล้องกับลักษณะพฤติการณ์การกระทำผิดของผู้ต้องขัง

เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการดำเนินงานในสอดคล้องกับระบบการจัดชั้นที่จะการปรับเปลี่ยนรูปแบบต่อไปในอนาคต กรมราชทัณฑ์จึงได้พิจารณาและทบทวนกิจกรรมชี้วัดเฉพาะ (Performance Criteria) และปัจจัยเชิงบวก หรือกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาตนเองของผู้ต้องขังสำหรับการประเมินเพื่อปรับชั้น และกำหนดเป็นแนวทางจัดกิจกรรมเฉพาะและปัจจัยเชิงบวกสำหรับการดำเนินงานในเรือนจำ โดยคำนึงถึงการจัดสรรทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและสอดคล้องกับงบประมาณที่กรมราชทัณฑ์ได้รับในแต่ละปี กรมราชทัณฑ์จึงได้มีการทดสอบและจำลองรูปแบบการประเมินต่าง ๆ และวิเคราะห์ความเหมาะสมสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่มีความหลากหลาย และมีหน้าที่ในเรือนจำแตกต่างกัน อาทิ ผู้ต้องขังออกทำงานสาธารณะหรืองานนอกเรือนจำ ผู้ต้องขังกองงาน ผู้ต้องขังที่ปฏิบัติงานสุทธกรรม หรือผู้ต้องขังที่ต้องทำงานเฉพาะ เป็นต้น

4) การย้ายผู้ต้องขังให้สอดคล้องกับประเภทเรือนจำ

การย้ายผู้ต้องขังเป็นมาตรการหนึ่งสำหรับการควบคุมผู้ต้องขังตามอำนาจการควบคุม และอัตราความจุผู้ต้องขังของแต่ละเรือนจำและทัณฑสถานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการปฏิบัติงานปกครองและ การใช้ประโยชน์เรือนจำและทัณฑสถาน ให้เป็นไปตามหลักทัณฑวิทยาและสอดคล้องกับมาตรฐานสากลที่เกี่ยวข้อง

กรมราชทัณฑ์ได้มีนโยบายในการย้ายนักโทษเด็ดขาดหญิงในเรือนจำชายที่มีแดนหญิง และย้ายนักโทษเด็ดขาดหญิงที่อยู่ในทัณฑสถานหญิงที่มีจำนวนผู้ต้องขังหญิงแออัดเกินอัตราความจุมาตรฐานพื้นที่นอน 1.2 ตารางเมตร ไปคุมขังยังทัณฑสถานหญิงในเขตและใกล้เคียงตามภูมิภาค ที่มีจำนวนผู้ต้องขังไม่เกินความจุ และสามารถรองรับผู้ต้องขังได้ เพื่อให้ผู้ต้องขังหญิงได้รับการพัฒนาพฤตินิสัย เพื่อประโยชน์ในการแก้ไข ฟื้นฟูและพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังอย่างมีประสิทธิภาพ ตามหลักทัณฑวิทยา และข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงและมาตรการที่มีใช้การคุมขังสำหรับผู้กระทำผิดหญิงหรือข้อกำหนดกรุงเทพ (Bangkok Rules) โดยได้สั่งการให้เรือนจำและทัณฑสถาน จำนวน 6 แห่ง ย้ายนักโทษเด็ดขาดหญิง จำนวน 490 ราย ไปคุมขังยังทัณฑสถานหญิงในเขตและใกล้เคียงตามภูมิภาค

รวมทั้ง สำหรับนักโทษเด็ดขาดคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด กรณีที่มีประวัติติดยาเสพติด กรมราชทัณฑ์ได้กำหนดให้ย้ายระบายจากเรือนจำและทัณฑสถานทั่วประเทศที่มีจำนวนผู้ต้องขังแออัด เกินความจุมาตรฐานพื้นที่นอน 1.2 ตารางเมตร ไปคุมขังยังทัณฑสถานบำบัดพิเศษในเขตและใกล้เคียงตาม ภูมิภาคที่มีจำนวนผู้ต้องขังไม่เกินความจุและสามารถรองรับผู้ต้องขังได้ เพื่อประโยชน์ในการแก้ไข ฟื้นฟู และพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังให้ตรงตามลักษณะคดีได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยได้สั่งการให้เรือนจำทัณฑสถาน จำนวน 9 แห่ง ย้ายระบายนักโทษเด็ดขาดกลุ่มดังกล่าวจำนวนทั้งสิ้น 521 ราย (แยกเป็นชาย 350 ราย หญิง 171 ราย) ไปคุมขังยังทัณฑสถานบำบัดพิเศษในเขตและใกล้เคียงตามภูมิภาค

5) การพัฒนารูปแบบการส่งนักโทษเด็ดขาดออกทำงานสาธารณะภายนอกเรือนจำ

ต่อเนื่องมาจากการรื้อฟื้นการออกทำงานสาธารณะภายนอกเรือนจำเมื่อปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ที่ผ่านมา ในปีนี้กรมราชทัณฑ์ได้ส่งผู้ต้องขังออกทำงาน เพื่อทำความสะอาดท่อระบายน้ำทั้งในเขตกรุงเทพมหานครและส่วนภูมิภาคอย่างต่อเนื่อง ซึ่งได้ผลตอบรับ ที่ดีจากสังคมเป็นอย่างยิ่ง รวมถึงเป็นการสร้างขวัญกำลังใจ และเป็นการสร้างโอกาสทางสังคมให้กับผู้ต้องขังได้เป็นอย่างดี โดยผู้ต้องขังจะได้รับการลดวันต้องโทษจำคุก เท่ากับจำนวนวันที่ออกทำงาน พร้อมเงินรางวัลจากการทำงาน ตามสัญญาร้อยละ 70 ของผลกำไร ตลอดจนกรณีผู้ต้องขังได้บาดเจ็บ เจ็บป่วย หรือเสียชีวิตจากการทำงานจะได้รับเงินเยียวยา ตั้งแต่ 10,000 – 120,000 บาท อีกด้วย รวมถึงได้จัดตั้งศูนย์พัฒนาการทำงานผู้ต้องขัง (Center of Prisoner's Public Work Development) ตามข้อสั่งการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม โดยมีเรือนจำและทัณฑสถาน ที่นำร่อง จำนวน 70 แห่ง ซึ่งเป็นเรือนจำที่มีนักโทษเด็ดขาดที่ผ่านการพิจารณาจากคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาคัดเลือกนักโทษเด็ดขาดที่จะส่งให้ออกไปทำงานสาธารณะหรือทำงานอื่นใดเพื่อประโยชน์ของทางราชการ นอกเรือนจำ ในการนี้ กรมราชทัณฑ์ยังได้กำหนดนโยบาย “7 ห้าม 3 ให้ สร้างความปลอดภัย ห่วงใยการทำงาน” โดยหลักดังกล่าว เป็นข้อปฏิบัติของประชาชนผู้ได้พบเห็น เพื่อจะสามารถทำให้การทำงานของผู้ต้องขัง และการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อควรปฏิบัติสำหรับประชาชน
ในการทำงานสาธารณะและงานนอกเรือนจำของผู้ต้องขัง
Public Regulations on Prisoner Public Work

ห้าม 7 Don'ts

- ห้ามให้สุราหรือของมึนเมา
Do not give prisoners alcohol or other intoxicants.
- ห้ามให้ยาเสพติด
Do not give prisoners illicit drugs or volatiles.
- ห้ามให้เงินตรา
Do not give prisoners money.
- ห้ามให้ใช้เครื่องมือสื่อสาร
Do not allow prisoners to use your communication devices.
- ห้ามให้อาวุธหรือสิ่งของที่สามารถก่อเหตุร้าย
Do not give prisoners weapons.
- ห้ามให้ยานพาหนะ
Do not allow prisoners to use/ride your vehicle.
- ห้ามหยุดยั้งในลักษณะแจ้งข่าวร้าย หรือสร้างความปั่นป่วนในการทำงาน
Do not cause any disturbance to the prisoners while working.

ให้ 3 Do's

- ให้กำลังใจ
(Be supportive)
มอบรอยยิ้ม สร้างกำลังใจ ให้กลับตัวเป็นคนดีสู่สังคม
To smile and encourage them to support the prisoners' reintegration.
- ให้โอกาส
(Give them a chance)
ลองคิด ประเมินแบบองเปิดใจให้โอกาสผู้ท้อพลา กลับมาใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข
To welcome them back to our society and live happily together.
- ให้การยอมรับ
(Show your acceptance)
ขอรับการอยู่ร่วมสังคมเป็นหนึ่งกับพลเมือง ไม่แยก แยกตา เล็กๆ
To embrace them as a part of our community.

ผู้ฝ่าฝืนอาจถูกปรับจำคุก หรือปรับสูงสุดถึงสามปี หรือทั้งจำทั้งปรับ
 Violators may face prison sentences of up to 3 years or be fined up to 100,000 baht or both.

หน่วยงานราชการและอาสาสมัคร
 Government agencies and volunteers

นอกเหนือจากการทำงานสาธารณะตามสัญญาจ้างแล้ว กรมราชทัณฑ์ยังได้จัดส่งนักโทษเด็ดขาดออกทำงานสาธารณะในรูปแบบ CSR ด้วยเช่นกัน รวมไปถึงการให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียงที่ต้องการความช่วยเหลือ เช่น การซ่อมแซมบ้านเรือนประชาชนผู้ประสบเหตุโกดังพลูระเบิดมูโนะ จังหวัดนราธิวาส การป้องกันเหตุน้ำท่วม เป็นต้น

ยิ่งไปกว่านั้น กรมราชทัณฑ์ได้ร่วมกับหน่วยงานเครือข่ายในการพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงานภายนอกเรือนจำเพิ่มขึ้น โดยมุ่งเน้นการเสริมสร้างทักษะในการปฏิบัติงานและการเพิ่มความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน ได้แก่ การรับมอบเครื่องมือตรวจวัดไฟรั่วในน้ำ จากไฟฟ้านครหลวง จำนวน 40 เครื่อง เพื่อภารกิจในการนำนักโทษเด็ดขาดออกทำความสะอาดท่อระบายน้ำ สนับสนุนการขับเคลื่อน นโยบายกรุงเทพมหานครด้านการแก้ไขปัญหาอุทกภัยและเป็นการทำงานสาธารณะเพื่อประโยชน์ของสังคม การดำเนินงานดังกล่าวมีความเสี่ยงในด้านความปลอดภัยต่อชีวิตรวมทั้งความเสี่ยงที่ผู้ต้องขังอาจได้รับอันตรายจากกระแสไฟรั่วและยังมีการดำเนินโครงการพัฒนาการทำงานผู้ต้องขัง ด้านการบำรุงรักษาและตัดแต่งพันธุ์ไม้ ขยายโอกาสให้ผู้ต้องขังออกทำงานเพื่อสังคมทั่วประเทศ โดยมีวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิจากคณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มาอบรมเชิงปฏิบัติการแก่ผู้ต้องขังและเจ้าหน้าที่ ณ บริเวณลานริมแม่น้ำเจ้าพระยา กรมราชทัณฑ์

และถ่ายทอดความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติตามหัวข้อต่าง ๆ เช่น ชีววิทยาของต้นไม้โดยสังเขป หลักการดูแลและตัดแต่งไม้ใหญ่ การปีนต้นไม้ การยึดโยงลำเลียงกิ่ง การก้ำยบนต้นไม้ การทำงานเพื่อเป็นการขยายโอกาสด้านการทำงานของผู้ต้องขังด้านการบำรุงรักษาและตัดแต่งพันธุ์ไม้ที่ได้รับการรับรองจากสถาบันชั้นนำของประเทศ ให้ทุกเรือนจำและทัณฑสถานทั่วประเทศสามารถรับจ้างจากหน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรและอาคารชุดในการกิจดังกล่าวได้ รวมทั้งได้รับความร่วมมือจากสาขา วิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และภาควิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมสังเกตการณ์และให้คำแนะนำมาตรฐานด้านความปลอดภัย จากการทำงานผู้ต้องขังตามหลักสิทธิมนุษยชน

และที่สำคัญคือ การส่งเสริมการนำนักโทษเด็ดขาดจ่ายออกทำงานนอกเรือนจำประเภทความสามารถหรือทักษะพิเศษ ตามที่กรมราชทัณฑ์กำหนด ออกไปอบรมระยะยาวและความสุขให้คนในสังคม ภายใต้แนวคิด “อรรถศิลป์สันต์ ปันความสุข” ได้แก่ กิจกรรมการแสดงวงดนตรี การแสดงศิลปวัฒนธรรม กิจกรรมสอนวาดภาพ และการออกร้านแสดงสินค้าฝีมือผู้ต้องขัง โดยเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2566 กรมราชทัณฑ์ ร่วมกับกรุงเทพมหานคร และสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (UNODC) จัดงานเทศกาลดนตรีในสวน “สรรค์สร้างอรรถศิลป์สู่ศิลปินดนตรีในสวน” โดยมีนางพงษ์สวาท ภายอรุณสุทธิ ปลัดกระทรวงยุติธรรม นายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ณ ลานริมบึง สวนป่าเบญจกิติ กรุงเทพมหานคร

บทที่

8

หลักที่ 4

การสร้างภาพไปรงใส

โดยยึดหลักคุณธรรมและธรรมาภิบาล

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 กรมราชทัณฑ์ยังคงมุ่งเน้นในการเป็นองค์กรคุณธรรม มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ปราศจากการทุจริต ไม่เรียกรับผลตอบแทนใด ๆ ที่เป็นการเอื้อประโยชน์ต่อการทุจริต และเพื่อเป็นการประกาศเจตนารมณ์ที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น อธิบดีกรมราชทัณฑ์จึงได้มีการประกาศเจตนารมณ์ กรมราชทัณฑ์ ลงวันที่ 26 ธันวาคม 2565 เรื่อง นโยบายไม่รับของขวัญและของกำนัลทุกชนิดจากการ ปฏิบัติหน้าที่ (No Gift Policy) และประกาศเจตนารมณ์องค์กรคุณธรรม กรมราชทัณฑ์ ลงวันที่ 4 เมษายน 2566 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ตลอดจนได้ร่วมมือสำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ในการเป็นองค์กรนำร่องในการพัฒนาการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของ หน่วยงานภาครัฐ (ITA) เนื่องจากในปีงบประมาณที่ผ่านมากรมราชทัณฑ์ได้คะแนน ITA ที่ 99.49 เป็นอันดับที่ 2 ของส่วนราชการระดับกรม (ระดับประเทศ) และเป็นอันดับที่ 1 ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงยุติธรรม นอกจากนี้ ยังมีผลการดำเนินงานที่สำคัญอีกหลายประการ ดังนี้

1) การป้องกันมิให้เกิดการทุจริตขึ้นในทุกมิติของงานราชทัณฑ์

กรมราชทัณฑ์ได้ดำเนินนโยบายที่ให้ความสำคัญกับการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน และส่งเสริม การมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริต สร้างจิตสำนึกที่ดีให้กับข้าราชการและเจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์ทุกคน ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุจริต โปร่งใส ไม่เรียกรับผลประโยชน์อื่นใด “งดรับ งดให้” ของขวัญ (No Gift Policy) ที่อาจมีผลต่อดุลยพินิจ หรือการตัดสินใจที่นำไปสู่การเลือกปฏิบัติได้ อีกทั้งกรมราชทัณฑ์ยังมุ่งเป็นองค์กร คุณธรรม โดยยึดคุณธรรม 5 ประการ ได้แก่ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู

2) การส่งเสริมคุณธรรมและหลักธรรมาภิบาลให้แก่เจ้าหน้าที่

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 กรมราชทัณฑ์ได้เน้นย้ำให้เจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์ยึดหลักคุณธรรมหลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติหน้าที่ ได้แก่

- ธรรมาภิบาลให้บุคลากรกรมราชทัณฑ์ปฏิบัติตามมาตรฐานจริยธรรมกรมราชทัณฑ์ โดยปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ยึดถือประโยชน์ทางราชการมากกว่าประโยชน์ส่วนตน มีความโปร่งใสในการปฏิบัติหน้าที่ พร้อมรับการตรวจสอบ

- เผยแพร่ประชาสัมพันธ์แผนปฏิปธาราชการรายปี แผนการใช้จ่ายงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง และการตรวจรับพัสดุให้บุคลากรรับทราบ และเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ

- การจัดให้มีช่องทางในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร การรับฟังความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ หรือเป็นช่องทางการร้องเรียน แจ้งเบาะแสการทุจริต เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบและเข้าใจภารกิจของกรมราชทัณฑ์ อาทิ Facebook ประชาสัมพันธ์กรมราชทัณฑ์ Broadcast Line Official ของกรมราชทัณฑ์ Line Voom กรมราชทัณฑ์ และ TikTok ประชาสัมพันธ์กรมราชทัณฑ์

- การจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม และหลักธรรมาภิบาล เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เช่น กิจกรรมยกย่องชูเกียรติข้าราชการที่ทำคุณประโยชน์ต่อกระทรวงยุติธรรม (ยุติธรรมอำรง)

3) การดำเนินงานทางวินัยของเจ้าหน้าที่จากกรณีการทุจริตและประพฤติมิชอบ

เพื่อเน้นย้ำให้บุคลากรกรมราชทัณฑ์รักษาวินัยและป้องกันมิให้กระทำความผิดวินัย โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 กรมราชทัณฑ์ได้ดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ที่กระทำความผิดวินัยเกี่ยวกับการทุจริต ยาเสพติด โทรศัพท์มือถือและคดีอื่น ๆ ดังนี้ (ข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 ต.ค. 2565 - 30 มิ.ย. 2566)

- ไล่ออกจากราชการ	รวม 16 คน	- ภาคทัณฑ์	รวม 51 คน
- ปลดออกจากราชการ	รวม 6 คน	- เพิ่มเวรยาม	รวม 3 คน
- ให้ออกจากราชการ	รวม 2 คน	- กักบริเวณ	รวม 1 คน
- ให้ออกจากราชการไว้ก่อน	รวม 9 คน	- จดโทษ ว่ากล่าวตักเตือน	รวม 57 คน
- ลดเงินเดือน	รวม 9 คน	รวมทั้งสิ้น	216 คน
- ตัดเงินเดือน	รวม 62 คน		

4) การดำเนินงานตามมาตรฐานความโปร่งใส 5 ด้าน

การป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบเป็นวาระสำคัญเร่งด่วนแห่งชาติ ที่ต้องแทรกอยู่ในการปฏิรูปทุกด้าน เพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกระดับอย่างเคร่งครัด กรมราชทัณฑ์ได้จัดทำแผนป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ เพื่อให้ระบบราชการมีความโปร่งใส มีระบบการตรวจสอบและประเมินเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร สนับสนุนภาคประชาชนให้มีส่วนร่วม โดยได้จัดทำโครงการมาตรฐานความโปร่งใสของเรือนจำ 5 ด้าน ประกอบด้วย มาตรฐานด้านข่าวสาร มาตรฐานด้านอาหาร มาตรฐานด้านการทำงานของผู้ต้องขัง มาตรฐานด้านการบริหารงานสงเคราะห์ผู้ต้องขัง และมาตรฐานด้านการบริหารจัดการทั่วไป

กรมราชทัณฑ์ ได้พัฒนายกระดับการดำเนินงานตามมาตรฐานความโปร่งใสของเรือนจำ 5 ด้าน ให้ได้ผลเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้นในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 โดยจัดให้มีการประกวดเรือนจำต้นแบบที่สามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานตามมาตรฐานความโปร่งใสของเรือนจำ 5 ด้าน เป็นแบบอย่างที่ดีสร้างความโปร่งใสให้กับองค์กร โดยได้พิจารณาคัดเลือกเรือนจำ/ทัณฑสถาน/สถานกักขัง ที่ดำเนินการตามมาตรฐานฯ ได้ดีเยี่ยมระดับประเทศ คะแนนสูงสุด 3 อันดับแรก ให้ได้รับรางวัล “เรือนจำต้นแบบ” โครงการมาตรฐานความโปร่งใสของเรือนจำ 5 ด้าน ประจำปีงบประมาณ 2566 ดังนี้

รางวัลที่ 1 โล่ประกาศเกียรติคุณ พร้อมเงินรางวัล จำนวน 10,000 บาท ได้แก่ เรือนจำกลางขอนแก่น

รางวัลที่ 2 โล่ประกาศเกียรติคุณ พร้อมเงินรางวัล จำนวน 8,000 บาท ได้แก่ เรือนจำกลางนครศรีธรรมราช

รางวัลที่ 3 โล่ประกาศเกียรติคุณ พร้อมเงินรางวัล จำนวน 5,000 บาท ได้แก่ ทัณฑสถานหญิงเชียงใหม่

5) การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐ (ITA)

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 เป็นอีกหนึ่งปีที่อธิบดีกรมราชทัณฑ์ยังคงมุ่งมั่นในการเป็นองค์กรคุณธรรม โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ และจากการดำเนินงานที่ยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม และหลักธรรมาภิบาล ทำให้กรมราชทัณฑ์ได้รับการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA)

อยู่ในระดับดีเยี่ยม (AA) โดยได้ค่าคะแนนที่ 98.43 เป็นอันดับ 1 ของกระทรวงยุติธรรม เป็นปีที่ 2 ติดต่อกัน และเป็นอันดับที่ 4 ของหน่วยงานระดับกรมทั่วประเทศ กรมราชทัณฑ์ยังถูกคัดเลือกเป็นองค์กรคุณธรรม ต้นแบบโดดเด่นกระทรวงยุติธรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 โดยเป็นองค์กรที่ได้คะแนนสูงสุดในหน่วยงานสังกัดกระทรวงยุติธรรม เป็นปีที่ 2 ติดต่อกัน ซึ่งถือเป็นขวัญกำลังใจของผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ กรมราชทัณฑ์ในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุจริต โปร่งใส ตรวจสอบได้ และยังได้รับรางวัลรองชนะเลิศ อันดับที่ 1 ประเภทสื่อ สาขา สื่อดิจิทัล ซึ่งถือเป็นรางวัลสูงสุด สาขา สื่อดิจิทัลในงาน คุณธรรมอวอร์ด ปี 2565 (MORAL AWARDS 2022) ในผลงาน “เรื่องเล่าชาวเรือนจำ” โดยเป็นสื่อกลางระหว่างกรมราชทัณฑ์กับผู้ต้องขัง เพื่อสร้างการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การให้ความรู้ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ต้องขังในเรือนจำ และทัณฑสถานทั่วประเทศ

บทที่

9

หลักที่ 5

การสร้างขวัญกำลังใจบุคลากรเจ้าหน้าที่

งานราชทัณฑ์ โดยเฉพาะการปฏิบัติหน้าที่ในเรือนจำและทัณฑสถาน เป็นงานที่ต้องปฏิบัติตลอด 24 ชั่วโมงอย่างต่อเนื่อง ทุกวันและในวันหยุดราชการ ทำให้ข้าราชการเรือนจำและทัณฑสถานต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างทรากตรำ ดังนั้น การสร้างขวัญกำลังใจบุคลากรเจ้าหน้าที่จึงเป็นอีกภารกิจที่อธิบดีกรมราชทัณฑ์ให้ความสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจัดสวัสดิการ การสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี การสร้างความสมดุลนอกจากชีวิตการทำงาน (Work - life Balance) รวมทั้งการพัฒนาทักษะความรู้และเพิ่มสมรรถนะในการปฏิบัติงานให้กับบุคลากรราชทัณฑ์ โดยมีผลการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

1) การจัดสวัสดิการให้กับเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์

การจัดสวัสดิการให้แก่บุคลากรกรมราชทัณฑ์เป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่เรือนจำและทัณฑสถาน หรือเจ้าหน้าที่ส่วนกลางกรมที่จะได้รับการจัดสรรเครื่องใช้อุปโภคและบริโภคประจำเดือน เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2) การสร้างความสมดุลนอกจากชีวิตการทำงาน

การกำหนดมาตรฐานการดูแลคุณภาพชีวิตการทำงานของเจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์ เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มศักยภาพ อีกทั้งงานเรือนจำยังเป็นงานที่ทำงานตลอด 24 ชั่วโมง การสร้างสมดุลชีวิตระหว่างการทำงานกับชีวิตครอบครัวจึงถือเป็นเรื่องสำคัญ กรมราชทัณฑ์จึงจัดโครงการ/กิจกรรม ภายใต้แนวคิด Happy Life 8 ด้าน ประกอบด้วย

(1) สุขภาพดี (Happy Body) ได้แก่ จัดให้มีสถานที่ออกกำลังกาย มีการทดสอบสมรรถภาพ มีสวัสดิการตรวจสุขภาพประจำปี พร้อมทั้งมีการตรวจติดตามผล และทำการรักษาให้กับเจ้าหน้าที่ที่มีปัญหาด้านสุขภาพ

(2) สุขใจ (Happy Life) ได้แก่ การช่วยเหลือเครื่องอุปโภคบริโภค การแจกผ้าตัดเครื่องแบบ การจัดเลี้ยงอาหารกลางวัน/เย็นสำหรับเจ้าหน้าที่เข้าเวรรักษาการณ์ การให้การช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ประสบภัยบาดเจ็บหรือเสียชีวิตเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่

(3) สังคมดี (Happy Society) ได้แก่ การจัดกิจกรรมให้เจ้าหน้าที่ได้มีส่วนร่วมในวันสำคัญ เช่น การจัดกิจกรรมบำเพ็ญ/จิตอาสาในวันเฉลิมพระชนมพรรษา การจัดการแข่งขันกีฬาภายใน และกีฬาสีราชทัณฑ์ การร่วมทำความสะอาด (จิตอาสา) ที่วัดต่าง ๆ รวมไปถึงการมอบเงินรางวัลให้แก่เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

(4) ผ่อนคลาย (Happy Relax) ได้แก่ กิจกรรมสันทนาการต่าง ๆ เช่น เทศกาลปีใหม่ งานเลี้ยงเกษียณอายุราชการ

(5) ทาความรู้ (Happy Brain) ได้แก่ การศึกษาดูงานเรือนจำอื่น/หน่วยงานภายนอก การเข้าฝึกอบรม และจัดมุมความรู้ภายในเรือนจำ

(6) ทางสงบ (Happy Soul) ได้แก่ กิจกรรมทำบุญตักบาตร กิจกรรมปฏิบัติธรรมสวดมนต์และนั่งสมาธิ

(7) ลดค่าใช้จ่าย (Happy Money) ได้แก่ กิจกรรมการให้ความรู้/อบรมให้คำแนะนำเกี่ยวกับการทำบัญชีรับ - จ่าย หรือบริหารหนี้สิน รวมถึงสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ทางธุรกรรมทางการเงิน

(8) ครอบครัวดี (Happy Family) ได้แก่ การจัดเวรยามให้เหมาะสมตามกรอบโครงสร้างเวรยาม เพื่อให้มีเวลาอยู่กับครอบครัว กิจกรรมวันเด็ก การจัดสรรเงินค่าพิศพเจ้าหน้าที่

3) การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะความรู้และเพิ่มสมรรถนะ

การพัฒนาทักษะความรู้และเพิ่มสมรรถนะบุคลากรกรมราชทัณฑ์ในทุกระดับ ทั้งด้านวิชาการ ด้านคุณธรรมจริยธรรม และด้านความเป็นผู้นำ เพื่อให้มีสมรรถนะและความพร้อมในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงได้ โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 สถาบันพัฒนาข้าราชการราชทัณฑ์ ได้มีการจัดฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ หลากหลายโครงการ ดังนี้

- (1) หลักสูตรนักปกครองระดับสูง (นปส.) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 รุ่นที่ 80
- (2) หลักสูตรการบริหารงานตำรวจชั้นสูง รุ่นที่ 54
- (3) หลักสูตรการพัฒนานักบริหารระดับสูง : ผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง (หลักสูตร ป.ย.ป.) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566
- (4) การศึกษาหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร (วปอ.) รุ่นที่ 66 ประจำปีงบประมาณ 2566 – 2567
- (5) หลักสูตรนักบริหารด้านสิทธิมนุษยชนระดับสูง (บสส.)
- (6) หลักสูตรนักบริหารด้านสิทธิมนุษยชนระดับกลาง (บสก.)
- (7) หลักสูตรนักบริหารด้านสิทธิมนุษยชนระดับต้น (บสด.)
- (8) หลักสูตรผู้กำกับการ รุ่นที่ 141
- (9) หลักสูตรผู้นำยุคใหม่ในระบอบประชาธิปไตย รุ่นที่ 33 (ปนป.13)
- (10) หลักสูตรสร้างความพร้อมและเสริมสร้างศักยภาพหัวหน้างาน (Onboarding for New Manager)
- (11) หลักสูตรการดำเนินการทางวินัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566
- (12) หลักสูตรการป้องกันอาชญากรรมกับการอำนวยความยุติธรรมในสังคม Crime Prevention รุ่นที่ 6
- (13) หลักสูตรข้าราชการที่ดี รุ่นที่ 50 – 53
- (14) หลักสูตรนักศึกษาผู้บัญชาการเรือนจำ (นผบ.) รุ่นที่ 35
- (15) หลักสูตรการเจรจาต่อรอง แก้ไขเหตุวิกฤต และการบริหารเหตุวิกฤติ รุ่นที่ 4
- (16) การฝึกอบรมหลักสูตร พนักงานราชการและลูกจ้างภาครัฐ

กรมราชทัณฑ์ได้จัดให้มีการจัดโครงการอบรมสัมมนาเพื่อพัฒนาเพิ่มศักยภาพและสมรรถนะ นอกเหนือไปจากหลักสูตรพื้นฐานให้แก่เจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์อย่างต่อเนื่อง ทั้งเจ้าหน้าที่ภายในส่วนกลาง กรมราชทัณฑ์ และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในเรือนจำ โดยได้จัดการอบรมที่สำคัญ อาทิ การอบรมผู้ปฏิบัติงาน ฝึกวิชาชีพ การส่งเสริมภาพลักษณ์การพัฒนาพฤตินิสัยด้านการส่งเสริมการฝึกวิชาชีพ การพัฒนาทักษะการทำงานผู้ต้องขัง และการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ราชทัณฑ์ให้สอดคล้องกับองค์กร วัฒนธรรม และก้าวทันโลกดิจิทัล ยุคใหม่ การอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในเรือนจำ และทัศนศึกษาสำหรับพยาบาลวิชาชีพ ปฏิบัติการ รุ่นที่ 2 ในระหว่างวันที่ 10 - 11 สิงหาคม 2566 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้าราชการบรรจุใหม่ ในตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพปฏิบัติการ และการจัดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาศักยภาพการพยาบาล การจัดการโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาศักยภาพการพยาบาล ระหว่างวันที่ 18 - 19 กันยายน 2566 เพื่อพัฒนาศักยภาพการพยาบาล การจัดอบรมเจ้าหน้าที่เพื่อเป็นอาสาสมัครดิจิทัล (อสด.) กับสำนักงาน คณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อเป็นการขับเคลื่อนภารกิจทางด้านดิจิทัลในระดับพื้นที่

รวมถึงการจัดอบรมเพื่อเพิ่มทักษะความรู้ทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัล อาทิ การอบรมเชิงปฏิบัติการ การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูลด้วยภาพ (Data Analytics and Data Visualization) สำหรับบุคลากรทางการแพทย์ และบุคลากรส่วนกลางกรมราชทัณฑ์ ระหว่างวันที่ 20 – 22 กันยายน 2566 เพื่อพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ ให้มีความรู้ทักษะ ในการนำเสนอและวิเคราะห์ข้อมูล อย่างเป็นระบบให้สอดคล้อง กับองค์ความรู้และเทคโนโลยีใหม่ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน และการอบรมสัมมนาการพัฒนา ระบบ ข้อมูลผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ให้แก่เจ้าหน้าที่ส่วนกลางและเรือนจำ ทัณฑสถานทั่วประเทศ ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับระบบข้อมูลผู้ต้องขัง เมื่อวันที่ 21 กันยายน 2566 เป็นต้น

บทที่

10

หลักที่ 6

การส่งต่อผู้พ้นโทษและลดการกระทำผิดซ้ำ

หลักที่ 6 การส่งต่อผู้พ้นโทษและลดการกระทำผิดซ้ำ

การบำบัดฟื้นฟูและพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังเป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อให้ผู้ต้องขังปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและแนวคิดก่อนจะพ้นโทษออกสู่สังคมภายนอก เนื่องจากการที่ผู้ต้องขังใช้ชีวิตอยู่ในเรือนจำเป็นเวลานาน อาจทำให้ไม่สามารถปรับตัวเข้ากับครอบครัว สังคม และสภาพแวดล้อมภายนอกที่เปลี่ยนแปลงได้ รวมถึงการสามารถประกอบอาชีพเพื่อดำรงชีวิตประจำวัน จึงอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้พ้นโทษหวนกลับมากระทำผิดซ้ำอีก ดังนั้น กระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยเป็นภารกิจสำคัญที่กรมราชทัณฑ์มุ่งเน้นในการพัฒนาเพื่อส่งต่อผู้พ้นโทษออกสู่สังคมและลดการกระทำผิดซ้ำ ซึ่งกรมราชทัณฑ์ได้พยายามดำเนินการให้เกิดผลสำเร็จ ดังนี้

1) การดำเนินงานของศูนย์ประสานงานและส่งเสริมการมีงานทำ (ศูนย์ C.A.R.E)

กรมราชทัณฑ์ดำเนินการให้เรือนจำและทัณฑสถานทั่วประเทศจัดตั้งศูนย์ประสานงานและส่งเสริมการมีงานทำ (C.A.R.E : Center for Assistance to Reintegration and Employment) เพื่อให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้พ้นโทษในด้านต่าง ๆ ประสานงานช่วยเหลือผู้พ้นโทษ ติดต่อหน่วยงานภายนอก ทั้งภาครัฐและเอกชนให้มีงานทำทั้งขณะต้องโทษในเรือนจำและเมื่อพ้นโทษออกสู่สังคม อาทิ กรมการจัดหางาน กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กรมคุมประพฤติ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงแรงงาน เป็นต้น รวมถึง มีการติดตามประเมินผลและบันทึกข้อมูลลงในระบบ CARE SUPPORT หรือระบบการติดตามผู้พ้นโทษหรือผู้ถูกคุมประพฤติด้วย

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 จากการดำเนินงานของศูนย์ C.A.R.E มีเรือนจำและทัณฑสถานจำนวน 136 แห่ง รายงานผลการติดตามผู้พ้นโทษตามแบบประเมินร้อยละความสำเร็จของการส่งเสริมสร้างโอกาสให้กับผู้กระทำผิดคืนสู่สังคม รอบ 6 เดือน จำนวนผู้พ้นโทษที่ยินยอมเปิดเผยข้อมูลและสามารถติดตามได้ จำนวน 17,205 คน จำนวนผู้พ้นโทษที่สามารถกลับไปดำเนินชีวิตในสังคมได้ โดยมีองค์ประกอบ

ครบ 3 ด้าน คือ (1) การเรียนหนังสือหรือมีงานทำ (2) มีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่งและปลอดภัย สามารถติดต่อได้ (3) มีสัมพันธภาพที่ดีกับครอบครัว/ชุมชน และอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในชุมชนได้อย่างปกติสุข และไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนให้กับครอบครัวและชุมชน จำนวน 16,829 คน คิดเป็นร้อยละ 97.81 โดยเรือนจำและทัณฑสถานผ่านเกณฑ์การประเมินทุกแห่ง

นอกจากนี้ กรมราชทัณฑ์ได้จัดให้มีการประกวดศูนย์ประสานงานและส่งเสริมการมีงานทำ (C.A.R.E.: Center for Assistance to Reintegration and Employment) ต้นแบบ ด้านการมีงานทำ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2566 เพื่อหาเรือนจำต้นแบบที่มีความโดดเด่น ในการดำเนินงานศูนย์ประสานงานและส่งเสริมการมีงานทำ โดยปรากฏผลการประกวดฯ ดังนี้

- 🏆 รางวัลชนะเลิศ ได้แก่ ทักษสถานหญิงเชียงใหม่
- 🏆 รางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ 1 ได้แก่ เรือนจำกลางสมุทรปราการ
- 🏆 รางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ 2 ได้แก่ ทักษสถานหญิงสงขลา
- 🏆 รางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ 3 ได้แก่ เรือนจำกลางขอนแก่น

บทที่

11

รางวัลการขับเคลื่อนนโยบาย
6 เสาหลักสู่อนาคตราชทัณฑ์

รางวัลการขับเคลื่อนนโยบาย 6 เสาหลักสู่อนาคตราชทัณฑ์

จากการกำหนดกรอบนโยบาย แนวทางการดำเนินงานและเกณฑ์ตัวชี้วัดในรายละเอียดของนโยบาย ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 “เหลียวหลังแลไกลสู่อนาคตราชทัณฑ์: 6 เสาหลัก สู่อนาคตราชทัณฑ์ (KEY FOUNDATIONS)” พบว่ามีเรือนจำและทัณฑสถานหลายแห่งที่ดำเนินการขับเคลื่อนนโยบาย ได้อย่างโดดเด่น สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งเน้นเรื่องระบบการบริหารภาครัฐให้มีประสิทธิภาพ ทันสมัย รับผิดชอบต่อ โปร่งใส ตรวจสอบได้และประชาชนมีส่วนร่วม กรมราชทัณฑ์ จึงเห็นควรมอบรางวัล การขับเคลื่อนนโยบาย 6 เสาหลักสู่อนาคตราชทัณฑ์ เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้หน่วยงานต่าง ๆ เห็นความสำคัญของการพัฒนาและปรับปรุงการบริหารงานราชทัณฑ์ เพื่อเสริมสร้างขวัญกำลังใจให้ ผู้บริหารงานเรือนจำและเจ้าหน้าที่ที่มีความมุ่งมั่นที่จะปรับปรุงการทำงานอันจะส่งผลให้งานราชทัณฑ์ มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และเพื่อให้กรมราชทัณฑ์มีภาพลักษณ์ที่ดีในสายตาประชาชน

ในการนี้ กรมราชทัณฑ์ได้กำหนดหลักเกณฑ์การให้คะแนนอ้างอิงจากกองในส่วนกลางกรมราชทัณฑ์ ที่รับผิดชอบในการกำหนดเกณฑ์การประเมินแต่ละหลัก (6 หลัก จำนวน 55 ข้อ) ซึ่งเรือนจำและทัณฑสถาน ที่ได้คะแนน 3 อันดับสูงสุดในแต่ละไตรมาส ดังนี้

ไตรมาสที่ 1 (1 ตุลาคม 2565 – 31 ธันวาคม 2565)

- อันดับที่ 1 ผ่านเกณฑ์การประเมิน 6 เสาหลักฯ (55 ข้อ) จำนวน 1 แห่ง คือ ทัณฑสถานหญิงสงขลา
- อันดับที่ 2 ผ่านเกณฑ์การประเมิน 6 เสาหลักฯ (54 ข้อ) จำนวน 7 แห่ง ได้แก่ เรือนจำอำเภอนางรอง เรือนจำจังหวัดหนองบัวลำภู เรือนจำจังหวัดบึงกาฬ เรือนจำจังหวัดเพชรบูรณ์ เรือนจำอำเภอนาทวี เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร และทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง
- อันดับที่ 3 ผ่านเกณฑ์การประเมิน 6 เสาหลักฯ (53 ข้อ) จำนวน 10 แห่ง ได้แก่ เรือนจำจังหวัดจันทบุรี เรือนจำพิเศษพัทยา เรือนจำจังหวัดชัยภูมิ เรือนจำกลางเชียงราย เรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร เรือนจำจังหวัดสุพรรณบุรี เรือนจำจังหวัดภูเก็ต เรือนจำจังหวัดตรัง เรือนจำจังหวัดนนทบุรี และเรือนจำพิเศษธนบุรี

ไตรมาสที่ 2 (1 มกราคม 2566 – 31 มีนาคม 2566)

- อันดับที่ 1 ผ่านเกณฑ์การประเมิน 6 เสาหลักฯ (55 ข้อ) จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ ทักษสถานบำบัดพิเศษกลาง และเรือนจำอำเภอนางรอง

- อันดับที่ 2 ผ่านเกณฑ์การประเมิน 6 เสาหลักฯ (54 ข้อ) จำนวน 15 แห่ง ได้แก่ ทักษสถานเปิดทุ่งเบญจา จังหวัดจันทบุรี เรือนจำกลางนครพนม เรือนจำจังหวัดมุกดาหาร เรือนจำกลางเชียงราย เรือนจำจังหวัดน่าน เรือนจำอำเภอฟาง ทักษสถานหญิงเชียงใหม่ เรือนจำจังหวัดพิจิตร เรือนจำจังหวัดพิษณุโลก เรือนจำจังหวัดเพชรบูรณ์ เรือนจำกลางนครศรีธรรมราช เรือนจำจังหวัดภูเก็ต เรือนจำกลางปัตตานี เรือนจำอำเภอนาหวี และทัณฑสถานหญิงสงขลา

- อันดับที่ 3 ผ่านเกณฑ์การประเมิน 6 เสาหลักฯ (53 ข้อ) จำนวน 13 แห่ง ได้แก่ เรือนจำจังหวัดจันทบุรี เรือนจำกลางคลองไผ่ เรือนจำกลางขอนแก่น เรือนจำจังหวัดสกลนคร เรือนจำอำเภอสว่างแดนดิน เรือนจำกลางนครสวรรค์ เรือนจำอำเภอมะสอย เรือนจำอำเภอลำสัก เรือนจำจังหวัดกาญจนบุรี เรือนจำอำเภอยายาทักษสถานวัยหนุ่มนครศรีธรรมราช เรือนจำกลางพัทลุง และเรือนจำพิเศษธนบุรี

ไตรมาสที่ 3 (1 เมษายน 2566 – 31 มิถุนายน 2566)

- อันดับที่ 1 ผ่านเกณฑ์การประเมิน 6 เสาหลักฯ (55 ข้อ) จำนวน 1 แห่ง คือ เรือนจำอำเภอนางรอง

- อันดับที่ 2 ผ่านเกณฑ์การประเมิน 6 เสาหลักฯ (54 ข้อ) จำนวน 4 แห่ง ได้แก่ เรือนจำกลางนครพนม เรือนจำอำเภอนาหวี ทัณฑสถานหญิงสงขลา และเรือนจำกลางคลองเปรม

- อันดับที่ 3 ผ่านเกณฑ์การประเมิน 6 เสาหลักฯ (53 ข้อ) จำนวน 15 แห่ง ได้แก่ ทักษสถานเปิดทุ่งเบญจาจังหวัดจันทบุรี เรือนจำจังหวัดชัยภูมิ เรือนจำกลางขอนแก่น เรือนจำจังหวัดสกลนคร เรือนจำกลางเชียงใหม่ ทัณฑสถานหญิงเชียงใหม่ เรือนจำกลางกำแพงเพชร เรือนจำจังหวัดอุดรดิตถ์ ทัณฑสถานหญิงพิษณุโลก เรือนจำอำเภอดงตาล ทัณฑสถานวัยหนุ่มนครศรีธรรมราช เรือนจำกลางสงขลา เรือนจำกลางปัตตานี เรือนจำจังหวัดสตูล และทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง

ท้ายที่สุด เมื่อได้สรุปผลการดำเนินงานจากเรือนจำและทัณฑสถาน ที่ได้คะแนน 3 อันดับสูงสุด (คะแนนเฉลี่ยจากไตรมาส 1 - 3) เพื่อมอบรางวัลการขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าว ปรากฏว่ามีเรือนจำและทัณฑสถาน ที่ได้คะแนน 3 อันดับสูงสุด ดังต่อไปนี้

🏆 อันดับที่ 1 ได้แก่ เรือนจำอำเภอนางรอง (55.67 คะแนน)

🏆 อันดับที่ 2 ได้แก่ ทัณฑสถานหญิงสงขลา (54.33 คะแนน)

🏆 อันดับที่ 3 ได้แก่ ทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง (54 คะแนน) และเรือนจำอำเภอนาหว้า (54 คะแนน)

บทที่

12

สรุปรวมผลงานสำคัญของอธิบดีกรมราชทัณฑ์

สรุปผลงานสำคัญของอธิบดีกรมราชทัณฑ์

เนื่องในโอกาสที่ปีนี้ หรือปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 เป็นปีสุดท้ายก่อนเกษียณอายุราชการของอธิบดีกรมราชทัณฑ์ (ดร. आयुตม์ สินธพพันธุ์) ถ้าหากทบทวนมองย้อนกลับไปที่ตลอดระยะเวลา 3 ปี ในการเป็นผู้นำองค์กร รวมถึงอีกหลายปีที่ได้ดำรงตำแหน่งรองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ จะพบว่ามีความหลากหลายนโยบายที่ได้ริเริ่มแนวคิด หรือขับเคลื่อนจนประสบผลสำเร็จ เป็นหมุดหมายของกิจกรรมการดำเนินงานที่สำคัญยิ่งในประวัติศาสตร์กรมราชทัณฑ์ คณะผู้เขียนจึงขอหยิบยกตัวอย่างมาถ่ายทอด ดังนี้

1) การจัดทำฐานข้อมูลการกระทำผิดซ้ำ Recidivism Statistics Database (RecStats)

ในขณะดำรงตำแหน่งรองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ดร. आयुตม์ สินธพพันธุ์ ได้ช่วยกำกับดูแลงานวิชาการและนวัตกรรมของกรมราชทัณฑ์ จึงได้มีแนวคิดที่จะพัฒนาระบบการเก็บข้อมูลการกระทำผิดซ้ำที่เป็นมาตรฐาน เนื่องด้วยช่วงเวลาก่อนหน้านั้นในอดีต กรมราชทัณฑ์ใช้วิธีการวิเคราะห์อัตราการกระทำผิดซ้ำจากตัวเลขจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำทั้งหมด โดยดูว่ามีสัดส่วนนักโทษเด็ดขาดกระทำผิดซ้ำในเรือนจำและทัณฑสถานจำนวนเท่าใด ตัวอย่างเช่น ถ้าในเรือนจำและทัณฑสถานมีนักโทษเด็ดขาดจำนวน 300,000 คน แล้วมีการแจ้งจำนวนนักโทษเด็ดขาดกระทำผิดครั้งที่ 2 ขึ้นไปในเรือนจำจำนวน 42,000 คน กรมราชทัณฑ์จะระบุว่ามียอดการกระทำผิดซ้ำร้อยละ 14

ซึ่งหากวิเคราะห์เชิงวิชาการจะพบว่า การคำนวณเช่นนั้น ไม่สอดคล้องกับแนวทางที่กระบวนการยุติธรรมในต่างประเทศ หรือระบบงานราชทัณฑ์ประเทศอื่น ๆ ประมวลผล กล่าวคือ ตามปกติหน่วยงานจะใช้จำนวนนักโทษเด็ดขาดทั้งหมดที่ได้รับการปล่อยตัวออกจากเรือนจำในช่วงระยะเวลาหนึ่ง เป็นร้อยละ 100 แล้วนำจำนวนผู้ต้องขังที่กลับเข้าสู่เรือนจำอีกครั้งในช่วงระยะเวลาดิตตามผลที่กำหนด เช่น 1 ปี 2 ปี 3 ปี หรือ 5 ปี ไปคำนวณสัดส่วนจากผู้ที่ได้รับการปล่อยตัวทั้งหมดในช่วงเวลานั้น ๆ แม้ว่าการให้คำนิยามอาจมีความแตกต่างกันในแต่ละประเทศ เช่นว่าการกระทำผิดซ้ำจะพิจารณาจากการถูกจับกุมอีกครั้งโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ (re-arrest) การถูกศาลพิจารณาพิพากษาว่ามีความผิดจริงอีกครั้ง (re-conviction) หรือ การถูกส่งตัวกลับเข้าสู่เรือนจำอีกครั้ง (re-imprisonment) รวมถึงระยะเวลาในการติดตามผลที่ยังมีความแตกต่างกัน

ตั้งแต่ 1 ปี ไปจนถึง 5 ปี แต่การเปลี่ยนวิธีการคิดคำนวณการกระทำผิดซ้ำให้เป็นในลักษณะเดียวกันกับที่ต่างประเทศใช้ จะเกิดประโยชน์ต่อกรมราชทัณฑ์ไทยมากขึ้น ทั้งในแง่การประเมินผล การเทียบเคียง อัตราการกระทำผิดซ้ำกับประเทศอื่น ๆ ที่มีการกำหนดนิยามและกำหนดระยะเวลาติดตามผลเหมือนกัน ด้วยเหตุนี้ จึงได้มีการศึกษาและเสนอจัดทำระบบฐานข้อมูลผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำแบบใหม่ภายใต้ชื่อเรียกย่อ ๆ ว่า RecStats ในปี พ.ศ. 2561 โดยประชาชน บุคคลภายนอก นิสิตนักศึกษา สามารถเข้าดูข้อมูลการกระทำผิดซ้ำได้ผ่านทางเว็บไซต์กรมราชทัณฑ์

2) การสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ข้าราชการกรมราชทัณฑ์

การผลักดันภารกิจงานด้านทรัพยากรบุคคลเป็นสิ่งที่ ดร. आयुตม์ สินธพพันธุ์ ให้ความสำคัญมาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการสร้างขวัญกำลังใจให้แก่เจ้าหน้าที่ทุกระดับ โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 ได้ริเริ่มผลักดันการปรับปรุงอัตราเงินเพิ่มสำหรับตำแหน่งเจ้าพนักงานเรือนจำ เนื่องจากอัตราเงินเพิ่มตามกฎหมายว่าด้วยเงินเพิ่มของข้าราชการพลเรือน ไม่สอดคล้องกับลักษณะงานที่เจ้าพนักงานเรือนจำต้องปฏิบัติ กล่าวคือ ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องใกล้ชิดกับผู้ต้องโทษ ซึ่งเป็นลักษณะงานที่เสี่ยงอันตรายต่อชีวิตและร่างกาย โดยท้ายที่สุด สามารถผลักดันระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยเงินเพิ่มสำหรับตำแหน่งที่มีเหตุพิเศษของเจ้าพนักงานเรือนจำ โดยให้เจ้าพนักงานเรือนจำมีสิทธิได้รับเงินเพิ่มในอัตรา 8,000 บาท หรือ 4,000 บาท ตามเงื่อนไขที่กำหนดในระเบียบดังกล่าวจากเดิม 6,500 บาท หรือ 3,300 บาท

ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมราชทัณฑ์ยังประสบความสำเร็จในการปรับปรุงการกำหนดตำแหน่งผู้อำนวยการกอง ประเภทอำนวยการ ระดับต้น เป็นตำแหน่งประเภทอำนวยการ ระดับสูง เพื่อให้สอดคล้องกับบทบาท ภารกิจ และคุณภาพงานของตำแหน่งที่เปลี่ยนแปลงไป จำนวน 4 ตำแหน่ง ประกอบด้วย 1) ผู้อำนวยการกองบริหารทรัพยากรบุคคล 2) ผู้อำนวยการกองบริหารการคลัง 3) ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และแผนงาน และ 4) ผู้อำนวยการกองบริการทางการแพทย์ ทำให้เกิดขวัญกำลังใจ และถือเป็นการพัฒนาเส้นทางการเจริญเติบโตก้าวหน้าของข้าราชการส่วนกลางกรม

รวมถึง การริเริ่มจัดสวัสดิการให้แก่เจ้าหน้าที่ส่วนกลางกรมราชทัณฑ์ โดยการมอบเครื่องอุปโภคบริโภค และผ้าตัดเครื่องแบบประจำปี พร้อมทั้งกำหนดระเบียบเงินทุนสวัสดิการภายในส่วนกลางกรมราชทัณฑ์ โดยอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ได้มอบเงินต้นทุน เป็นจำนวนเงิน 100,000 บาทถ้วน พร้อมทั้งรองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ร่วมมอบเงินต้นทุน เป็นจำนวนเงินท่านละ 50,000 บาท

3) การปรับปรุงลักษณะเครื่องแบบพิธีการ

ภายหลังจากที่กรมราชทัณฑ์ได้มีเครื่องแบบใหม่รวม 6 ชนิดเมื่อปีพ.ศ. 2559 ประกอบด้วย (1) เครื่องแบบพิธีการ (ปกติสี kaki) (2) เครื่องแบบปฏิบัติการสีกกรมท่า (3) เครื่องแบบปฏิบัติการพิเศษ (สีดำ) (4) เครื่องแบบปฏิบัติงานภายในเรือนจำ (ชุดอ่อนแขนสั้น) (5) เครื่องแบบปฏิบัติงานภายนอกเรือนจำ และ (6) เครื่องแบบกองเกียรติยศราชทัณฑ์ อธิบดีกรมราชทัณฑ์ได้มีแนวคิดในการแก้ไขปรับปรุงเครื่องแบบพิธีการให้มีความเหมาะสม เป็นสากลและมีเครื่องแบบปฏิบัติงานเพิ่มขึ้นให้เหมาะสมกับภารกิจ เนื่องจากในปัจจุบันกรมราชทัณฑ์มีภารกิจที่จะต้องเข้าร่วมในงานรัฐพิธี งานพิธีการสำคัญต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ ประกอบกับปัจจุบันกรมราชทัณฑ์เป็นหน่วยงานที่ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบรมวงศานุวงศ์หลายพระองค์ในการทรงงานโครงการที่เกี่ยวข้องกับเรือนจำทัณฑสถานทั่วประเทศ จึงได้รับพระมหากรุณาธิคุณให้รับเสด็จอยู่บ่อยครั้ง ทั้งในงานราชพิธีและการเสด็จเป็นการส่วนพระองค์ จึงทำให้กรมราชทัณฑ์ได้มีเครื่องแบบพิธีการชุดใหม่ เป็นลักษณะคอแบะสี kaki

ทั้งนี้ การเพิ่มเครื่องแบบพิเศษข้าราชการกรมราชทัณฑ์ ได้ประกาศในกฎสำนักนายกรัฐมนตรี ฉบับที่ 102 (พ.ศ. 2565) ออกตามความในพระราชบัญญัติเครื่องแบบข้าราชการฝ่ายพลเรือน พุทธศักราช 2478 ให้ไว้ ณ วันที่ 6 ธันวาคม 2565 ทำให้กรมราชทัณฑ์มีเครื่องแบบ 7 ชนิด ได้แก่ (1) เครื่องแบบปฏิบัติงาน (2) เครื่องแบบปฏิบัติการสีกกรมท่า (3) เครื่องแบบปฏิบัติการพิเศษ (4) เครื่องแบบปฏิบัติงานภายในเรือนจำ (5) เครื่องแบบปฏิบัติงานภายนอกเรือนจำ (6) เครื่องแบบกองเกียรติยศราชทัณฑ์ (7) เครื่องแบบพิธีการ (หมายถึงเครื่องแบบที่มีเสื้อชั้นนอกคอแบะสี kaki เป็นส่วนประกอบ) ดังนั้น ถือเป็นความภาคภูมิใจยิ่ง กับบุคลากรกรมราชทัณฑ์ที่มีชุดเครื่องแบบใหม่นี้

4) การเปิดพิพิธภัณฑ์ราชทัณฑ์

หลายคนคงทราบกันดีว่า ก่อนหน้านี้ พิพิธภัณฑ์ราชทัณฑ์ เคยเปิดจัดแสดงให้ประชาชนได้เยี่ยมชม ณ สวนรมณีนาถ ถนนมหาไชย โดยถ้าย้อนประวัติกลับไปครั้งดั้งเดิม พบว่ากรมราชทัณฑ์ได้มีการจัดแสดงพิพิธภัณฑ์ราชทัณฑ์ขึ้นครั้งแรก โดยทำการรวบรวมวัตถุเกี่ยวกับการลงโทษและวัตถุโบราณที่พบภายในบริเวณเรือนจำต่าง ๆ ทั่วประเทศ มาเก็บไว้ในที่แห่งเดียวกัน ณ เรือนจำกลางบางขวาง เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2482 ต่อมาจึงย้ายมาก่อตั้ง ณ ศูนย์ฝึกอบรมข้าราชการราชทัณฑ์และมีพิธีเปิดเป็นทางการ และเมื่อมีมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 27 มกราคม 2530 ให้ย้ายเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร (เดิม) จากบริเวณถนนมหาไชยไปยังบริเวณเขตลาดยาว กรมราชทัณฑ์จึงได้ทำการปรับปรุงอาคารเรือนจำเดิม เป็นอาคารพิพิธภัณฑ์ ซึ่งกรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนเป็นอาคารอนุรักษ์ และท้ายที่สุดเมื่อปี พ.ศ. 2557 กระทรวงยุติธรรมขอใช้พื้นที่จัดแสดง ณ สวนรมณีนาถ เพื่อจัดตั้ง “ศูนย์การเรียนรู้ระหว่างประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม” ทำให้กรมราชทัณฑ์ต้องปิดทำการพิพิธภัณฑ์แห่งเดิมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 เป็นต้นมา โดยกระทรวงยุติธรรมได้ก่อสร้างอาคารพิพิธภัณฑ์ราชทัณฑ์แห่งใหม่ทดแทนให้จำนวน 3 หลัง ใช้พื้นที่ติดกับสถาบันพัฒนาข้าราชการราชทัณฑ์ กรมราชทัณฑ์ ซึ่งดำเนินการก่อสร้างแล้วเสร็จเมื่อเดือนกันยายน 2562 แต่หลังจากนั้น ก็ไม่ได้มีการดำเนินการใด ๆ กับอาคารดังกล่าว

จุดแรกเริ่มสำคัญ คือ เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2564 ดร. आयุต์ม์ สินธพพันธุ์ อธิบดีกรมราชทัณฑ์ ได้มอบนโยบายการบริหารราชการสถาบันพัฒนาข้าราชการราชทัณฑ์ ให้เร่งดำเนินการพัฒนาปรับปรุง พิพิธภัณฑ์ราชทัณฑ์แห่งใหม่นี้ ให้สามารถเปิดทำการจัดแสดง กลับมามีชีวิต ถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับงานราชทัณฑ์ในอดีต ปัจจุบัน และอนาคตได้อีกครั้ง เพื่อสืบทอดรักษาองค์ความรู้ด้านการราชทัณฑ์อันทรงคุณค่าแขนงหนึ่งของไทย รวมถึงเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับอนุชนคนรุ่นหลัง เป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ร่วมสมัย แต่ด้วยเหตุที่ยังเป็นอาคารว่างเปล่า ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวก ไม่มีสาธารณูปโภคหรือตกแต่งภายใน และยังไม่มีการบริหารพื้นที่เพื่อให้เหมาะสมสำหรับการจัดเก็บหรือจัดแสดงนิทรรศการแต่อย่างใด ระหว่างนั้น กรมราชทัณฑ์ ยังจำเป็นต้องเข้าพื้นที่เอกชนเพื่อเก็บรักษาวัตถุต่าง ๆ ไว้ก่อน จนกว่าจะทำการปรับปรุงแล้วเสร็จ (สัญญาการเช่าจะสิ้นสุด 30 เมษายน พ.ศ. 2565) จึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ต้องเร่งทำการปรับปรุงและขนย้ายวัตถุพิพิธภัณฑ์ทั้งหมดจากที่เช่าเอกชนกลับมายังกรมราชทัณฑ์

ในขณะเดียวกัน ประมาณปลายปี พ.ศ. 2564 กรมราชทัณฑ์ ได้ประสานให้กองออกแบบและก่อสร้าง สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม ทำการออกแบบปรับปรุงอาคารจัดเก็บวัตถุพิพิธภัณฑ์หรืออาคารคลังความรู้พิพิธภัณฑ์ (อาคาร 1) เพื่อจัดเตรียมสถานที่ในการจัดเก็บและจัดแสดงวัตถุพิพิธภัณฑ์ รวมถึงเพื่อลดค่าใช้จ่ายในการเช่าพื้นที่เอกชน ต่อมา กรมราชทัณฑ์ได้อนุมัติงบประมาณเพื่อเป็นค่าปรับปรุงตกแต่งภายในอาคารเก็บของกลุ่มอาคารพิพิธภัณฑ์ รวมถึงค่าใช้จ่ายในการขนย้ายเอกสาร สิ่งของ วัตถุโบราณ และอุปกรณ์ประกอบการแสดงพิพิธภัณฑ์จากสถานที่เอกชนมาเก็บรักษายังกรมราชทัณฑ์

ความพยายามในการผลักดันให้พิพิธภัณฑ์ราชทัณฑ์สามารถมีความพร้อมและกลับมาเปิดดำเนินการ ได้รับความช่วยเหลือจากหลายฝ่าย ทั้งจากหน่วยงานภายในสังกัดกรมราชทัณฑ์ อีกทั้งภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐและภาคประชาชน จิตอาสา ร่วมให้การสนับสนุน เช่น การซ่อมแซม ทาสีวัตถุพิพิธภัณฑ์ การจัดทำแท่นฐานการจัดแสดง ตู้เก็บวัตถุ การปรับปรุงภูมิทัศน์ทางกายภาพ ระบบสาธารณูปโภคต่าง ๆ และองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง ทำให้องค์ประกอบในแต่ละส่วนของพิพิธภัณฑ์เริ่มทยอยเสร็จสมบูรณ์ตามลำดับ รวมไปถึงสภาพแวดล้อมการตกแต่งพื้นที่โดยรอบ

กระทั่งในที่สุด พิพิธภัณฑราชภัณฑ์แห่งใหม่ ณ จังหวัดนนทบุรี มีความพร้อมที่จะเปิดดำเนินการ ในวันที่ 19 พฤษภาคม 2566 ในการนี้ กรมราชทัณฑ์ได้รับเกียรติจาก นายวิษณุ เครืองาม รองนายกรัฐมนตรี รักษาราชการแทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เป็นประธานในพิธีเปิดพิพิธภัณฑราชภัณฑ์ ศูนย์การเรียนรู้เชิงประวัติศาสตร์และการท่องเที่ยวร่วมสมัย โดยมีนางพงษ์สวาท นีละโยธิน ปลัดกระทรวงยุติธรรม และรองปลัดกระทรวงยุติธรรม พร้อมด้วย ดร.นัทธี จิตสว่าง อธิบดีบดีกรมราชทัณฑ์ ที่ปรึกษาพิเศษ TU และอดีตผู้บริหารกรมราชทัณฑ์ เข้าร่วมชมพิพิธภัณฑ

การผลักดันและสนับสนุนให้พิพิธภัณฑ์ราชทัณฑ์สามารถเปิดดำเนินการอีกครั้ง ถือเป็นผลงานสำคัญของอธิบดีกรมราชทัณฑ์ โดยประชาชนทั่วไป นักเรียน นักศึกษาสามารถเข้ามาเยี่ยมชมศึกษาเรียนรู้ วิชาการด้านการลงทัณฑ์และงานราชทัณฑ์ไทยจากอดีตสู่ปัจจุบันได้ทุกวัน ยกเว้น วันจันทร์ ตั้งแต่เวลา 09.00 – 17.00 น. โดยไม่มีค่าใช้จ่ายแต่อย่างใด ณ พิพิธภัณฑ์ราชทัณฑ์ จังหวัดนนทบุรี (ติดกับอาคารกรมราชทัณฑ์)

ทั้งนี้ ณ พิพิธภัณฑ์ราชทัณฑ์ยังมีการจัดแสดงผลิตภัณฑ์ฝีมือผู้ต้องขัง ที่ใช้ชื่อร้านว่า “หีบเผย คาเฟ่” โดยจัดจำหน่าย ผลิตภัณฑ์ฝีมือผู้ต้องขัง รวมถึงร้านอาหารและเครื่องดื่ม Cook & Coff จากเรือนจำท่องเที่ยวต่าง ๆ หมุนเวียน มาจัดให้บริการ เพื่อเป็นการส่งเสริมการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังอีกด้วย

5) ความร่วมมือด้านงานราชทัณฑ์กับสถานเอกอัครราชทูตสหราชอาณาจักรประจำประเทศไทย

ประมาณต้นเดือนตุลาคม 2565 อธิบดีกรมราชทัณฑ์เริ่มสานสัมพันธ์อันดีกับอัครราชทูตสหราชอาณาจักรประจำประเทศไทย (Mr. David Thomas) ด้วยความสนใจร่วมกันในการพัฒนางานราชทัณฑ์ในประเทศไทยให้ดียิ่งขึ้นในประเด็นต่าง ๆ โดยในช่วงเริ่มต้นสถานเอกอัครราชทูตสหราชอาณาจักรประจำประเทศไทย ได้เชิญอธิบดีกรมราชทัณฑ์และคณะเดินทางไปศึกษาดูงาน ณ สหราชอาณาจักร ระหว่างวันที่ 31 ตุลาคม – 4 พฤศจิกายน 2565 เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกรมราชทัณฑ์และการคุมประพฤติอังกฤษ (His Majesty’s Prison and Probation Service: HMPPS) และผู้ตรวจราชการเรือนจำ (His Majesty’s Inspectorate of Prison: HMIP) นับเป็นโอกาสอันดีที่กรมราชทัณฑ์ไทยได้ประสานความร่วมมือและได้รับคำแนะนำในการบริหารงานราชทัณฑ์อันเป็นประโยชน์ ซึ่งหลังการศึกษาดูงานครั้งแรกนั้น ได้นำมาสู่การหารือเพื่อกระชับความสัมพันธ์และความร่วมมืออื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น กรมราชทัณฑ์และการคุมประพฤติอังกฤษและเวลส์ รวมถึงผู้ตรวจราชการเรือนจำ ได้จัดส่งผู้แทนระดับสูงมาเยือนกรมราชทัณฑ์ไทย เพื่อศึกษาระบบงานราชทัณฑ์ไทยและกระบวนการบริหารจัดการเรือนจำ พร้อมด้วยปัญหาอุปสรรค และความท้าทายต่าง ๆ ก่อนที่จะจัดทำรายงานข้อเสนอเพื่อพัฒนางานราชทัณฑ์ไทยต่อไป

6) คะแนนการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA)

ผลงานสำคัญที่ขาดไม่ได้ คือ การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) จัดโดยสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ซึ่งภายใต้การบริหารงานและนำองค์กรโดยอธิบดีกรมราชทัณฑ์ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องการปฏิบัติหน้าที่โดยสุจริต ไม่แสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ มุ่งเน้นการขับเคลื่อนให้กรมราชทัณฑ์เป็นองค์กรปราศจากการคอร์รัปชัน ถ้าหากย้อนกลับไปดูนโยบายการบริหารงานกรมราชทัณฑ์ตั้งแต่ปีแรกที่เข้ารับตำแหน่ง จนถึงปีงบประมาณ 2566 อธิบดีกรมราชทัณฑ์ได้บรรจุประเด็นความโปร่งใสปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุจริตไว้ในนโยบายมาโดยตลอด ส่งผลให้ในปีงบประมาณพ.ศ. 2565 กรมราชทัณฑ์ได้รับคะแนนการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) อยู่ในระดับดีเยี่ยม (AA) โดยได้ค่าคะแนน ITA ที่ 99.49 เป็นอันดับที่ 2 ของส่วนราชการระดับกรม (ระดับประเทศ) และอันดับที่ 1 ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงยุติธรรม นอกจากนี้ ล่าสุดในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

ปรากฏว่ากรมราชทัณฑ์ยังคงรักษาคะแนนอันดับ 1 ในกระทรวงยุติธรรมไว้ได้ ด้วยค่าคะแนน AA 98.43 แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นตั้งใจของผู้นำองค์กรและเจ้าหน้าที่บุคลากรทุกระดับ

บทส่งท้าย

บทส่งท้าย

หากได้อ่านเนื้อหาในแต่ละบทของหนังสือเล่มนี้ จะเห็นได้ว่าที่ผ่านมามีระยะเวลา 3 ปี กรมราชทัณฑ์ภายใต้การขับเคลื่อนโดย ดร. आयुตม์ สนิธพพันธุ์ มีผลงานที่สำคัญและประสบผลสำเร็จเป็นที่ประจักษ์มากมาย ถึงแม้ว่ามีความท้าทายและข้อจำกัดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามสถานการณ์ของประเทศและของโลก การกำหนดนโยบายเพื่อบริหารกรมราชทัณฑ์ในแต่ละปีงบประมาณผ่านการวิเคราะห์ ไตร่ตรอง และวางแผนเพื่อให้เหมาะสมกับบริบทช่วงเวลา มุ่งเน้นความสำคัญไปที่สิ่งที่ต้องแก้ไขดำเนินการก่อน แล้วค่อยพัฒนามิติอื่นให้ขยับก้าวไปข้างหน้าไปพร้อมกัน รวมถึงการพยายามหาคำเรียกนโยบายให้โดดเด่น จดจำง่าย เข้าใจง่าย ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารงานในเรือนจำ และเจ้าหน้าที่บุคลากรทุกระดับสามารถเกิดความเข้าใจ และพร้อมช่วยขับเคลื่อนให้เกิดผลเป็นรูปธรรมได้โดยเร็ว ดังนั้น นโยบาย Quick Win นโยบาย Next Normal และนโยบาย 6 เสาหลัก จึงเป็นคำที่เรียกติดปากของทุกคนในกรมราชทัณฑ์ มาตลอด 3 ปีงบประมาณที่ผ่านมา

อย่างไรก็ดี สิ่งที่ยึดถือกรมราชทัณฑ์มุ่งหวังที่จะฝากนโยบายไว้ก่อนเกษียณอายุราชการ คือ 6 เสาหลักสู่อนาคตราชทัณฑ์ ซึ่งถือเป็นรากฐานของงานราชทัณฑ์ที่จะทำให้เกิดการพัฒนาต่อยอดได้อย่างก้าวกระโดด หากมีฐานรากที่มั่นคงแข็งแรง ด้วยเหตุนี้ ไม่ว่าอธิบดีกรมราชทัณฑ์คนที่ 37 จะเป็นใคร ก็จะสามารถกำหนดทิศทางการขับเคลื่อนองค์กรต่อไปได้อย่างก้าวหน้าและมั่นคง

คณะผู้จัดทำ

คณะที่ปรึกษา

1. ดร.อายุตม์ สินธพพันธุ์	อธิบดีกรมราชทัณฑ์
2. นายสิทธิ สุธีวงศ์	รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายบริหาร
3. นายณรงค์ จุ้ยเส่ย	รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายปฏิบัติการ
4. ดร.ชาญ วชิรเดช	รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายพัฒนา
5. นางสาวจุฑารัตน์ จินตกานนท์	รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายวิชาการ

ผู้เขียนและเรียบเรียง

1. ดร.พิมพ์พร เนตรพุกคณะ	ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และแผนงาน
2. นางสาวณธรา ฐิติธราดล	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
3. นายรัชพล ธนะเกียรติวารี	นักทฤษฎีวิทยาปฏิบัติกร
4. นางสาวพรพรฐิตา แก้วจังหวัด	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
5. ว่าที่ ร.ต.หญิง สุดารัตน์ สุทัศน์	นักจัดการงานทั่วไปปฏิบัติการ
6. นายปัญจพล เตชะงามวงศ์	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
7. นางสาวนิชาภา กองทรัพย์โต	นักวิเคราะห์นโยบายและแผน

ขอขอบคุณภาพและข้อมูลจาก

กองทัณฑวิทยา

กองทัณฑปฏิบัติ

กองพัฒนาพฤตินิสัย

กองบริหารทรัพยากรบุคคล

กองบริการทางการแพทย์

สำนักงานเลขานุการกรม (กลุ่มงานประชาสัมพันธ์และการสื่อสาร)

สถาบันพัฒนาข้าราชการราชทัณฑ์

กลุ่มงานจริยธรรมกรมราชทัณฑ์

เรือนจำและทัณฑสถานทั่วประเทศ